Modern Klasikler Dizisi - 124

LEO PERUTZ

ŞEYTAN TOZU

Almanca aslından çeviren:
Zehra Aksu Yılmazer

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 4368

LEO PERUTZ
ŞEYTAN TOZU

ÖZGÜN ADI
ST. PETRI-SCHNEE

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2017
SERTİFİKA NO: 40077

EDİTÖR
GAMZE VARIM

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
MEHMET CELEP

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM OCAK 2019, İSTANBUL

ISBN 978-605-295-679-3

BASKI: AYHAN MATBAASI
Mahmutbey Mah. 2622. Sokak No:6/31 Bağcılar/İstanbul
Tel. (0212) 445 32 38 Sertifika No: 22749

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91 Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

ÇEVİREN: ZEHRA AKSU YILMAZER

Giresun'da doğdu, Almanya'da büyüdü, Ankara Hacettepe Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık Bölümü'nden mezun oldu. Stefan Zweig, Hermann Hesse, Carl Gustav Jung, Heiner Müller, Herfried Münkler, Monika Maron, Leo Perutz, Gustav Meyrink, Robert Musil, Hans Belting gibi yazarların eserlerini Türkçeye kazandırdı. Almancadan çeviri yapmaya devam ediyor.

Modern
Klasikler
Dizisi - 124

Leo Perutz

Şeytan Tozu

Almanca aslından
çeviren: Zehra Aksu Yılmazer

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Erkenden kusursuzlaşan,
erkenden göçüp gidenin
anısına ithafen

Birinci Bölüm

Gece, beni serbest bıraktığında, "geçmiş" ve "gelecek" kavramlarını bilmeyen adsız bir şey, gayrişahsi bir varlıktım. Belki saatlerce, belki de sadece kısacık bir an kaskatı yattıktan sonra şimdi artık tasvir edemediğim bir ruh haline geçmiştim. Bu duyguyu kendimle ilgili tam bir muğlaklık hissiyle birleşen hayal meyal bir farkındalık olarak tarif edersem, durumun o kendine has tuhaflığını yeterince yansıtamamış olurum. Boşlukta süzülüyordum demek daha kolay olurdu, ama bu kelimeler bir şey anlatmıyor. Bildiğim tek şey, bir şeyin var olduğuydu, ama bu "bir şey"in ben kendim olduğunu bilmiyordum.

Bu durumun ne kadar sürdüğünü, ilk ne zaman hatırlamaya başladığımı söyleyemem. Anılar içimde belirir belirmez kaybolup gidiyor, onları tutamıyordum. Bunlardan biri, ne kadar bulanık da olsa, acı veriyor ya da korkutuyordu beni... kâbus görür gibi derin derin soluduğumu duyuyordum.

Gitmeyip kalan ilk anılar gayet sıradandı. Bir zamanlar kısa bir süreliğine benim olan köpeğin adı geldi aklıma. Sonra, Shakespeare külliyatımın bir cildini birine ödünç verip geri alamadığım. Hayatımdaki hiçbir olayla şimdi de hâlâ

ilişkilendiremediğim bir sokak adı ve bina numarası üşüştü zihnime; sonra da, avlayıp sırtına vurduğu iki tavşanla ıssız köy yolundan geçen motosiklet sürücüsünün görüntüsü... ne zamandı ki bu? Tavşanlı adamın önünden kenara kaçarken sendeleyip yere düştüğümü hatırlıyorum, ayağa kalkarken fark etmiştim cep saatimi elimde tuttuğumu, saat sekizi gösteriyordu, yere düşünce saatin camını kırmıştım. Elimde cep saati, şapkasız, paltosuz çıkmıştım evden...

Oraya kadar gelmiştim ki, geçen haftaların olayları tarifsiz bir şiddetle içimde canlanıverdi; olayların başı, gidişatı ve sonu, hepsi aynı anda, çöken bir evin kirişleri ve tuğlaları gibi üstüme yıkıldı. Aralarında yaşadığım insanları ve nesneleri gördüm, hepsi de aşırı derecede büyüktü, ürkütücüydü; devasa ve korkunç görünüyorlardı gözüme, başka bir dünyadan insanlar ve nesneler gibiydiler. Ve yüreğimi dağlayan bir şey vardı içimde: Bir mutluluğun ya da bu mutluluğun yitirileceği korkusu, bir çaresizliğin ya da insanı yiyip bitiren bir arzunun düşüncesi... bunların hepsi fazlasıyla hafif kelimeler. O düşünce, bir an bile katlanılamayacak bir şeyle ilgiliydi.

Geri gelen bilincimin yaşadığım o dehşetli olayla ilk karşılaşmasıydı bu.

Dayanamadım artık. Bağırdığımı duydum, yorganı da üstümden atmaya çalışmış olmalıyım ki, kolumun üst tarafında keskin bir sancı hissettim, sonra da benim için kurtuluş olan bir baygınlığa yenik düştüm... hayır, yenik düşmedim, kaçtım.

İkinci uyanışımda gün ortasıydı. Bu kez bir anda tamamen bilincine vardım kendimin. Bir hastane odasında yattığımı gördüm, belli ki ücretini ödeyen ya da başka herhangi bir nedenle ayrıcalıklı olan hastalara verilen ferah, iyi döşenmiş bir odadaydım. Pencerenin yanında yaşlıca bir hemşire

oturuyordu, elindeki tığ işiyle meşguldü, arada bir de kahvesini höpürdetiyordu. Karşı duvarın dibindeki yatakta tıraşı uzamış, yanakları çökmüş, başı beyaz sargılı bir adam yatıyordu. İri, hüzünlü gözleriyle bana dik dik bakan adamın yüzünde endişeli bir ifade vardı. Anlaşılmaz bir yansımayla bir iki saniye boyunca kendimi, başım sargılı, solgun, iyice zayıflamış, tıraşsız bir halde yatakta yatarken görmüştüm sanırım. Fakat yabancı birini, bilincim yerinde değilken odayı benimle paylaşmış bir hastayı da görmüş olabilirim. Eğer öyleyse, ben farkına varmadan birkaç dakika içinde odadan çıkartılmış olmalı. Zira gözlerimi yeniden açtığımda onu göremedim, yatağı da yoktu.

Artık her şeyi hatırlıyordum. Beni buraya getiren olaylar açık seçik bir biçimde gözümün önündeydi, ama şimdi farklı bir çehreye bürünmüşlerdi. Korkunçluklarını, tekinsizliklerini yitirmişlerdi. Yaşadığım bazı şeyleri şimdi de hâlâ ürkütücü, gizemli ve anlaşılmaz buluyordum. Ama tüm bu olaylar beni korkutmuyor; insanları dehşetengiz, devasa hayaletler olarak görmüyordum artık. Parlak gün ışığının altında, dünyevi boyutlardaydılar, benim gibi, diğer herkes gibi bu dünyanın mahluklarıydılar. Ve neredeyse belli etmeden, adeta kendiliğinden hayatımla birleşerek varlığımla iç içe geçtiler, o günler, o insanlar ve olaylar hayatımın ayrılmaz bir parçası oldular.

Hemşire uyandığımı fark edince yerinden kalktı. Yüzünde kendinden memnun, alık bir ifade vardı; ve şimdi, ona bakarken, o kudurmuş köylülerin arasından intikam meleği gibi fırlayarak yaşlı rahibi ekmek bıçağıyla tehdit eden yaşlı kadınla benzerliği dikkatimi çekti. "Gebertin papazı!" diye bağırmıştı yaşlı kadın. Ve şimdi yüzünde alık bir ifadeyle burada, odamda olması, sessiz sedasız bakımımla ilgilenmesi bana tuhaf geldi. Fakat kadın yatağıma yaklaştıkça benzerlik azaldı. Yanılmıştım. Yatağımın önünde durduğunda hiç tanımadığım bir yüze bakıyordum. Bu kadını daha önce hiç görmemiştim.

Kadın bir şeyler söylemek istediğimi anladı ve bana mâni olmak için ellerini havaya kaldırdı... bunun anlamı, kendimi yormamam gerektiği, konuşmanın bana iyi gelmediğiydi herhalde. O anda bir "déjà vu" hissine kapıldım; bütün bunları, yatağı, hastane odasını, hemşireyi daha önce de görmüş gibiydim. Bu da bir yanılsamaydı tabii, ama bu hissin sahiciliği de az tuhaf değildi. Şimdi hatırlıyordum da, doktorluk yaptığım o Vestfalya köyünde de zaman zaman bir tür ikinci yüzüm olmuş, şu anda içinde bulunduğum durumu, bazı anlar kâhin gibi önceden hissetmiştim. Yemin ederim ki, gerçek bu... Vestfalya topraklarında öteden beri görülmüştür bu tür hadiseler.

"Buraya nasıl geldim?" diye sordum.

Hemşire omuzlarını dikti. Benimle bu konuda konuşması yasaktı belki de.

"Ne zamandan beri buradayım?" diye sormaya devam ettim.

Düşünüyor gibiydi.

"Bu beşinci hafta," diye cevap verdi bir süre sonra.

İmkânsız, diye düşündüm... dışarıda kar yağıyor, hâlâ kış. Buraya getirilmemin üstünden ancak birkaç gün geçmiş olabilir. Dört gün, belki de beş. O pazar, Morwede'deki son günümde kar yağıyordu, hâlâ da yağıyor. Neden yalan söylüyor?

Yüzüne baktım.

"Bu doğru olamaz," dedim. "Bana gerçeği söylemiyorsunuz."

Şaşırdı.

"Belki de altı hafta olmuştur," dedi tereddütle. "Tam bilmiyorum. Beş haftadan beri bu odadayım. Benden önce başka bir hemşire vardı. Ben geldiğimde siz burada yatıyordunuz."

"Bugün günlerden ne?" diye sordum.

Sorumu anlamamış gibi yaptı.

"Takvim hangi günü gösteriyor?" diye tekrarladım. "Bugünün tarihi ne?"

"2 Mart 1932," dedi sonunda.

"2 Mart." Bu kez doğruyu söylediğini yüzünden anladım. Tarih benim hesaplamalarıma uyuyordu. Morwede köyündeki doktorluk görevime 25 Ocak'ta başlamıştım. Vestfalya'daki bu küçük köyde o uğursuz pazar gününe kadar bir ay çalışmıştım. Beş gündür burada olduğumu anlamıştım artık. Kadın bana neden yalan söylüyordu? Kim söyletiyordu ona bu yalanları? Bu hastane odasında tam beş haftadan beri bilincim kapalı halde yattığıma inandırılmam kimin işine geliyordu? Fakat kadını daha fazla sıkıştırmanın anlamı yoktu. Kendisine başka sorular sormayacağımı anlayınca, bilincimin daha önce de birkaç kez yerine geldiğini kendiliğinden anlatmaya başladı. Bir keresinde, sargılarımı değiştirirken yere bir kap düşürdüğünde, gözlerimi açmadan odada kimin olduğunu sormuşum. Daha sonra da ağrılarımdan sık sık şikâyet etmişim, su istemiş, ama hemencecik tekrar uyumuşum... Bunların hiçbirini hatırlamıyordum.

"Sonradan hatırlayan pek çıkmaz zaten," dedi ve pencerenin yanına, tığ işine döndü.

Gözlerim kapalı yatarken, artık sona ermiş, ebediyen sona ermiş şeyi düşündüm. O hayattaydı, bunu biliyordum, son saatin dehşetinden ve intikamdan kıl payı kurtulmuştu... bundan adım kadar emindim. Yok olup gitmek için fazla güçlü bir kadındı. Ona atılan kurşun bana isabet etmişti. Onun gibiler yok olmazdı. Ne günah işlemişse işlesin, suçu ne kadar büyük olursa olsun, kendisini onunla intikamcı kader arasına atacak birilerini hep bulacaktı.

Ama artık her şeyin bittiğini, bir daha geri gelmeyeceğini de biliyordum. Bir kez daha çıkmazdı yoluma. Ne gam! Bir gece boyunca benim olmuştu. Ve o gece bana aitti, kimsenin benden alamayacağı o gece, bir granit parçasının içindeki lal renkli almandin taşı gibi hayatımın içine işlemişti. O gece

ebedi bir bağ kurulmuştu aramızda. Onu kollarımda tutmuş, nefesini duymuş, kalp atışlarını, vücudunun titreyişini hissetmiştim, uyandığında yüzündeki çocuk tebessümünü görmüştüm. Geçmişte mi kalmıştı? Hayır. Bir kadın, öylesine sınırsız bir gecede verdiği şeyi ebediyen vermiştir. Şimdi bir başkasınındı belki de... derin bir üzüntü duymadan düşünebiliyordum bunu. Elveda, Bibiche!

"Bibiche," diyordu kendine, "zavallı Bibiche," diyordu kendi kendine konuşurken. Bu şefkat dolu yakınmayı ne çok duydum onun ağzından. "Bana kızgınsınız ve ben nedenini bilmiyorum. Zavallı Bibiche!" Küçük bir oğlanın bana getirdiği notta bunlar yazıyordu... ne zamandı bu? Bir keresinde de, birbirimizi henüz pek tanımadığımız, sanki umurunda değilmişim gibi yaptığı bir dönemde, elini kazara bir asitle yakmıştı. "Çok acıdı! Bibiche'e karşı ne fenasın öyle!" diye sızlanmış, serçeparmağına üzgün üzgün bakmıştı. Ve ben onun bu sözlerine gülünce, bana buz gibi bir bakış fırlatmıştı. Bu da geçmişte kaldı. Bu bakışla da bir daha karşılaşmayacağım. Ebediyen geçmişte kaldı o geceden beri...

Etrafımda ayak sesleri duyunca gözlerimi açtım. Başhekim iki asistanıyla birlikte yatağımın başında duruyor, mavi beyaz çizgili keten önlüklü, Herkül boyutlarında bir adam sargı malzemeleriyle dolu tekerlekli sehpayı kapıdan içeriye itiyordu.

Görür görmez tanıdım onu, kılığı beni yanıltamazdı. Bu heybetli vücut, basık, yuvarlak çene, çukura kaçmış uçuk mavi gözler... keten önlüklü bu adam, Rurik hanedanının son üyesi Prens Praksatin'di. Üstdudağındaki yara izini göremiyordum, bıyık uzatmıştı, uçuk sarı saçları da eskisi gibi geriye taranmamış, alnına dökülüyordu, elleri de esmer ve bakımsızdı... o muydu, yoksa o değil miydi? Oydu, buna hiç kuşku yoktu. Benimle göz göze gelmemeye çalışması, hali tavrı bile her şeyi anlatıyordu. Burada kendine bir sığınak bulmuş, kendini emniyete almıştı, sahte bir isim altında

hastabakıcılık oynuyor, tanınmak istemiyordu. Eh, benden korkmasına gerek yoktu, vicdanı izin veriyorsa sefil hayatına devam etsindi, onu ele verecek değildim.

"Uyandınız mı? Günaydın," dediğini duydum başhekimin. "Kendinizi nasıl hissediyorsunuz? Biraz daha iyi misiniz? Ağrınız var mı?"

Cevap vermedim. Prens Praksatin'e bakmaya devam ettim. Bakışlarımdan rahatsız olan Prens Praksatin bana sırtını döndü. Daha önce gözümden kaçan şeyi de işte o zaman gördüm: Sağ kulağından başlayıp çenesine kadar uzanan kıpkırmızı sıyrık, dostuna ve velinimetine ihanet ettiği o gecenin hatırasıydı.

"Nerede olduğunuzu biliyor musunuz?" diye sordu başhekim.

Yüzüne baktım. Kırçıl keçi sakallı, keskin bakışlı elli yaşlarında bir adamdı. Zihnimde hâlâ bir bulanıklık olup olmadığını tespit etmeye çalışıyordu herhalde.

"Bir hastanedeyim," diye cevap verdim.

"Çok doğru," diye onayladı. "Osnabrück'te, şehir hastanesinde."

Asistanlardan biri üzerime eğildi. "Beni tanıdın mı Amberg?" diye sordu.

"Hayır," dedim. "Kimsiniz? Kimsin?"

"Yahu, beni nasıl tanımazsın," diye ısrar etti asistan. "Bir düşün bakalım. Berlin'de, Bakteriyoloji Enstitüsü'nde bir sömestr boyunca birlikte çalıştık. Çok mu değişmişim gerçekten?"

"Siz Doktor Friebe misiniz?" diye sordum tereddütle.

"Eh, nihayet! Tanıdın işte," diye memnuniyetini dile getirdikten sonra kolumun üstündeki ve omzumdaki sargıyı çıkarmaya başladı.

Doktor Friebe Bakteriyoloji Enstitüsü'nden iş arkadaşımdı benim, Bibiche'i o da tanıyordu. Bibiche'in adını onun ağzından duymaya can atıyordum, ama bir sezgi ondan bahsetmeme ya da onu sormama engel oldu.

Kolumdaki kurşun yarasını gösterdim.

"Kurşun içerde miydi?" diye sordum.

"Nasıl yani?" dedi dalgın bir tavırla.

"Kurşunun çıkartılması mı gerekti?"

Hayretle bana baktı.

"Sen hangi kurşundan bahsediyorsun? Kolunla omzundaki dokularda yırtılma ve ezilme var."

Sinirlenmiştim.

"Yırtılma ve ezilme mi?" diye bağırdım. "Saçmalık bu. Kolumdaki yarayı açan, bir tabancanın kurşunu, omzumdaki ise bıçak yarası. Aceminin teki bile anlar bunu. Ayrıca da..."

Başhekim araya girdi.

"Baksanıza... siz ne sanıyorsunuz? Trafik polislerimiz kurallara uymayan yayalara bıçaklarla ve tabancalarla saldırmıyor herhalde!"

"Siz neden bahsediyorsunuz?" diye sözünü kestim.

"Hatırlasanıza!" diye devam etti başhekim. "Bundan tam beş hafta önce öğlen saat iki sularında, Osnabrück'teki gar meydanında yoğun trafiğin ortasında durmuş, ipnotize olmuş gibi önünüze bakıyordunuz. Trafik polisi bas bas bağırıyor, şoförler yoldan çekilin diye haykırıyorlardı ama siz hiçbir şey duymuyor, yerinizden kıpırdamıyordunuz..."

"Doğru," dedim, "yeşil bir Cadillac görmüştüm."

"Tanrım!" dedi başhekim. "Tamam, doğru, Osnabrück'te sadece bir tane yeşil Cadillac var. Ama sizin gibi Berlin'den gelen biri için Cadillac büyük bir olay değil ki. Bu marka bir otomobili daha önce de kaç defa görmüşsünüzdür."

"Evet, ama bu Cadillac..."

"Ee, sonra ne oldu?" diye sözümü kesti.

"Meydandan geçip gara gittim, biletimi aldım ve trene bindim."

"Hayır," dedi başhekim. "Gara gidemediniz. Aniden önüne çıktığınız bir otomobilin altında kaldınız. Kafatasın-

da kırık, beyinde hematom... sizi buraya getirdiklerinde o haldeydiniz. Durumunuz iyi değildi, sonu kötü de olabilirdi. Ama tehlikeyi atlattınız artık."

Başhekimin aklından geçenleri yüzünden okumaya çalıştım. Ciddi olamazdı, düpedüz çılgınlıktı bu, bana neler anlatıyordu öyle. Trene binmiştim ben, iki gazete, bir dergi okumuş, sonra da uyuyakalmıştım. Tren Münster'de durunca uyanmış, perona inip sigara almıştım. Saat beşte, hava kararmaya başlayınca, Rheda'ya varmış, oradan da yola bir kızakla devam etmiştim.

"Affedersiniz," dedim usulca. "Ama başımdaki yara, ucu küt bir aletle darp edilmemden kaynaklanıyor. Darp aleti bir buğday tokmağıydı."

"Nasıl yani!" diye bağırdı başhekim. "Buğday tokmağı diye bir şey kaldı mı artık? Bugün kırsalda her yerde makine kullanılıyor."

Ne diyebilirdim ki! Baron von Malchin'in arazisinde makine olmadığını, orada tahılın bundan bir asır önceki gibi ekildiğini, biçildiğini ve dövüldüğünü bilemezdi başhekim.

"Orada, daha beş gün öncesine kadar bulunduğum yerde hâlâ buğday tokmağı kullanıyorlar," dedim sonunda.

Başhekimle Doktor Friebe bakıştılar.

"Daha beş gün öncesine kadar bulunduğunuz yerde mi?" diye sordu başhekim kelimeleri sündüre sündüre. "Sahi mi? Eh, öyle diyorsanız öyledir. Buğday tokmağıyla darp demek. Pekâlâ, bunu düşünmeyin artık. Buğday tokmağıyla ilgili nahoş olayları unutun gitsin. Fazla düşünmemeye çalışın, dinlenmeniz lazım. Bir gün bana her şeyi anlatırsınız."

Hastabakıcıya döndü:

"Bisküvi, sütlü çay, haşlanmış sebze," diye talimat verdikten sonra asistanlarıyla birlikte çıkıp gitti, odayı en son terk eden, sargı malzemeleriyle dolu tekerlekli sehpayı iterken bana yandan ürkek bir bakış fırlatan Prens Praksatin oldu.

Bu da nesiydi? Bütün bunlar ne anlama geliyordu? Başhekim karşıma geçmiş tiyatro mu oynuyordu? Yoksa gerçekten inanıyor muydu şu otomobil kazasına? Oysa durum başkaydı, bunu biliyor olmalıydı, durum bambaşkaydı.

İkinci Bölüm

Adım Georg Friedrich Amberg, tıp doktoruyum. Bir gün, sağlığım elverir elvermez Morwede'deki olayları kaleme alacağım rapor bu kelimelerle başlayacak. Ama biraz daha zamana ihtiyacım var herhalde. Kalem kâğıt temin edebilecek durumda değilim... dinlenmem, fazla düşünmemem gerekiyormuş, yaralı kolum da görevini yapamıyor zaten. Olan biteni tüm ayrıntılarıyla zihnime nakşetmekten başka çarem yok, hiçbir şey, önemsizmiş gibi görünen tek bir şey bile unutulmasın diye bunları aklımda tutmak zorundayım... şu anda tüm yapabileceğim bundan ibaret.

Hikâyemi anlatırken çok geriye gitmem gerekecek. Annemi doğduğumdan birkaç ay sonra kaybetmişim. Babam tanınmış bir tarihçiydi, Interregnum* dönemine kadarki Almanya tarihiydi uzmanlık alanı. Hayatının son yıllarında, Orta Almanya'daki bir üniversitede, ortaçağda papalık ve imparatorluk arasındaki iktidar mücadelesi, on üçüncü yüzyılın sonundaki Alman askeri hukuku, "güneş tımarları"nın** anlam ve önemi ve II. Friedrich'in idari reformları üzerine dersler veriyordu. Babam öldüğünde ben on dört

---

* Interregnum, Almanya'da II. Friedrich'in ölümüyle başlayan yönetim boşluğu dönemi (1250-73). (ç.n.)

** Feodal beylerin, karşılığında herhangi bir hizmet beklemeden, sadece güneşin bereketi ve Tanrı için halka verdiği toprak parçası. (ç.n.)

yaşındaydım. Zengin ama biraz tek yönlü bir kütüphaneden başka bir miras bırakmadı bana, koleksiyonda klasikler dışında sadece tarih kitapları vardı. Bu kitapların bir kısmı bugün de hâlâ bende.

Babam ölünce teyzelerimden biri beni yanına aldı. Aşırı titiz ve sert mizaçlı, çok az konuşan, gerçekçi bir kadındı, duygularını nadiren belli ederdi... birbirimize söyleyecek pek sözümüz yoktu. Yine de, ona hayatım boyunca minnettar kalacağım. Ağzından tatlı bir söz çıktığını pek hatırlamıyorum gerçi, ama kısıtlı imkânlarıyla beni üniversitede okutmayı başardı. Babamın uzmanlık alanına küçüklüğümden beri büyük bir ilgi duyuyordum, kütüphanesinde birkaç kez okumadığım kitap yoktu. Fakat liseden mezun olmadan hemen önce niyetimi ilk defa dile getirip üniversitede tarih okumak, ardından da akademik kariyer yapmak istediğimi söyleyince, teyzem buna şiddetle karşı çıktı. Onun gibi temkinli birinin gözünde tarih araştırmaları ne idüğü belirsiz, lüzumsuz, dünyaya ve hayata yabancı bir şeydi. Doğru dürüst bir meslek sahibi olmamı istiyordu, söylediğine göre, kendimi sağlama almalıydım, yani hekim ya da avukat olmalıydım.

Teyzeme karşı çıktım, aramızda şiddetli tartışmalar yaşandı. Bir gün teyzem eline kâğıt kalem aldı ve olanca titizliğiyle, üniversitede okuyabilmem için yıllarca katlandığı fedakârlıkların listesini çıkardı. O zaman pes ettim... başka çarem mi vardı! Benim yüzümden bir sürü şeyden mahrum kalmıştı gerçekten, sonuçta iyiliğimi istiyordu, onu hayal kırıklığına uğratamazdım. Gidip tıp fakültesine yazıldım.

Altı yıl sonra, ortalama bir bilgi ve beceriye sahip sıradan bir doktordum; hastanede bir yıl staj yapmış, hastasız, parasız, bağlantısız, en kötüsü de, mesleğini sevmeyen bir doktor.

Daha sonra anlatacağım bir olayın etkisiyle üniversitenin son yılında, aslında uzak durmam gereken bazı alışkanlıklar edinmiştim. Nezih insanların bir araya geldiği yerlere girip

çıkıyordum. O ortamlarda ne kadar idareli davranmaya çalışsam da, bu yeni hayat tarzı masraflarımın artmasına yol açmıştı, ara ara verdiğim özel derslerden kazandığım para bu masrafları karşılamaya yetmiyordu. Mecbur kaldıkça babamın kütüphanesindeki değerli kitapları satıyordum. Bu yılın ocak ayının ilk günlerinde yine paraya sıkışmıştım, içime dert olan ufak tefek borçlarım da vardı. Babamın kitapları arasında Molière ve Shakespeare'in eserlerinin son klasik baskıları da bulunuyordu. Bunları ahbap olduğum bir sahafa götürdüm.

Sahaf kitapları aldı ve bana makul gelen bir fiyat teklif etti. Fakat ben tam kapıdan çıkarken beni geri çağırarak Shakespeare külliyatının eksik olduğunu söyledi. *Soneler* ve *Kış Masalı*'nın olduğu cilt yoktu. İlk anda çok telaşlandım, zira evde de olmadığından emindim, ama sonra o cildi aylar önce bir meslektaşıma ödünç verdiğimi hatırladım. Sahafa öğleden sonraya kadar sabretmesini söyledim ve kitabı geri istemek için hemen yola koyuldum.

Meslektaşımı evinde bulamayınca oturup beklemeye karar verdim. Can sıkıntısından masanın üstündeki sabah gazetesini okumaya başladım.

Hiç beklenmedik bir anda yaşanan hayati bir olaydan hemen önceki dakikalara geri dönmenin ve kendine, o sırada kafan nelerle meşguldü, hayatındaki bu dönüm noktasından az önce neler düşünüyordun? gibi sorular sormanın cazip bir yanı yok değil... Isıtılmamış bir odada oturmuş bekliyor, üzerimdeki ince pardösüyle üşüyordum, zira kışlık paltom yoktu. Çok da dikkatimi vermeden, sırf vakit geçirmek için, demiryoluna saldırı düzenleyen bir suikastçının tutuklanmasıyla ilgili bir haber, "Gıda maddesi olarak kahve" başlıklı bir makale ve aletli jimnastik üzerine bir yazı okudum. Meslektaşıma kızgındım, kitabı bana zamanında geri vermemesinin sorumsuzluk olduğunu düşünüyordum, gazete sayfasının tam ortasındaki yağ lekesinden de rahatsız

olmuştum... belli ki meslektaşım kahvaltıda gazetesini okurken yağlı ekmeğini sayfaya değdirmişti.

O andaki tesadüfün başta gayet sıradan, handiyse ifadesiz bir çehresi vardı. Gözüm bir ilana takılmıştı, o kadar.

Baron von Malchin'in, Vestfalya'nın Rheda kasabasına bağlı Morwede köyündeki topraklarının kâhyası, köyde çalışacak bir doktor arandığını duyuruyordu. Doktora maaş olarak yıllık asgari ücret garantisi veriliyor, ayrıca bir daire tahsis ediliyor, ısınma giderleri de karşılanıyordu. Genel kültürü iyi olan başvuru sahipleri tercih edilecekti.

Bu işe başvurabileceğim ilk başta aklımın ucundan bile geçmedi. Benim dikkatimi çeken şey, toprak sahibinin adıydı. "Baron von Malchin und von der Bork" dediğimi duydum ve sırf bu "Malchin" kelimesinden ötürü adın ve unvanın tamamını hatırladığımı fark ettim. Bana tanıdık gelen bu ismi nerede duymuş ya da okumuştum acaba?

Oturup düşündüm. Hafızamın tuhaf yollara saptığı olur bazen. Bir ezgi üşüştü zihnime, yıllardır aklıma gelmeyen eski bir şarkı. Şarkıyı kendi kendime mırıldandım, bir kere, bir kere daha, sonra duvarları meşe kaplama odayı, üzeri kitaplarla dolu masayı gördüm; piyanonun başında oturuyor, bu şarkıyı çalıyordum; o anda şarkının sözlerini de hatırladım, çok sıradandı, "Sadece sevgin yeter bana," diye başlıyordu. Babam âdeti olduğu üzere ellerini arkasında kavuşturmuş, odada volta atıyordu. Dışarıda, bahçede, bir ispinoz cıvıldıyordu. "İhtiyacım yok sadakate," diye devam ediyordu çaldığım şarkı. "Baron von Malchin und von der Bork," diye haber verdi bir ses ve babam volta atmayı bıraktı, "Beyefendiyi içeriye buyur edin," dedi. Ben de piyanonun başından kalktım ve babama misafir geldiğinde hep yaptığım gibi odadan çıktım.

O misafir ile Morwede'deki toprak sahibinin aynı kişi olmayabileceği, bu ismi başka kişilerin de taşıyabileceği ancak çok sonra aklıma geldi. İlanı bir kez daha okudum.

Sonra yazı masasına oturup bir başvuru mektubu yazdım. Babamın adını da andığım mektupta, yabancı birini ilgilendireceği kadarıyla özgeçmişime ve eğitimime dair bilgilere yer verdim.

Meslektaşımın eve dönmesini beklemedim artık. Ona, kitabı bana derhal iade etmesini istediğim bir not bıraktıktan sonra en yakındaki postaneye gidip mektubu yolladım.

Ancak on gün sonra cevap geldi, ama beklentilerim boşa çıkmamıştı. Baron von Malchin, babamı şahsen tanımış olmaktan şeref duyduğunu yazıyordu. Çok saygı duyduğu, maalesef çok erken vefat eden bu âlimin oğluna bir hizmette bulunmaktan mutlu olacağını belirtiyor, hemen bu ay göreve başlayıp başlayamayacağımı kendisine bildirmemi rica ediyordu. Osnabrück'ten trenle Münster'e vardıktan sonra Rheda istasyonunda bir araba beni bekleyecekti. Fakat önceden halledilmesi gereken bazı formaliteler vardı: Doktorluk diplomamı ve stajyerlik karnemi muhtarlığa göndermem gerekiyordu.

Berlin'den hemen bu ay içinde ayrılacağımı ve taşrada göreve başlayacağımı bildirdiğimde, teyzem bu haberi uzun zamandır bekliyormuş gibi doğal karşıladı. O akşam konuştuğumuz tek konu, gitmeden önce yapacağım harcamalardı. Gardırobumun eksiklerini tamamlamam, lüzumlu cerrahi gereçleri ve doğum aletlerini satın almam, bir miktar ilaç stoku yapmam gerekiyordu. Annemden kalma birkaç parça mücevher vardı hâlâ: Bir zümrüt yüzük, iki bilezik ve modası geçmiş bir çift inci küpe. Bunların hepsini paraya çevirdik. Fakat meblağ beklentilerimizin çok altında kaldığı için, ne kadar ağırıma gitse de, babamın kitaplarının büyük bir bölümünü daha satmak zorunda kaldım.

Yirmi beş ocakta teyzem bana gara kadar eşlik etti. Yolculuk kumanyamın parasını kendi cebinden ödemekte ısrarlıydı. Peronda vedalaştığımızda ona her şey için teşekkür ederken, teyzemin yüzünde ilk defa bir duygulanma ifade-

si gördüm. Gözleri de yaşarmıştı galiba. Trene bindiğimde teyzem bana kararlı bir hareketle sırtını döndü ve bir daha dönüp bakmadan gardan çıkıp gitti. Tarzı öyleydi.

Öğle saatlerinde Osnabrück'e vardım.

Üçüncü Bölüm

Tren Osnabrück'te bir buçuk saat mola verince, fırsattan istifade şehirde yürüyüşe çıktım. Osnabrück'te "Grosse Domfreiheit"* denen eski bir meydan, bir de "Bürgergehorsam"** adında, on altıncı yüzyıldan kalma askeri bir kule vardır. Kulağa ne kadar zıt gelse de, birbirini tamamladığını düşündüğüm bu iki isim bende merak uyandırdığından eski şehir merkezine yollandım. Fakat tuhaf bir rastlantı yüzünden ne meydanı ne de kuleyi görecektim.

Rastlantı mıydı gerçekten? Gemilerin kilometrelerce öteden elektrik dalgalarıyla harekete geçirilip kumanda edilebildiğini duydum. O gün beni hangi bilinmez güç kumanda ediyordu da, aradığım şeyi unutmuş, gözümün önünde belli bir hedef varmış gibi eski şehir merkezindeki kargacık burgacık sokaklardan geçmiştim? Bir binanın kapısından içeri girdim, binanın altındaki pasaj, ortasında taştan bir azizin dikildiği, etrafında şarküteri ve manav tezgâhlarının sıralandığı küçük bir meydana açılıyordu... meydanı geçtim, merdivenlerden çıktım, yan sokağa saptım ve bir antikacı dükkânının önünde durdum. Bir vitrine baktığımı sanıyordum,

---

* Büyük Katedral Özgürlüğü; ortaçağda katedral ve etrafıyla sınırlı olan alan; bu alanda yargı yetkisi kiliseye aitti. (ç.n.)

** Yurttaş İtaati; ortaçağda suç işleyen yurttaşların hapsedildiği şehir hapishanesi. (ç.n.)

bilmiyordum ki aslında geleceğe bakıyorum. Ama bilinmeyen bir iradenin o gün neden geleceğe bir göz atmama izin verdiğini bugün de hâlâ anlayabilmiş değilim.

Rastlantı elbette, rastlantıdan başka bir şey değil. Basit olayları doğaüstü güçlerle açıklamaya meyilli değilimdir, sıradan şeylerin bu yolla hiç hak etmedikleri bir ağırlık kazanmasına kesinlikle karşıyım. Ben gerçeklere, olgulara bakarım. Bu kadim şehirde pek çok antikacı dükkânı vardı elbette ve ben de bunlardan birinin, karşıma çıkan ilk dükkânın önünde durmuştum. Vitrinde sergilenen bütün o eski ıvır zıvırlar, bardaklar, bakır Roma sikkeleri, ahşap oymalar ve porselen biblolar arasında özellikle o mermer rölyefin dikkatimi çekmesinin şaşırtıcı bir yanı yoktu, zira sırf boyutlarından ötürü bile gözüme çarpması kaçınılmazdı. Belli ki rölyef ortaçağa ait bir sanat eserinin kopyasıydı ve bir erkek başının tasviriydi... yiğit, handiyse vahşi, yine de soylu hatlara sahip bir başın. Ağzın kenarlarında, tüm gotik heykellerde görülen o donuk ve dalgın tebessüm vardı. Fakat aşırı derecede uzun olan, tutkuların derin izler bıraktığı bu yüzü, bu geniş, ama soylu alnı ilk kez görmediğimi biliyordum. Bir yerde, belki bir kitapta daha önce karşılaşmıştım onunla; ya da eski bir mücevherin üzerinde kabartmasını görmüştüm, ama bu yüzün kime ait olduğunu çıkaramıyordum ve üzerinde düşündükçe huzursuzluğum artıyordu. Bu mağrur hatların aklımdan çıkmayacağını, rüyalarıma bile gireceğini biliyordum. Birdenbire rölyef karşısında çocuksu bir korkuya kapıldım, ona daha fazla bakmak istemeyerek başımı çevirdim.

Kınnapla bağlanmış tozlu kitap ve broşür destesi işte o sırada gözüme ilişti. En üstte duran kitabın adını okuyabiliyordum: "Tanrı İnancı Dünyadan Neden Kayboluyor?"

Ne garip bir soru! Ayrıca, bu şekilde ifade edilmesi doğru muydu? Kitabın yazarı hangi biçare sonuca varmıştı acaba? Hangi sıradan cevabı vermişti okurlarına? Bunun için bilimi

mi suçluyordu? Teknolojiyi mi? Sosyalizmi mi? Yoksa kiliseyi mi?

Tüm bunlar umurumda değildi esasında... ama ne hikmetse kitabı ve başlığındaki soruyu bir türlü silip atamıyordum kafamdan. Tuhaf bir huzursuzluğa kapılmıştım. Belki de yeni çevremle ilgili bir korkuydu bu, taşradaki hayatla, altından kalkamayacağımı düşündüğüm bir görevle... bu bastırılmış korku yüzünden başka şeyler düşünmeye çalışıyordum belki de. Tanrı inancının dünyadan neden kaybolduğunu derhal öğrenmek zorundaydım, derhal, hemen o anda öğrenmek zorundaydım. Bir saplantı gibi esir almıştı bu arzu beni. Dükkâna girmeye, kitabı satın almaya can atıyordum, dükkân sahibi bana bu tek cildi satmaya yanaşmazsa, o kitap ve broşür destesinin tamamını satın almaya bile razıydım... ama buna fırsat olmadı, çünkü kapı kilitliydi.

Öğle tatili olduğunu akıl edememiştim. Dükkân sahibi eve yemeğe gitmişti. O anda ben de acıktığımı hissettim, moralim de iyiden iyiye bozulmuştu. Burada durup eskicinin keyfini, dükkânını açmasını mı bekleyecektim... beklerken de trenimi mi kaçıracaktım yani? Niye şehirde dolaşmaya çıkmıştım ki zaten? Garda kalıp yemeğimi orada rahat rahat yeseydim, bu can sıkıcı duruma düşmezdim. Öte yandan... dükkân sahibi her an dönebilirdi, muhtemelen bu civarda, kirli gri cepheli, kör pencereli eski, havasız evlerden birinde oturuyor, bu pencerelerden birinin önünde telaşla yemeğini yiyordu... ya da dükkândan ayrılmamıştı, bu da mümkündü, belki de arka odadaydı ve yemekte rahatsız edilmemek için kitlemişti kapıyı.

Kapının üstündeki çıngırağı çektim. Ama kapıyı açan olmadı.

Öğle uykusuna yatmış demek, diye düşündüm öfkeyle ve o anda eskici çok net bir biçimde gözümde canlandı: Kel kafalı, kirli sakallı yaşlı bir adam, kanepeye uzanmış horluyordu. Battaniyeyi çenesine kadar çekmişti, kirden kaskatı

şapkası kapının yanındaki çivide asılıydı... O uyuyacak, ben de burada durup onun zindelikle uyanmasını bekleyeceğim, öyle mi! Daha da neler. Tam da birilerinin geleceği vakit dükkânında durmuyorsa, kendi bilir! Eski ıvır zıvırlarını elden çıkarmak çok da umurunda değil belli ki. Pekâlâ. Kitabı ille de almam gerekmiyor.

Gotik rölyefe, sanki yasak bir şey yapıyormuşum gibi kaçamak, huzursuz bir bakış fırlattım, sonra da çekip gittim.

Avluya açılan binanın önüne geldiğimde, eskiciye bir not yazıp kitabı bana postayla göndermesini isteyebileceğim geldi aklıma. Alelacele geri döndüm, fazla vaktim kalmamıştı. Dükkân hâlâ kapalıydı, ama sokağı, bina numarasını ve dükkân sahibinin adını not ettim.

Adamın adı Gerson'du, muhtemelen kitap vitrinde hâlâ duruyordur, kitabı sipariş etmedim, zahmet edip geri dönmesem de olurmuş. Fakat bir türlü aklımdan çıkmayan o iki sorunun cevabını Morwede'de bulacağımı, Tanrı inancının dünyadan neden kaybolduğunu ve o mermer rölyefteki yüz hatlarının hangi canlıya veya hangi ölüye ait olduğunu orada öğreneceğimi bilemezdim.

Trenimin hareket saatine on dakika kala garın önündeki meydandaydım. Yeşil Cadillac'la o beklenmedik karşılaşma da orada oldu zaten. Kısaca anlatmak gerekirse: Ben trafik polisinin işaretini beklerken o sağ taraftan geldi, direksiyonda bir kadın vardı ve ben bu kadını tanıyordum.

Dördüncü Bölüm

Şimdi, bu hastane odasında yatarken, sağ kolum uyuşmuş ya da uykudaymış gibi yorganın üzerinde durur, gözlerim duvar resminin kırmızı çizgileri, köşeleri ve yıldızlarında tutunacak bir yer ararken; şimdi, bu anlamsız dakikada, sırf Bibiche'i düşündüğüm için kalbimin nasıl çarptığını, nefesimin kesildiğini hissediyorum... Ama o gün garın önündeki meydanda çok sakindim, sükûnetimi korumama ben kendim de şaşırmıştım. Bu karşılaşmayı doğal bir şey olarak görmüştüm sanırım, tuhaf bulmamış, sadece bu kadar geç, son anda olmasına şaşırmıştım.

Yeşil Cadillac'ın direksiyonunda oturan bu kadını Berlin'de bir yıl boşuna aramıştım. Ve şimdi, başka bir hayata başlamaya giderken, fazla bir şey beklemediğim, büyük ümitler beslemediğim o hayatın tekdüze bir grilik ve kasvetle önümde uzandığını gördüğümde, kalpsiz, bencil bir sevgiliyi bırakır gibi terk ettiğim bu şehir, sert, düşman çehreli bu şehir ilk defa tatlı tatlı gülümsüyordu bana... "Bak, sana ne sunuyorum" diye sesleniyordu ardımdan... "Görüyorsun, seni düşünüyorum. Sense gitmek istiyorsun, öyle mi?" ... Geri dönüp kalmalı mıydım? Bu karşılaşmanın anlamı bu muydu? Öyleyse geç kalmıştı. Yoksa ayrılıp gittiğim dünyanın ardımdan söylediği bir veda sözü müydü bu, alaycı bir hoşça kal, karşı kıyıdan son kez hafifçe sallanan bir el miydi?

İkisi de değildi. Kavuşmaktı ve daha büyük bir şeyin başlangıcıydı. Ama o zamanlar bunu düşünmeye bile cesaret edememiştim.

Bakteriyoloji Enstitüsü'nde önceleri onun hakkında bildiğimiz tek şey, adının Kallisto Tsanaris olduğu ve biyokimya öğrenimi gördüğüydü. Zamanla ancak şu kadarını öğrenebilmiştik: On iki yaşında bir kız çocuğuyken Atina'dan ayrılmıştı, bir hastalıktan mustarip olduğunu düşündüğümüz annesiyle birlikte Tiergarten semtindeki bir villada oturuyordu. Sadece seçkin çevrelerle görüşüyordu. Yunan kralının yaveri olan albay babası artık hayatta değildi.

Hepsi buydu ve bu kadarıyla yetinmek zorundaydık, çünkü Kallisto Tsanaris hiçbirimizle özel hayatı hakkında konuşmuyordu. Herkesle arasına belli bir mesafe koymayı biliyordu, bizimle nadiren girdiği kısa sohbetler de sadece teknik konularla, mesela bunzen bekinin doğru dürüst çalışmadığıyla ya da bir tane daha yüksek basınçlı sterilizatör alınmasının iyi olup olmayacağıyla ilgiliydi.

Yunan öğrenci enstitüye ilk geldiğinde heyecan yaratmış, her birimiz onu etkilemeye çalışmıştık. Genç kadına akla hayale gelebilecek her türlü ilgi gösterilmiş, bilimsel çalışmalarında neleri hedeflediği sorulmuş, destek ve yardım teklif edilmişti. Sonraları, yakınlaşma çabalarına yüz vermediği fark edilince, bu ilgi, tamamen sönmese de azalmış, onun kibirli ve küstah, şımarık ve hesapçı ve elbette aptal da olduğuna karar verilmişti... "Biz akademisyenleri adam yerine koymuyor," deniyordu. "Onun dikkatini çekebilmek için en az bir Mercedes sahibi olmak lazım." ... Fakat her tür arkadaşlık ilişkisine karşı antipatisi bizim laboratuvarla sınırlı gibiydi. Akşamları enstitüden çıktığında, arabasıyla onu almaya gelen bir kavalye oluyordu mutlaka. Hayranlarını

birbirinden ayırt etmeyi öğrenmiş, arabalı bu beylerin her birine karakteristik bir isim takmıştık. Önceki gün onu "İbrahim Peygamber"in almaya geldiği ya da "Sırıtkan Pan"la bir opera locasında oturduğu asla gözden kaçmıyordu. "İbrahim Peygamber", epey Semitik bir görünüşe sahip beyaz sakallı yaşlı bir beydi, "Sırıtkan Pan" ise daima mütebessim hedonist yüzüyle gencecik bir adamdı. Bunlara ilaveten "Meksikalı Bira Fabrikatörü", "Safari Avcısı" ve "Kalmuk Prensi" vardı. "Safari Avcısı", Kallisto bir gün işini bitiremeyip çıkmakta geç kalınca laboratuvara gelip onu sordu. Giyinme odasında olduğunu biliyorduk. Fakat "Safari Avcısı"nı sanki haneye tecavüz etmiş gibi tersledik ve sert bir ses tonuyla, enstitü dışından kişilerin laboratuvara girmesine izin verilmediğini, dışarıda beklemesini söyledik. Adam azarlanmayı sükûnetle karşılamış, çekip gitmişti... Gitmesine üzülmüştüm, çünkü kılıcı ustaca kullanmakla tanınıyordum ve kıskançlıktan olmasa da, bu sayede Kallisto'nun düşüncelerinde bir rol oynamayı ya da hiç olmazsa dikkatini çekmeyi ümit ettiğimden "Safari Avcısı"yla dövüşmeye can atıyordum.

Sömestrin sonuna doğru hastalanınca mecburen birkaç gün evde kaldım. Tekrar enstitüye gittiğimde Kallisto Tsanaris artık orada değildi. Çalışmasını tamamlamıştı. Arkadaşlarla tek tek vedalaştığını, beni de sorduğunu söylediler. Bundan sonraki planlarıyla ilgili soruları muğlak cevaplarla geçiştirmişti. Enstitüdekiler, öğrenimini yarıda kestiğini, çok yakında "Kalmuk Prensi"yle evleneceğini iddia ediyordu. Ama ben buna inanmıyordum, çünkü araştırmalarını yaparken olağandışı, neredeyse hastalıklı bir hırs sergilemişti, ayrıca "Kalmuk Prensi" dediğimiz beyin enstitünün önünde beklediğini en son iki ay önce görmüştüm. Bu bey zarif Hispano'suyla birlikte gözden düşmüş gibiydi.

Altı ay boyunca sabahtan ikindiye kadar onunla aynı odada çalışmıştım. Ve bu süre zarfında, eğer hafızam beni

yanıltmıyorsa, gelirken ve giderken selamlaşmak dışında karşılıklı en fazla on kelime etmiştik.

Başlarda, çok yakında laboratuvarda yine boy göstereceğinden, yeni bir çalışmaya başlayacağından emindim. Onu her gün görme, sesini duyma, yürüyüşünü, hareketlerini gözlerimle takip etme şansına eriştiğim günlerin sonsuza kadar geride kalmasını aklım almıyordu bir türlü. Ancak haftalar sonra, dönmesini boşu boşuna bekledikten sonra onu aramaya başladım.

Berlin'de bir insanı bulmanın, oturduğu yeri öğrenmenin, hayat alışkanlıklarını tespit etmenin sağlam yöntemleri vardır herhalde. Bir dedektiflik bürosu bu meseleyi birkaç günde hallederdi muhtemelen. Benim başka bir yol bulmam gerekiyordu. Kallisto Tsanaris'le tesadüfen karşılaşmalıydım ya da onda en azından bu izlenimi yaratmalıydım.

Akşamları, o zamana kadar sadece ismen bildiğim nezih restoranları dolaşıyordum. Kalmaya niyetli olmadığınız bir mekâna adım attığınızda, daha en baştan dikkatleri çekip şüphe uyandırdığınız duygusuna kapılırsınız. Çoğu zaman boş bir masa arıyormuş ya da biriyle randevum varmış gibi yapıyordum. Yoluma çıkan garsonlara kafadan uydurduğum bir isim söylüyor, mesela konsolos Bay Stockström'ü ya da yargıç Bauschlot'u soruyordum, bana böyle bir beyi maalesef tanımadıklarını söylediklerinde de restorandan memnuniyetsiz bir yüz ifadesiyle ayrılıyordum. Bazen de kalıyor, ufak bir şey ısmarlıyordum. Bir keresinde garsonun bana konsolos Bay Stockström'ün az önce ayrıldığını söylemesi –"bağa gözlüklü, saçı ortadan ikiye ayrılmış ince uzun bir beyefendi"– karşısında bayağı şaşırmıştım.

Büyük otellerin beş çaylarında dans eden çiftler arasında Bibiche'i arıyor, prömiyer gecelerinde tiyatronun önünde

dikiliyor, gelen arabalara bakıyordum; bir sanat sergisi açılışında ya da yeni bir sesli film galasında ben de orada oluyordum. Ne yapıp edip Yunan konsolosluğundaki bir resepsiyona davetiye buldum. Onunla orada da karşılaşamayınca, ilk kez umutsuzluğa kapıldım.

Bir meslektaşımın Bibiche'i bir keresinde bir barda gördüğünü hatırladım sonra. O barın müdavimi oldum. Önümde bir kokteylle her Allahın gecesi orada saatlerce oturuyor, gözümü kapıdan ayırmıyordum. Başlarda, kapı her açıldığında bir beklentiyle hafifçe ürperiyordum. Sonraları başımı kaldırıp bakmadım bile, kapıdan hep aynı önemsiz ve sıkıcı insanların girmesine farkına varmadan alışmıştım.

Aramalarımın sonuçları pek cılızdı: Bir sürü dans parçası kalmıştı aklımda, yeni tiyatro oyunlarının çoğunun adını da biliyordum. Ama Bibiche'i görememiştim.

Bir keresinde de "Safari Avcısı"na rastladım. Bir şarapevinde masada tek başına oturmuş, ağır bir puro içiyordu, bakışlarını önüne dikmişti. Epey yaşlanmış gibi gelmişti bana. Adamı böyle yapayalnız otururken görünce, onun da Bibiche'i gözden kaybettiği, şimdi Roadster'ıyla Berlin'in altını üstüne getirdiği, hep huzursuz, hep arayış içinde olduğu düşüncesine kapılmıştım. Bir zamanlar dövüşmek istediğim adama bir yakınlık duyuvermiştim aniden. Kader ortaklarıydık biz. Az kalsın yerimden kalkıp yanına gidecek, elini sıkacaktım. O beni tanımamıştı, ama ona bakıp durmamdan rahatsız olmuşa benziyordu. Yer değiştirdi ve yüzünü göremeyeceğim şekilde oturdu. Sonra cebinden çıkardığı gazeteyi okumaya başladı.

Son güne kadar aradım Bibiche'i. Berlin'den ayrılmış olabileceği nedense ancak gardaki gişede Osnabrück'e bilet alırken aklıma geldi.

Ve işte burada, Osnabrück'te, garın önündeki meydanda gördüm onu, kullandığı yeşil Cadillac belki on adım ötemde

durdu, üzerinde fok derisinden bir manto, başında gri bir Bask beresi vardı.

Mutluydum, tamamen mutluydum o an. Beni görsün ve tanısın diye bir arzum bile yoktu, orada olması, onu görmem bana yetiyordu. Tüm bunlar sadece birkaç saniye sürdü sanırım. Bask beresini düzeltti, sigarasının izmaritini attı, sonra da araba tekrar harekete geçti.

O zaman, önce yavaşça, sonra giderek hızla benden uzaklaşırken, ancak o zaman anladım bir şeyler yapmam, bir taksiye atlayıp peşinden gitmem gerektiğini; onunla konuşmak için değil, hayır, onu tekrar gözden kaybetmemek için nereye gittiğini, nerede oturduğunu bilmek istiyordum. Fakat aynı anda, bir yükümlülüğün altına girdiğimi, artık eskisi gibi zamanımın efendisi olmadığımı fark ettim. Trenim birkaç dakika sonra kalkacaktı, Rheda istasyonunda bir araba beni bekliyordu... Umurumda değil! diye haykırdım içimden!.. Peşinden git, hadi!.. Ama artık çok geçti. Yeşil araba, şehir merkezine çıkan o geniş yollardan birinde gözden kaybolmuştu.

Elveda Bibiche! diye mırıldandım... Onu bir kez daha kaybetmiştim. Kader bana bir şans daha vermiş ve ben bu fırsatı kaçırmıştım. Kader mi? Niye kader? Seni Tanrı benim yoluma çıkardı Bibiche. Kader değil, Tanrı... Tanrı inancı neden dünyadan kayboluyor? sorusu çaktı kafamda ve antikacı dükkânının vitrinindeki o donuk, mermer yüz bir an gözümde canlandı...

Yerimden sıçrayarak etrafıma bakındım. Meydanın tam ortasında duruyordum, etrafımda korkunç bir gürültü vardı, taksi şoförleri bana bağırıyor, tam önümde motosikletinden yere atlayan bir sürücü küfürler savuruyor, yumruğuyla beni tehdit ediyordu; trafik polisi anlamadığım birtakım el kol hareketleri yapıyordu... olduğum yerde durmamı mı is-

tiyordu, yoksa yoldan çekilmemi mi? Düz mü gidecektim? Sağa mı? Sola mı?

Sağa doğru bir adım atarken kolumun altındaki gazete ve dergileri yere düşürdüm. Onları yerden almak için eğildiğimde tam arkamda bir korna sesi duydum, gazeteleri bırakıp kenara sıçradım... Hayır! Gazeteleri yerden almış olmalıyım, zira daha sonra trende yol boyunca gazete okudum. Demek ki onları yerden aldıktan sonra kenara kaçtım, sonra da... sonra ne oldu?

Hiçbir şey olmadı. Kaldırıma çıktım, gara gittim, biletimi ve bagajımı aldım bittabi. Sonra da trene geçip oturdum.

Beşinci Bölüm

Rheda istasyonunda beni dört kişilik büyük bir kızak bekliyordu. Asilzade faytoncularına hiç benzemeyen bir delikanlı bagajımı alıp kızağa yerleştirdi; paltomun yakasını kaldırıp yün battaniyeyi dizlerimin üzerine çektim ve dümdüz uzanıp giden ıssız arazide, çıplak ağaçlar, karla kaplı anızlı tarlalar arasında yola koyulduk... manzaranın tekdüzeliğinden ruhum bunalıyor, sona yaklaşan günün puslu ışığı moralimi daha da bozuyordu. Uyuyakaldım, yolculukta hep uykum gelir zaten. Kızak ormancının evinin önünde durunca uyandım. Köpek havlaması duydum ve uyku mahmurluğuyla gözlerimi açınca, şimdi burada, hastanedeki odamda yerleri süpüren ve beni daha önce hiç görmemiş gibi yapan bu insanı karşımda gördüm... Prens Praksatin adındaki bu kişi kısa kürk paltosu ve uzun çizmeleriyle kızağın yanında durmuş, bana gülümsüyordu. Üstdudağındaki yara izi hemen dikkatimi çekti... kötü dikilmiş ve iyi kapanmamış, diye düşündüm... nasıl bir yaranın izi bu acaba? İri bir kuşun gaga darbesine benziyor.

"Yolculuğunuz iyi geçti mi Doktor?" diye sordu. "Bagajınız vardır diye gönderdim büyük kızağı, ama görüyorum ki hepi topu iki küçük bavul."

Benimle nazik ama kibirli bir tonda konuşuyordu, şimdi kolunun altındaki süpürgeyle odamdan hırsız gibi usulca sı-

vışan bu adam benimle sanki ben onun emrinde biriymişim gibi konuşuyordu. Onu Morwede'nin efendisi sanmamdan daha doğal bir şey olamazdı. Kızakta ayağa kalktım.

"Baron von Malchin'le tanışma şerefine mi nail..."

"Hayır, ben baron değilim, kâhyasıyım sadece," diye sözümü kesti. "Prens Arkadiy Praksatin... evet, Rusum ben, fırtınada kopan bir yaprak. Rusya'da bilmem kaç desyatin toprağı, eskiden Petrograd ve Moskova'da birer köşkü olduğunu anlatmadan duramayan, şimdi bir restoranda garsonluk yapan o tipik göçmenlerden biri... Şans eseri garson değilim, ekmeğimi burada, çiftlikte kazanıyorum."

Elimi hâlâ elinde tutuyordu. Hüzünlü bir boş vermişlik ve karşısındakini mahcup eden hafif bir ironi vardı sözlerinde. Kendimi tanıtmak istedim, ama bunu gereksiz buluyor gibiydi, konuşmama fırsat bile vermedi.

"Denetçi, idareci, kâhya, ne derseniz deyin," diye devam etti. "Baronun başaşçısı da olabilirdim. Hatta daha ziyade o alanda yetenekliyim belki de. Memleketteyken balıklı piruhilerim, kremalı mantarlarım, avcı usulü hamurlu çorbalarım muhitimde pek meşhurdu. O zamanlar bir hayatım vardı. Ama burada... bu ülke, bu yöre... iskambil oynar mısınız Doktor? *Bac** belki ya da biraz ekarte? Oynamıyor musunuz? Çok yazık. Biliyor musunuz, bu yöre... derin bir yalnızlıktan başka bir şey değil. Kendiniz de göreceksiniz zaten. Burada dost canlısı bir ortam bulamazsınız."

Nihayet elimi bırakıp bir sigara yaktı, ben soğuktan ürpererek yün battaniyeye sarınırken, o hülyalı gözlerle akşam göğüne ve solgun Ay'a baktı. Sonra monoloğuna devam etti:

"Öyle olsun. Yalnızlık umurumda değil. Ama buradaki hayat esasında hayattan ziyade ceza. Bazen sabah giyinirken kendime diyorum ki: Bu boş hayatı yaşıyorsun demek, kendi kabahatin, hatta böyle olmasını sen istedin. Zira o zamanlar, Bolşevikler beni tutukladığında... ki son nefesimi

* Türkçede bakara diye bilinen Baccara oyununu kısaltarak söylüyor. (ç.n.)

verirken bile bilemeyeceğim bunu neden yaptıklarını... o zamanlar hayatımdan endişe ediyordum, evet, hatta korkudan tir tir titriyor, diz çöküp Tanrı'ya yalvarıyordum: Daha çok gencim, acı bana, yaşamak istiyorum... Tanrı da bana 'canın cehenneme,' dedi... 'Sen de din uğruna can vereceksin güya. Hadi git o zaman, git yaşa!' ... Yaşadığım hayat da bu şimdi. Diğerleri... onlar da günah işledi, kalplerinde kötülük biriktirdiler, kumar oynadılar, içtiler, altınları, gümüşleri havaya savurdular, günahları için pek az gözyaşı döktüler... hatta ve hatta mutlular şimdi, köylüler gibi yaşıyorlar, bir kap lapanın yanında bir de ev yapımı şnaps varsa, hallerinden gayet memnunlar, hiçbir şeye kafa yormuyorlar. Oysa ben hiç durmadan kendim hakkında düşünüyorum, işte Doktor, benim hastalığım da bu: Çok fazla düşünüyorum... Siz o kızıllara sempati mi duyuyorsunuz yoksa?"

Siyasetle hiç ama hiç ilgilenmediğimi söyledim. Öfke ve sabırsızlığımı ses tonumdan anlamış olmalıydı ki bir adım geri gitti, elini alnına vurdu ve kendine sitem etmeye başladı.

"Burada durmuş çene çalıyorum, hatta siyaset konuşuyorum, az ötede çocuk evde hasta yatıyor... Hakkımda kim bilir neler düşünüyorsunuzdur Doktor! Dostum ve velinimetim baron bana demişti ki: Arkadiy Fyodoroviç gidip Doktor'u yolda karşılayın, yolculuktan çok bitap düşmemişse, yol üstündeki hastaya bir bakmasını rica edin... Küçük bir kız, burada, ormancının evinde. İki gündür ateşler içinde yatıyor. Kızıl olmuştur belki de."

Kızaktan indim, birlikte eve doğru yürüdük. Bu arada faytoncu da atlar hareket etsin diye koşumlarını çözüyordu. Köpek kulübesine zincirlenmiş bir tilki yavrusu yattığı yerden öfkeyle fırlayıp bize uludu. Rus, eniğe doğru bir tekme savurdu, yumruğunu sıkıp kükredi:

"Seni şeytan dölü, seni kahrolasıca, sus bakayım! Defol git deliğine. Hâlâ tanıyamadın beni, tanımalıydın ama, ye-

terince gördün çünkü. Hiçbir işe yaramıyorsun, bedavadan ekmek yiyorsun burada."

Eve girdik. Loş bir koridordan geçip karanlık, soğuk bir odaya girdik, etrafı pek seçemediğimden kavalkemiğimi bir sandalyenin kenarına çarptım. "Dümdüz ilerleyin, Doktor," dedi Rus, ama ben olduğum yerde durup yan odadan gelen keman sesine kulak kabarttım.

Tartini'nin bir sonatının ilk notalarıydı; içinde hayaletlerin dolaştığı bu hüzünlü melodiyi ne zaman duysam etkilenirim. Çocukluğumdaki bir anıyı çağrıştırır bende. Babamla oturduğumuz evdeyim, günlerden pazar, herkes dışarı çıkmış, beni tek başıma bırakmışlar. Hava kararıyor, evde çıt yok, şöminede rüzgârın hafif uğultusu duyuluyor sadece ve ben korkuyorum, çünkü etrafımdaki her şey sihirlenmiş gibi, çocukların yalnız kalınca duydukları o dehşetli korkuya kapılıyorum, ertesi günden, hayattan duyulan korkuya.

Küçük, ürkmüş bir oğlan, ağladı ağlayacak... bir an öylece kalakaldım. Sonra kendimi topladım... Bu ıssız evde kim çalıyor Şeytan Trili Sonatı'nın ilk bölümünü diye sordum kendime. Ve Rus, sanki düşüncelerimi okumuş gibi cevap verdi:

"Federico bu. Burada olacağı aklıma gelmişti zaten. Sabahtan beri ortalıkta görünmüyordu. Evde Fransızca çalışmak yerine buraya gelmiş, keman çalıyor demek... Gelin, Doktor!"

Biz odaya girince keman sesi kesildi. Solgun yanakları, çökmüş, uykusuz yüzüyle orta yaşlı bir kadın yatağın ayakucundan kalktı, korku ve beklenti dolu gözlerle bana baktı. Gaz lambasının kısık ışığı yatak yorgana ve on üç-on dört yaşındaki küçük hastanın yüzüne vuruyordu. Siyaha boyanmış meşe ağacından bir İsa yatağın üzerinde kollarını açmıştı. Şeytan Trili Sonatı'nı çalan oğlan karanlıkta pencere denizliğinin üzerinde hiç kıpırdamadan oturuyordu, keman dizlerinin üstündeydi.

"Evet?" dedi Rus ben muayeneyi tamamlayınca.

"Haklısınız, kızıl," dedim. "Muhtara gidip bulaşıcı hastalık beyanında bulunacağım."

"Buranın muhtarı baron, görevlerini de ben yerine getiriyorum," dedi Rus. "Formu doldurur, imzalamanız için yarın size gönderirim."

Elimi yıkarken kadına gece hangi tedbirleri alması gerektiğini anlattım. Talimatlarımın her birini, hiçbir şeyi unutmayacağını bana göstermek için tekrar eden kadının korku ve endişesi sesinden belli oluyor, gözünü hasta çocuktan bir an bile ayırmıyordu. Bu arada Rus, pencere denizliğinde hâlâ kıpırdamadan oturan oğlana döndü.

"Beni ne kadar zor bir duruma düşürdüğünüzü görüyorsunuz işte Federico. Buraya gelmeniz yasak, ama sizin umurunuzda bile değil, her gün buradasınız, rüzgâr sizi önüne katmış gibi buraya koşuyorsunuz. Hastanın odasındasınız işte, belki siz de çoktan kızıla yakalandınız, hiç laf dinlemezseniz olacağı bu. Ne yapacağım ben şimdi? Sizi burada gördüğümü babanıza söylemek zorundayım."

"Söylemeyeceksiniz Arkadiy Fyodoroviç," diye yükseldi oğlanın sesi karanlığın içinden. "Söylemeyeceğinizi biliyorum."

"Aa, biliyorsunuz demek? Çok eminsiniz yani? Hatta belki de beni tehdit ediyorsunuz? Şu anda gayet ciddi konuşuyorum sizinle. Ne demek istiyorsunuz? Cevap verin!"

Oğlan susuyordu, Rus bu suskunluktan huzursuz olmuş gibiydi. Öne doğru bir adım atarak sözlerine devam etti:

"Karanlık gecedeki baykuş gibi tehditkâr bir tavırla oturmuş, susuyorsunuz. Yoksa benim korktuğumu mu sanıyorsunuz?.. Soruyorum size, neden korkacakmışım ki? Tamam, arada bir birkaç el oyun oynadım sizinle, ama kendi zevkim için değil, sırf sizi oyalayıp eğlendirmek için. İmzaladığınız kâğıtçıklara gelince..."

"*Trente et Quarante*'dan* söz etmiyorum ben," dedi oğlan, sesinde hafif bir kibir ve asabilik vardı. "Sizi tehdit etmiş de değilim. Babama söylemeyeceksiniz Arkadiy Fyodoroviç, çünkü siz bir centilmesiniz."

"Kastettiğiniz buydu demek," dedi Rus bir dakika düşündükten sonra. "Pekâlâ, bir centilmen olarak bu seferlik hatırınız için susacağım diyelim, ama yarın buraya tekrar geleceğiniz kesin, öyle değil mi?"

"Orası kesin," diye cevap verdi oğlan. "Yarın da, ondan sonraki günler de geleceğim."

Küçük kız elini yorganın altından çıkardı ve gözlerini açmadan yavaşça sordu:

"Federico! Hâlâ burada mısın Federico?"

Oğlan pencerenin kenarından sessizce aşağıya kaydı.

"Evet, hâlâ buradayım Elsie, yanındayım. Doktor da burada. Çok yakında iyileşip ayağa kalkacaksın."

Bu arada Rus da bir karara varmış gibiydi.

"Mümkün değil," dedi. "Bu ziyaretleri sürdürmenize göz yumamam. Babanıza karşı sorumluluğum nedeniyle..."

Oğlan bir el hareketiyle sözünü kesti Rusun.

"Bir sorumluluğunuz yok Arkadiy Fyodoroviç. Tüm sorumluluk bana ait. Siz bir şey bilmiyorsunuz, beni burada hiç görmediniz."

Rus ile yeniyetme oğlan arasındaki tartışmayı o ana kadar sinirlenmekten ziyade eğlenerek izlemiştim. Ama duruma artık müdahale etmemin zamanı gelmiş gibiydi.

"Küçük bey," dedim, "mesele o kadar basit değil. Doktor olarak benim de bir çift laf etmeye hakkım var. Bu odada bulunarak hastalığın taşıyıcısı oldunuz. Temas ettiğiniz her insan için tehlike teşkil ediyorsunuz. Bunun farkında mısınız acaba?"

---

* *Trente et quarante* (otuz kırk), *Rouge et Noir* (kırmızı ve siyah) diye de bilinen Fransız kökenli bir iskambil oyunu. (ç.n.)

Oğlan cevap vermedi. Karanlıktaydı, ama bakışını hissedebiliyordum.

"O nedenle," diye devam ettim, "iki hafta boyunca müşahede altında tutulacaksınız. Bunun için gerekeni yapacağım. Babanıza da haber vermem gerekiyor elbette."

"Ciddi misiniz siz?" diye soran oğlanın sesinin değiştiğini, az önceki özgüveninden bir şeyler kaybettiğini memnuniyetle tespit ettim.

"Tabii ki," diye cevap verdim. "Çok yorgunum, espri yapacak durumda değilim."

"Hayır, babama bir şey söylemeyin," diye rica etti oğlan alçak, ama ısrarlı bir sesle. "Burada benimle karşılaştığınızı ona sakın söylemeyin lütfen."

"Söylemekten başka çarem yok maalesef," dedim olabildiğince aldırışsız görünmeye çalışarak. "Artık gidebiliriz sanırım, bugünlük burada işim bitti. Bu arada: Çok da cesur biri gibi gelmediniz bana küçük bey. Ben sizin yaşınızdayken, bir cezayı, eğer hak etmişsem, biraz daha cesaretle karşılardım."

Bir süre oda sessizliğe gömüldü, ateşler içindeki çocuğun nefesinden ve gaz lambasının çıtırtısından başka ses duyulmuyordu.

"Arkadiy Fyodoroviç," dedi birdenbire oğlan. "Siz benim dostumsunuz. Neden bana yardım etmiyorsunuz? Orada öylece duruyor, bana hakaret edilmesine göz yumuyorsunuz."

"Bunu söylememeliydiniz Doktor," dedi Rus. "Gerçekten, bunu söylememeliydiniz. Biliyor musunuz, o gerçekten zor durumda. Yardım etmeye çalışsak daha iyi olur. Eve gider gitmez giysilerini ve iç çamaşırlarını dezenfekte etmemiz yeterli olmaz mı sizce?"

"Yeterli olur belki," diyerek alttan aldım. "Ama küçük beyin yarın da, sonraki günlerde de tekrar buraya gelme niyetinde olduğunu siz de duydunuz."

Oğlan pencerenin pervazına yaslanmış, bana bakıyordu.

"Size buraya bir daha gelmeyeceğime dair söz verirsem peki?"

"Kararlarınızı hep bu kadar çabuk mu değiştirirsiniz?" diye sordum. "Sözünüzü tutacağınızı kim garanti edebilir bana?"

Odaya yine bir sessizlik çöktü, sonra Rus dedi ki:

"Federico'ya haksızlık etmeyin, Doktor. Onu tanımadığınız için böyle konuşuyorsunuz, ama ben onu tanıyorum, hatta çok iyi tanıyorum. Bir söz vermişse, sözünü tutar... Ben ona kefilim."

"Güzel. Bu durumda bana söz verecek ve..."

"Size, Arkadiy Fyodoroviç," diye sözümü kesti oğlan, "dostum ve bir centilmen olduğunuz için size söz veriyorum. Elsie hasta olduğu sürece bu eve gelmeyeceğim. Tamam mı?"

Soruyu Rusa sormuştu, ama ben cevap verdim.

"Tamam."

Bir gölge gibi sessizce yaklaştı oğlan.

"Elsie! Beni duyuyor musun? Bir daha buraya gelmeyeceğim, sen de duydun, söz verdim. Buna mecbur kaldım. Biliyorsun, babam buraya geldiğimi öğrenirse, seni uzaklara, çok uzaklara, belki de şehre, yabancı insanların yanına gönderir. Öyle olacağına, gelmemem daha iyi. Beni duyuyor musun Elsie?"

"Sizi duymuyor küçük bey, uyuyor," diye fısıldadı kadın.

Lambayı alıp masaya koydu. Bir anda ışık altında kalan oğlanın yüzünü işte o zaman, ancak o zaman gördüm ben.

İlk anda adeta şoka girdim. O sırada biri, mesela Rus bana bir şey sorsaydı, tek laf edemezdim.

Kalbimin sıkıştığını hissettim, termometre elimden düştü, dizlerim titredi, can havliyle bir sandalyenin arkalığına tutundum.

Sonra, ilk saniyelerin şaşkınlığının ardından biraz daha sakin düşünmeye başlayınca, gördüğüm şeyin gerçek olama-

yacağını söyledim kendime. Bir halüsinasyondu bu, sinirlerim gerildiğinden belleğim bana bir oyun oynamıştı. Oğlanın yüzünü bir başka görüntü, bütün gün aklımdan çıkmayan bir görüntü kaplamıştı. Bu nahoş saplantıdan derhal kurtulmam gerekiyordu.

Oğlan yere eğilip termometreyi aldı, bana uzattı. Ve o esnada, bu yüze ikinci kez bakarken –şimdi farklı bir ışıktaydı yüzü ve bana dönüktü– halüsinasyon görmediğimi anladım. Neden bilmiyordum ama bu oğlan, birkaç saat önce Osnabrück'teki bir antikacı dükkânının vitrinindeki eski ıvır zıvır arasında gördüğüm o gotik mermer rölyefin yüz hatlarına sahipti.

Bu kadar afallamamın nedeni, iki yüz arasındaki benzerlikten ziyade, yüz ifadelerinin tıpatıp aynı olmasıydı. Mermer rölyefte beni hayrete düşüren dizginsiz şiddet ile soylu zarafetin o anlaşılmaz bir aradalığı burada da yine karşımdaydı. Burun ve çene farklıydı tabii; o kadar keskin değildi, daha yuvarlaktı. Bana öyle geliyordu ki, bu yüz hatlarına sahip olan biri hem en vahşi hem de en şefkatli duyguları sergileyebilecek kudretteydi. Karşımdaki yüzde benim için yeni ve şaşırtıcı olan, gözlerdi: Süsen çiçeğine benzeyen iri, mavi, gümüş pırıltılı gözler.

Vitrindeki mermer rölyeften ani bir kararla uzaklaşmayı başarmıştım, ama burada büyülenmiş gibi duruyor, bu yüze, bu gözlere bakıyordum. Gülünç davranıyordum belki de, ama ne oğlan ne de kâhya içimde neler yaşadığımı fark etmiş gibiydi. Rus, esnemesini bastırarak sordu:

"Hazır mısınız Doktor? Gidelim mi?"

Sonra cevabımı beklemeden Federico'ya döndü:

"Kızak dışarıda. Büyük kızak. Üçümüzü de rahatlıkla alır. Yani siz de bizimle geliyorsunuz Federico."

"Teşekkür ederim," dedi oğlan. "Yürümeyi tercih ederim. Kestirme bir yol biliyorum."

"Hem de çok iyi biliyorsunuz o yolu. Hem de çok iyi," diye alay etti Rus. "Yolu şaşırırsınız diye bir korkum yok."

Oğlan karşılık vermedi. Kolunun altındaki keman kutusuyla yatağa yaklaşıp uyuyan çocuğa bir kez daha baktı. Sonra paltosunu ve kasketini aldı, başıyla selam verip yanımdan geçti ve odadan çıkıp gitti.

"Federico'nun gururunu kırdınız, Doktor," dedi Rus, kızak hareket edince. "Bile bile yaptınız, o an gözlerinizin nasıl parladığını gördüm. Onu kendinize düşman ettiniz. Ama Federico'nun düşmanı olmak iyi değil."

Ormanın içinden çıkmış, karanlıkta, karla kaplı tarlalar arasında yol alıyorduk, telgraf tellerinde hüzünlü şarkısını söylüyordu rüzgâr.

"Federico'nun babası kim?" diye sordum.

"Babası mı? Öz babası, Yukarı İtalya'da bir yerde yaşayan küçük bir zanaatçı. Federico çok yoksul bir ailenin çocuğuydu. Ama baron onu evlatlık aldı, hatta belki de onu kendi evladından daha çok seviyor."

"Baronun kendi çocuğu da mı var?"

"Evet, Doktor," dedi Rus hafifçe şaşırarak, "sizin o küçük hastanız. Ormancının evindeki çocuk. Hastanızın baronun kızı olduğunu söylemedim mi size?"

"Hayır, söylemediniz. Kendi evladını neden başkalarına baktırıyor peki?"

Böyle bir soru sormaya hakkım olmadığını hemen fark edip ekledim:

"Affedersiniz, meraktan değil, doktor olarak soruyorum."

Rus, kürk paltosunun cebinden bir kibrit kutusu çıkardı ve sigarasını yakmaya çalıştı. Bu işi başarması biraz zaman aldı. Sonra soruma cevap verdi:

"Belki de orman havası çocuğun sağlığına daha iyi geliyordur. Köyde hep sis var, hep sis. Bütün sonbahar, bütün kış... Bakın, görüyor musunuz?"

Sigaralı elini havaya kaldırdı ve köyün, kalın, süt beyazı bir tülün arkasından parlıyormuş gibi görünen ışıklarını gösterdi.

"Bataklıktan ve nemli çayırlardan yükseliyor sis, sinsice köye süzülüyor. Hep sis var, her gün, her gece. Yalnızlıktan daha beter bu sis, insanda kederli düşünceler uyandırıyor, ruhu hasta ediyor... İskambil oynamayı öğrenseniz iyi olur belki, Doktor."

Altıncı Bölüm

Uzun boylu ve sıska, çipil gözlü, hımbıl bir adam olan köy terzisinin evinin üst katına yerleştirildim. Adam Osnabrück'te Dragonlar'da* görev yapmış, astsubay olarak Dünya Savaşı'na katılmış, ordu Varşova'ya ilerlerken yaralanmıştı. İki kere evlenmişti. Birinci karısı "göğsündeki kötü hastalık"tan ölmüştü, şimdiki karısının çeyizi bir miktar parayla bu evdi. Bütün bunları bana ilk akşam, aletlerimi bavuldan çıkarmama yardım ederken uzun uzadıya anlatmıştı. Daha sonra yüzünü pek görmedim, genellikle atölyesinde oluyordu. Yatak odamdan zaman zaman avluda odun kestiğini duyuyordum.

Karısını ise her gün görüyordum, evi çekip çeviriyor, giysilerimle ilgileniyor, çamaşırlarımı yıkıyordu. Başlarda öğünlerimi de o hazırlıyordu, daha sonra yemeği lokantadan getirtmeyi tercih ettim. Çalışkan bir kadındı, ses çıkarmadan işini yapıyor, fazla konuşmuyordu. Pazar günleri, ucu sarı bordürlü siyah bir etek giyiyor, sarı ipek kurdeleli bir önlük ve mavi bir fular takıyordu... köyde başka kimsede görmediğim bu yöresel kıyafetle o civarda da sadece tek bir kez daha karşılaştım.

Kaldığım daire üç odadan oluşuyordu, demode mobilyalarla döşenmiş bu odaları görür görmez itici bulmuştum.

---

* Atlı süvari birliği. (ç.n.)

Bu rahatsız mobilyalar ve gereksiz biblolar arasında yaşamaya fazla katlanamayacağımdan emindim. Fakat bugün o kadar katı değilim; çalışma odamdaki çerçeveli fotogravürleri, boynuzlu geyik kafasını, yastıklarla dolu iki hasır koltuğu, şöminenin üstündeki saka kadın biblosunu ve yatak odamdaki o zavallı, tozlu yapay çiçekleri düşünürken bir tür duygusallığa bile kapılıyorum. Sınırsız bir mutluluğa tanık oldular ve ben onları bir daha asla göremeyeceğim.

İki hasır koltuktan birine buyur ettiğim ilk misafirim köy öğretmeniydi.

Evin önünde kararsızca dolandığını penceremden bakınca görmüştüm zaten, birkaç kez kapıdan içeri girecek gibi olmuş, sonra tekrar uzaklaşmıştı. Şimdi, tam ben aynanın önünde durup tıraş olurken geleceği tutmuştu. Çöküк, buruşuk bir yüzü vardı, uzun seyrek saçları deli dâhi tarzındaydı; üstünün başının dağınıklığı belli ki kasıtlıydı, dış görünüşün çok ötesinde olduğu anlamına geliyordu herhalde, nitekim kendisine gezgin bir hatip havası vermeyi gerçekten de başarmıştı.

İçeri girer girmez dediğine göre, hasta olduğu için değil, türdeşlerine karşı sağlıklı bir kuşku beslediği için gelmişti. Başkalarının ağzına asla bakmamayı, bizzat izlenim edinmeyi alışkanlık haline getirdiğini söyledi. Hiç kimsenin kendisini etkilemesine izin vermezdi. Zira "başkaları"nın burada ve muhtemelen diğer yerlerde de başlıca faaliyeti, bir bakıma birbirine muhtaç olan ve –burada bir an durdu– hatta belki de birbirleri için bir anlam ifade edebilecek insanlar arasına nifak sokmaya çalışmaktı.

Hasır koltukta oturmuş şöminedeki ateşi düşünceli düşünceli seyrederken, potinlerinden damlayan kar suyu yerde küçük iç denizler ve kanallar oluşturuyordu.

Burada belli çevrelerde biraz geçimsiz biri olarak görüldüğünü, özellikle de yukarıdakiler tarafından pek sevilmediğini söylerken müphem bir el hareketiyle pencerenin üst kıs-

mını işaret etti. Ama sevilmemeyi rahatlıkla göze alabilirdi. Sevilmemesinin nedeni, dürüst olması, prensip olarak hep gerçeği, sadece gerçeği söylemesiydi. Lafını sakınmazdı o, doğruya doğru, eğriye eğriydi... yukarıdakilere karşı da asla taviz vermezdi bu huyundan. Elbette, gerçekleri söylemeye cesaret etmesi kimilerinin işine gelmiyordu, özellikle de gizleyecek şeyleri olanların, ama o, köyün öğretmeni, bunu dikkate alacak değildi...

Sonra konuyu değiştirdi.

"Bu yöre sağlığa hiç iyi gelmiyor," dedi. "Hijyen konusunda da çok geriyiz, ne de olsa burada ilerlemeye düşman bir rejim var. Kısacası, işten başınızı kaldıramayacaksınız. Sizden önceki doktor, ömrünün hiç olmazsa son yıllarında biraz olsun rahata ermek isterdi ama nasip olmadı. Vefat ettiğinde yetmiş iki yaşındaydı. Gerçek dostluğu bu evde bulduğumu söyleyebilirim. Rahmetliyle her konuda anlaşırdık. Tereyağlı ekmek ve bir şişe bira eşliğinde tatlı tatlı sohbet ederek kaç akşam geçirdim ben bu odada."

Shakespeare'in krallarından birini tahtında tasvir eden bir fotogravürü gösterdi. Korunmak için yalvaran iki kadın kralın ayaklarına kapanmıştı, arka planda ise atları ve develeriyle egzotik bir elçilik heyeti görülüyordu.

"Son Noel hediyem," dedi. "Yaşlı beyefendi pek sevinmiş, onu başköşeye asmıştı. Şimdiyse, diğer her şey gibi muhtarlığın malı, muhtarlık doktorun terekesini açık artırma yoluyla ele geçirdi. Açık artırmada her şey usulünce olmadı tabii, kimileri el altından epey para kazandı, ama kimse kendini çok akıllı sanmasın, çünkü heriflerin kim olduğu biliniyor, bu mesele kapanmış değil."

Bir süre hiç konuşmadan resme dalıp gitti. Artık çıkıp barona bir ziyarette bulunmak istediğimi söyleyince, yolu göstermek için bana eşlik etmeyi teklif etti hemen. Tek başıma da gitsem kolayca bulurdum yolu. Köy yolunun az ilerisinde, karla kaplı, yapraksız bir kayın ağacı kümesinin

arkasında kırmızı kumtaşından yapılmış, çatısı mavi kayrak taşından iki katlı büyük binayı gördüm.

Yürürken ev sahibim ve karısından söz açıldı.

"Öyle mi dedi size?" diye bağırdı. "Karısının öldüğünü mü söyledi? Göğsündeki kötü hastalıktan mı? Güleyim bari! Kadıncağız ölmedi, başkasına kaçtı, aynen öyle, gübre fabrikasının mümessilinin peşine takıldı. Ölmüş ha? Öyle mi dedi? Tanrı'ya mı kavuşmuş? Bak sen! Kellemi baltanın altına koyarım ki, sizin kadar, benim kadar diri."

Benim yüzümden kellesini böyle rahatsız bir pozisyonda tutmasını gereksiz bulduğumu, kadının ölü ya da diri olmasını umursamadığımı söyledim. Fakat konuştukça öfkeleniyor, bana her şeyi anlatmakta ısrar ediyordu.

"Üstelik şimdiki karısı da aldatıyor onu, ama âşıkları burada, köyde. Kadın önce nalbantın büyük oğluyla işi pişirdi, şimdi sıra küçüğünde. Terzi de boş durmuyor, kadının kutusundan para aşırıp içkiye yatırıyor. Kokuşmuş, her şey kokuşmuş burada! Sütü bozuk bu insanların."

Parkta, çıkrıklı kuyunun yanında, üzerleri samanla kaplanmış gül ağaçlarının sıralandığı küçük çimenlik alanda benimle vedalaştı.

"Siz de çok safsınız ama," dedi hafifçe kınayan bir ses tonuyla. "Kolayca kandırılabildiğinizi çok geçmeden anlarlar. Buradakilerden biriyle ilgili gerçekleri öğrenmek isterseniz bana sorun. Ne yazık ki hepsini avcumun içi gibi bilirim."

Sonra karla kaplı parkı geçip geldiğimiz yoldan geri döndü, yürürken elindeki sopayla katırtırnaklarının kırmızı meyvelerine vuruyordu. Rüzgârda kabaran ince pardösüsüyle, köyün insanları hakkındaki o acınası bilgilerini kambur sırtında büyük kahverengi bir çuvalda taşıyormuş gibi görünüyordu. Parkın demir parmaklıklı kapısında bir kez daha dönüp bana baktı ve yeşil keçeden şapkasını uzun uzun salladı.

Yedinci Bölüm

Baron von Malchin beni çalışma odasında, pencereleri bir terasa ve parka açılan, duvarları meşe kaplama, alçak tavanlı büyük bir odada karşıladı. Yoğun puro dumanı yazı masasının üzerinde süzülerek kitaplıklara sarıyor, tavanı taşıyan kurtyenikli kirişlere doğru yükselerek dağılıyordu. Duvarlarda, delici ve kesici eski silahlardan oluşan bir koleksiyon vardı. Nadir bulunan bu kadim silahlar arasında, on altıncı yüzyıldan kalma bir topuz, sapına deri kayış sarılmış Polonya işi bir savaş baltası, bir İsviçre mızrağı, İspanyol işi başparmak muştalı bir kama, on altıncı yüzyıldan kalma bir av mızrağı, on beşinci yüzyıla ait bir gürz, görkemli bir *Zweihänder** ve Schiavona adıyla bilinen bir Venedik kılıcı gördüm. Ve Sarazen kökenli olduğunu düşündüğüm *Zweihänder*'e hayran hayran bakarken barona kızının durumu hakkında rapor verdim.

Beni dikkatle dinleyen baronun araya sıkıştırdığı birkaç laftan çocuğu sabah erkenden yoklamaya gittiğini ve ormancının karısının tecrübeli bir hastabakıcı olduğunu öğrendim, iki çocuk annesi olan kadın doğuştan hastalıklı çocuklarını güzelce büyütmüştü.

---

* *Zweihänder* ("iki elli"), ancak iki elle birden kullanılabilen çok ağır ve büyük bir kılıç. (ç.n.)

"Elsieciğim emin ellerde," dedi. "Siz de geldiniz ya, içim rahat artık."

O gün küçük Elsie hakkında başka şey konuşulmadı. Baron sözü hemen babama getirdi.

Babamı hafızamda canlandırdığımda çoğu zaman işiyle meşgul olduğunu görürüm. Düşünmeye ve etrafımı gözlemlemeye başladığım o çocukluk yıllarında bu işin mahiyetiyle ilgili net bir tasavvura sahiptim. Babamın yazı masasında duran, incecik yazılarla sıkış tıkış dolu o sayfaların evi hırsızlardan koruyan büyü formülleri ve dualar olduğundan hiç kuşkum yoktu. Babama hayrandım, işi bende hem bir ürküntü hem de merak uyandırıyordu. Daha sonra evin kâhya kadınından, babamın "tarihi eserler" yazdığını, çalışırken onu rahatsız etmemem gerektiğini, bu eserlerin kütüphanelerde, okul arkadaşlarımın elinde ya da Noellerde hediye masasında gördüğüm deniz ve macera öyküleriyle uzaktan yakından alakası olmadığını öğrenince, babamın işine duyduğum ilgiyi uzun zaman yitirdim.

Babamın hayatının son yıllarına dair belirgin anılarım var. Kafası önünde, düşüncelere dalmış bir halde odada volta atarken görüyorum onu, yaşlı kâhyamızın tuttuğu hesapları incelerken görüyorum; yüzü hep solgun, biraz da yorgundu; bazen iç geçirirdi, sık sık sözünü ettiği sıkıntılarını, kimi dertlerini, kimi hayal kırıklıklarını alnındaki çizgilerden okuyabilirmişim aslında. Giderek yalnızlaşan, artık sadece benim için ve işi için yaşayan bir adam olarak hatırlıyorum babamı.

Ama bu hatıralar baronun babam hakkında anlattıklarıyla hiç mi hiç örtüşmüyordu. Babamın şimdi burada çizilen portresi, benim sadece çöküşünü yaşadığım bir insanın gençlik portresiydi belki de. Benim ancak o son, yorgun yıllarını gördüğüm babam, Baron von Malchin'in hafızasında, kadınları fetheden, erkekleri büyüleyen, av ve ağır şarap meraklısı, muazzam bir dünya bilgisi ve hayat görgüsüne sahip

bir beyefendi; kâh orada kâh burada, soyluların şatolarında sabırsızlıkla beklenip sevinçle karşılanan bir misafir, kendini hiç sakınmayan, bir şişe şarap ve puro eşliğinde etrafına değerli düşünceler saçan, armağan eden bir adam olarak yaşıyordu.

"İnanılmaz," dedim düşünceli düşünceli.

"Evet. Müthiş yetenekli bir insandı," dedi baron. "Hakikaten büyük bir şahsiyetti. Sık sık düşünürüm onu. Bir kez daha görüşmek, ona teşekkür etmek için neler vermezdim."

"Teşekkür etmek mi?" diye sordum hayretle. "Niçin?"

Puro dumanı öbekleri arasından hiç beklemediğim bir cevap geldi.

"Babanıza tahmin edemeyeceği kadar çok şey için teşekkür borçluyum. Ölümü vakitsiz oldu. Hayatımın eseri, onun laf arasında ortaya attığı bir düşünceden doğdu."

"Ortaçağ dönemi Alman tarihiyle ilgileniyorsunuz demek?" diye sordum.

Baron beni şöyle bir süzdü. Keskin hatlı ince yüzü nezaketini yitirdi; sert, tutkulu ve fanatik bir ifadeye büründü.

"Tarihi araştırmalarım tamamlandı," dedi. "Şu anda bilimsel çalışmalar yapıyorum."

İnceleyen gözlerini yüzüme dikti yine. Belki de yüzümde babamdan aşina olduğu hatları arıyordu. Sustum ve duvara asılı ortaçağ silahlarına baktım.

"Küçük koleksiyonum ilginizi çekmişe benziyor," dedi ve yüzü yine az önceki nazik, biraz da soğuk ifadeye büründü, "şuradaki *Zweihänder*'den gözlerinizi alamıyorsunuz galiba."

Başımı evet anlamında salladım.

"Sarazen işi, on ikinci yüzyılın sonu... öyle değil mi?"

"Tastamam öyle. Aynı atölyeden çıkma bir parçaya daha sahibim, bir zırhlı gömlek. Kılıcın adı namlusunun üzerine işlenmiş. Adı 'El Rosub', yani 'derinden kesen'. Bu silah İkinci Haçlı Seferi'ni gördü, onu son kullanan kişi, efendi-

siyle, imparatorun oğlu Manfred'le birlikte Benevento'daki muharebede öldü."

Sarazen kılıcının altına asılmış kısa, pala gibi kavisli bir kılıcı işaret etti.

"Peki şu? Onu biliyor musunuz?"

"Bu tür silaha Fransa'da 'Braquemart', Almanya'da 'Malchus' deniyordu," diye cevap verdim. "Biçimi çok eskilere dayanır. Roma gladyatörlerinin kullandığı avcı bıçakları buna çok benziyordu."

"Mükemmel!" diye haykırdı baron. "Uzman olduğunuz belli. Sık sık uğrayın bana Doktor, zamanınız elverdiğince gelin. Yok ama gerçekten, Doktor, söz verin bana. Geceler uzun, hem köyde sohbet edecek fazla kişi bulamayacaksınız zaten."

Ayağa kalktı, bir şişe viski ve iki bardak getirdi. Odada volta atarken, arkadaşlık edebileceğimi düşündüğü kişileri saymaya başladı.

"Eski, sevgili dostum rahip var bir kere. Konfirmasyonumu o yapmıştı. Bu basit taşra rahibinin bilgisinin enginliği karşısında hayrete düşeceksiniz Doktor. Çok iyi kalpli, nazik bir insandır. Fakat biliyor musunuz... sakın beni yanlış anlamayın Doktor! Son yıllar onu yordu biraz. Sohbetlerimiz eski büyüsünü yitirdi. Bir bardak viski daha Doktor! İkincisinin hatırı kalmasın. Dünya meselelerine, çok kişinin yanlış yorumladığı bir hoşgörüyle bakıyor. Saflıktan değil, kesinlikle değil, yılgınlıktan. Kadim dostumun üstüne yaşlılığın ağırlığı çöktü."

Purosunun izmaritini atıp sözlerine devam etti:

"Kâhyamla, Prens Praksatin'le tanıştınız zaten. Her tür iskambil oyununu ve dünyaya Ruslara özgü bir biçimde bakmayı ondan öğrenebilirsiniz. Rurik hanedanının son üyesi olduğunu da söyleyeyim bu arada. Evet, Praksatinler Ruriklerin soyundan gelir. Adaletsizlik bu dünyaya hükümdar olmasaydı, bugün çarın tahtında o oturuyor olacaktı."

"Ya da Ural'daki kurşun madenlerinden birinde kafasına bir kurşun sıkılacaktı," diye araya girdim.

Baron von Malchin önümde zınk diye durdu ve bana meydan okuyan gözlerle baktı.

"Öyle mi diyorsunuz? İzninizle ben farklı düşünüyorum. Holstein-Gottorp'ların ülkenin yabancısı olduklarını unutmayın, sonradan Romanov adını almış olsalar da hep yabancı olarak kaldılar. Rus halkı meşru hanedanıyla yönetilseydi, bugün bambaşka bir yerde olurdu."

Odada yine volta atmaya başladı.

"Asistanımla sekiz gün sonra tanışacaksınız. Dün onu arabamla Berlin'e gönderdim. Daha iyi bir yüksek basınç sterilizatörüne ihtiyacımız var."

"Zirai amaçlar için mi?" diye sordum, ama nezaketen sormuştum, Baron von Malchin'in arazisinde bir yüksek basınç sterilizatörüne niye ihtiyaç duyduğu beni hiç ilgilendirmiyordu.

"Hayır," dedi baron. "Zirai amaçlar için değil. Bilimsel bir konu üzerinde çalıştığımı söylemiştim size. Bana bu çalışmada destek olan genç hanım bir bakteriyolog ve kimya doktoru."

Baronu ilgisizce dinlemiştim, bilimsel konularla mı, başka meselelerle mi meşgul olduğu umurumda değildi, ama son sözlerini duyunca kulak kesildim, arada bir bağlantı olduğu sezgisiyle birlikte ani bir sevinç ve hayal kırıklığı korkusu yükseldi içimde... düşünmeye bile cesaret edemiyordum, imkânsızdı bu... bakteriyolog... Bibiche... kimya doktoru... baron asistanını dün Berlin'e göndermiş... dün, Osnabrück'teki gar meydanında gördüm Bibiche'i... sekiz gün sonra dönecekmiş... ama mümkün değil burada, yanı başımda yaşıyor olması, onu her gün görebilecek olmam... hayır, böylesi mucizeler gerçekleşmez, bu bir rüya, bir anlık rüya... arabasıyla göndermiş onu Berlin'e... belki de yeşil bir Cadillac'la... barona sormam lazım bunu, hemen sormam lazım...

Ama baron önceki konuya dönmüştü.

"Evet, bir de öğretmen var. Onun hakkında yorumda bulunmamayı tercih ederim, sizi etki altında bırakmak istemem. Çoktan tanıştınız mı yoksa? Öyle mi? Eh, o zaman her şeyi biliyorsunuz zaten. Özgür düşünür diyor kendine... aman ya Rabbi! Ne özgürlük ama! Burada onun kadar iftiracı biri yoktur, bütün özelliği bundan ibaret, herkese bir kulp takar, her yerde entrika kokusu alır... kimin ne mal olduğunu hemen anlıyormuş, değil mi? Kimse onu kandıramazmış. Mesela beni, neden bilmiyorum, can düşmanı olarak görür... hélas*, ama yapacak bir şey yok. Halbuki zararsız biri esasında. Burada herkes bilir onu, kimse ne dediğine aldırış etmez."

Bu arada ben de tamamen sakinleşmiştim artık. İyice düşünmüştüm. Bibiche'in burada, bu köyde yaşıyor olması imkânsızdı. Bibiche şımartılmıştı, herkes etrafında pervaneydi, büyük şehrin lükslerine ve rahatlığına alışkındı, bunlar olmadan yapamazdı. Ne gülünçtü Bibiche'i burada, isten kararmış köy evlerinin, karla kaplı patates tarlalarının arasında, bu delik deşik ve çamurlu köy yolunda aramayı düşünmek. Hayır, Bibiche'i burada bulma umudundan vazgeçmiştim.

Yine de, bir şey beni barona arabasını, asistanını Berlin'e yolladığı arabayı sormaya zorladı. Ama bunu dolambaçlı yollardan yaptım.

"Komşu köylerden de arada sırada çağrılırım belki," dedim. "Acil durumlarda kullanabileceğim bir araba var mı burada?"

Baron bardağındaki viskiyi dikti. Kül tablasında duran purosundan dumanlar yükseliyordu.

"Benim arabam var," dedi. "Ama onu hemen hemen hiç kullanmıyorum elbette. Acelesi olmayan, eyer üstünde oturmayı direksiyon başında oturmaya tercih eden, soyu tüken-

---

* "Yazık" manasında. (ç.n.)

meye yüz tutmuş insanlardanım. Makine delisi bu çağdan pek hazzetmiyorum. Buradaki tarlalarda... bu arada, toprağın kalitesi iyidir Doktor, kireçli topraklar, verimli topraklar, kumlu fundalıklar, sonra balçıklı topraklar... arazilerimde ne traktör ne de tohum ekme makinesi göreceksiniz; burada sadece at, rençper ve pulluk var. Ve yaz sonunda samanlıklarda buğday tokmağının kadim türküsünü hâlâ duyabilirsiniz. Büyükbabamın zamanında da böyleydi, ben hayatta olduğum sürece de böyle olmaya devam edecek."

Purosunu kül tablasından alıp külünü dalgın dalgın silkti. Arabasını sorduğumu unutmuş gibiydi.

"Rahmetli kız kardeşim," diye devam etti, "evin bütün odalarına elektrik bağlatmıştı. Bense, gördüğünüz gibi, yağ lambasının ışığında çalışmayı tercih ediyorum... Şaşırdınız mı Doktor, gülümsüyor musunuz? İnsan aklının en büyük eserleri gaz lambasının ışığında yaratılmıştır, Vergilius'un *Aeneis*'i gibi Goethe'nin *Faust*'u da öyle. Kaba saba bir masada oturup Aachen Katedrali'nin planlarını tasarlayan o meçhul üstada da o ışık veriyordu. İsa da biliyordu onun o yumuşak, tatlı ışığını; İncil'in zeki bakireleri Mesih'i karşılarken ellerinde yağ lambaları tutuyordu. Evet... ne diyorduk? Doğru ya... ihtiyacınız olduğunda arabamı alabilirsiniz tabii. Kullanmayı biliyor musunuz? Sekiz silindirli bir Cadillac, ben onu... İyi misiniz Doktor? Biraz konyak? Bir bardak su? Yahu, ne oldu size? Daha iyi misiniz şimdi? Oh, Tanrı'ya şükür! Yüzünüz sapsarı oldu Doktor!"

Sekizinci Bölüm

Başka türlü açıklayamıyorum: Onca gerginlikten sonra içimde aniden yükselen o sevinç ve şaşkınlık, belli etmemeye çalışsam da bastıramayacağım kadar güçlü bir heyecana kapılmam... bütün bunlar zihnimde tuhaf bir bölünmeye yol açmış olmalı: Baronun sesini duyuyor, söylediği her sözü algılıyordum, ama sanki artık orada değildim, sanki bir hastane odasında yatıyordum; çok net bir duyguydu bu, alnımda ve başımın arkasında bir ıslaklık, bir sıcaklık hissediyor, oraya dokunmak istiyordum, ama kolumu nedense hareket ettiremiyor, odada hemşirenin sessiz adımlarını duyuyordum. Bütün bu maceranın benim için nasıl biteceği ilk o zaman içime doğmuş olmalı. Sonraları birkaç kez daha böyle bir önseziye kapıldım, ama genellikle yorgun olduğumda, çoğu zaman da gece uykuya dalmadan önce, fakat hiçbiri de o öğleden önceki kadar kuvvetli değildi... Ne oluyor bana?.. diye geçirdim içimden... Neredeyim ben? Daha az önce baronla konuşmuyor muydum ben? Bibiche geliyor, sekiz gün sonra burada... O esnada kendime geldim. Gözlerimi açtım, baron elindeki konyak kadehiyle üzerime eğilmişti, konyağı diktim, ikinci kadehi de dikip bitirdim. Ne oldu bana öyle?.. rüya mı gördüm? Evet, güpegündüz rüya görmüştüm. Bibiche geliyor, rüya değil bu, gerçek... Sonra da yüksek sesle, fazla çalışmaktan yorgun düştüğümü, arada bir

böyle küçük zafiyetler geçirdiğimi mırıldandım... "Büyük şehir sinirleri yıpratır," dediğini duydum baronun. "Taşra hayatı size iyi gelecek." ... "Taşra hayatı" sözünü duyunca aklıma Bibiche geldi yine ve tuhaf bir duygusal sıçrama yaşadığımı fark ettim: Daha birkaç dakika öncesine kadar onu tekrar görmeyi hayal bile edemezken, şimdi sekiz gün boyunca dönüşünü beklemeye katlanamayacakmışım gibi hissediyordum.

Şimdi kendime yeniden hâkim olmuştum, az önceki hadise yüzünden biraz utanıyordum... "Burası havasız," dedi baron. "Biraz oksijen girsin içeri, bütün sabah baca gibi tüttüm." Kalkıp bir pencere açtı. Odada soğuk bir esinti dolaştı, yazı masasının üzerindeki kâğıtlar hışırdadı. Federico tam o anda içeriye girmiş olmalı. Onu gördüğümde, *Zweihänder* ile İskoç bir Claymore kılıcının arasında, meşe kaplama duvara yaslanmış duruyordu. Bataklıktan ya da ormandan geliyordu herhalde, dolaklarında çam iğneleriyle dolu kar vardı ve av çantasının açık ağzından bir bataklık kuşunun mavi mavi parlayan kafası görünüyordu. Oğlanın mermer rölyefteki başa ne kadar benzediğine bir kez daha hayret ettim... Hayır, kuruntuya kapılmamıştım: Bu oğlan, çok uzun zaman önce ölmüş birinin, döneminin herhalde büyük bir şahsiyeti olan bir adamın soylu yüz hatlarına sahipti ve onun orada, hiç kıpırdamadan *Zweihänder*'in yanında durduğunu görünce tuhaf bir düşünce geçti aklımdan: "O bu silah için yaratılmış," dedim kendime. "Bu kılıç onun için dövülmüş."

Ve elinde *Zweihänder*'i değil de, bir av tüfeği tutmasına şaşıracak gibi oldum. Baronun ince, sert yüzünden hafif bir tebessüm geçti.

"Döndün mü? Öğleden önce gelmezsin sanıyordum. Ormandaki işler ne durumda?"

"Ağaç kesiminde hemen hemen dereye kadar geldiler," diye anlattı oğlan. "Nakliyeye yarın başlanacak. İki adam daha alındı. Demiryolu işçileri."

"Demiryolu işçilerinden pek hazzetmem," dedi baron. "Hiçbir işe yaramazlar. Kim işe aldı onları? Praksatin mi?"

Cevabı beklemeden bana döndü:

"Bu Federico," dedi, başka bir şey söylemedi, oğlanın kim olduğuna, aralarındaki akrabalık derecesine dair tek laf etmedi. "Bu da bizim yeni doktorumuz, dün geldi."

Federico hafifçe eğildi, yüzünde daha önce karşılaştığımızı belli eden bir ifade yoktu. Ona doğru bir adım attım, süsen mavisi gözlerinden bana hayret dolu soğuk bir bakış fırlatınca olduğum yerde durdum ve yarı yarıya kaldırdığım elimi tekrar aşağı indirdim... İkimizin düşman olduğunu hatırlatmıştı bana.

Baron von Malchin ne bu bakışın ne de el hareketimin farkına vardı.

"Avlanır mısınız?" diye sordu. "Federico yöredeki her tavşanı bilir. Burası avlanmaya çok müsaittir, yaban hayvanı da boldur. Avdan anlamıyor musunuz? Çok yazık. Babanız, Doktor, ördeği havadan kapardı. Pusuya yatmayı size öğretebilirim isterseniz. İstemiyor musunuz? Gerçekten üzüldüm şimdi. Hiç spor yapmıyorsunuz galiba?.."

"Yapıyorum. Eskrimle uğraşıyorum."

"Eskrim mi yapıyorsunuz? İlginç. Alman usulü mü? İtalyan mı?"

Her iki ekolde de tecrübeli olduğumu söyledim.

Baron çok keyiflenmişti.

"Sizi seçmekle turnayı gözünden vurmuşuz," diye haykırdı. "İyi eskrimcilere zor rastlanıyor. Küçük bir düelloya var mısınız?"

"Şimdi mi?"

"Sizin için de uygunsa."

"Elbette. Sizinle mi Baron?"

"Hayır, Federico'yla. Eskrimi ona ben öğrettim... çok yetenekli bir öğrenci olduğunu söylememe izin verin. Ama

belki de yorgunsunuzdur hâlâ. Az önce geçirdiğiniz o küçük zafiyet..."

Federico'ya bir bakış fırlattım. Pürdikkat cevabımı bekliyordu. Ona baktığımı fark edince arkasını döndü.

"Çoktan geçti," dedim barona. "Gayet formdayım. Emrinize amadeyim."

"Mükemmel!" diye bağırdı Baron von Malchin. "Federico, Doktor Bey'i jimnastik salonuna götür. İşte, kılıç dolabının anahtarı. Ben de birazdan geliyorum."

Federico önüm sıra giderken bir İtalyan melodisi mırıldanıyordu. O kadar hızlı yürüyordu ki, adımlarına ayak uydurmakta zorlanıyordum. Jimnastik salonunda ceket ve yeleklerimizi çıkardık; Federico hiç konuşmadan eskrim maskesini ve silahı bana uzattı. Baronu beklemeye niyeti yok gibiydi. Arada epey mesafe bırakarak karşı karşıya durduk. Selam verip pozisyon aldık.

Federico sol alta bir hamleyle başladı, bunu çifte fleş hareketi ve tam beklediğim gibi bir kesme izledi. Bu hayli sıradan hamleyi savuşturmakta zorlanmadım. Gerçeği söylemek gerekirse, bu karşılaşmadan pek zevk alacağımı düşünmüyordum, düelloyu sırf baronun hatırı için kabul etmiştim. Aklım başka yerdeydi zaten, ama kendimden son derece emindim ve karşı tarafın hamlelerini mekanik bir biçimde savuştururken hâlâ Bibiche'i, onu tekrar göreceğimi düşünüyordum.

Tam o sırada mücadele hiç beklemediğim bir seyir izlemeye başladı. Kılıcına indirdiğim ters vuruşa Federico etkileyici bir dizi hamleyle karşılık verince hasmımı hafife aldığımı anladım. Bir sonraki hamleyi ben daha algılayamadan gelen atağı zar zor savuşturdum. Kılıcı omzumu sıyırmıştı.

"Tuşe!" dedim ve başlangıç pozisyonunu aldım. Kendime kızmıştım, bu duruma nasıl düştüğümü anlayamıyordum. Son yıllarda iki turnuvada ödül kazanan ben, bugün bir yeniyetmeyle, bir acemiyle karşı karşıyaydım. "İsabet,"

derken gömleğimin sol omzunun yırtıldığını, küçük bir sıyrıktan kan geldiğini gördüm. Hasmımın kılıcının ucunda düğme, düelloda yaralanmayı önleyen, deriyle kaplı o küçük topun olmadığını ancak o zaman fark ettim. Elindeki silah öldürücü bir silahtı.

Maskesini çıkarmıştı.

"Kılıcınızda koruyucu düğme yok... farkında mısınız?" diye sordum.

"Sizinkinde de yok," diye cevap verdi.

İlk anda ne demek istediğini kavrayamadım. Ona hayretle baktım... Gözlerini kaçırmadı. İşte o zaman anladım.

...Bir veletle dövüşeceğimi düşünmüyorsunuz herhalde?..

Bunu söylemedim... söylemek istedim. Ama bakışı, gümüş pırıltıların çaktığı süsen mavisi o iri gözlerinin bakışı lafı ağzıma tıkadı. Ve sonra içimde, kendime bugün bile açıklayamadığım bir şey oldu.

Tuşe edilmenin verdiği öfke, hıncımı alma, uğradığım bozgunu telafi etme arzusuydu belki de... hayır! Bundan ibaret olamaz. Nedeni, yüzündeki o tuhaf ifade, beni etki altına alan bakışlarıydı; karşımdakinin bir oğlan değil, erkek olduğunu hissettim birdenbire... gururunu kırdığım, korkaklıkla suçladığım bu erkeğe kefaret borçluydum.

"Evet? Hazır mısınız?" dediğini duydum Federico'nun.

O anda artık hiçbir şey düşünmez oldum. Hasmımla boy ölçüşmek için çılgın bir arzudan başka bir şey hissetmiyordum.

"Haydi!" diye haykırdım ve kılıçlarımız havada çarpıştı.

İlk başlarda kafamda bir tür plan olduğunu hatırlıyorum.

Hasmımdan üstün olduğumdan, mücadeleyi istediğim gibi yönlendireceğimden emindim hâlâ. Onu yaralamak istemiyordum, niyetim savunma pozisyonunda kalmak, ataklarını savuşturmak, uygun bir anda da silahını elinden düşürmekti.

Bambaşka bir şey oldu.

Daha ilk hamlelerinden sonra anladım ki, o zamana kadar benimle sadece oynamıştı. Artık ciddiydi. Büyük bir kılıç ustasıyla ve azılı bir düşmanla karşı karşıyaydım. Başka hiçbir rakipte görmediğim bir ataklık ve tutkuyla saldırıyordu bana, ama dikkati de elden bırakmıyordu... Kiminle vuruşuyorum ben? diye sordum kendime adım adım geri çekilirken. Kim bu korkunç hasım? Kimin yüz hatlarını taşıyor? Bu dizginsiz kanı kimden almış?.. Başta düşündüğüm gibi savunma pozisyonunda kalmakla yetinemezdim artık, burada hayatım söz konusuydu, saldırıya geçtim, ama hamlelerimi kolayca savuşturdu. Bu hasmın karşısında hiç şansım olmadığını dehşetle fark ettim. Beni duvara kadar sürmüştü. Kolum iyiden iyiye yorulmuştu, mahvolduğumu anladım. Bir saniye sonra o son, can alıcı darbeyi indireceğini biliyordum, çaresizlikten canımı dişime takarak ölümü geciktirmeye çalıştım, korkuyordum...

"Dur!" diye haykırdı bir ses.

Kılıçlarımız havaya kalktı.

"Ee, Doktor, öğrencimden memnun kaldınız mı?" diye sordu baron.

O an güldüm galiba. Bu soruya cevabım isterik bir kahkaha oldu.

"Düelloyu ben yöneteceğim şimdi," diye devam etti baron. "Federico! Bir adım geri! Bir adım daha. Hamleleri ben söyleyeceğim. İsabet alan, haber verecek. Dikkat!.. Başla!"

Baron komutları yıldırım hızıyla art arda hızla sıralıyor, Federico hamleleri yıldırım hızıyla gerçekleştiriyordu.

"*Balestra!** Siper al! *Cavazione!*** *Quarta bassa!* Aferin, Doktor!.. *Radoppio! Battuta!**** Siper al! *Colpo d'arresto!*

---

* *Balestra* (İt.): Genellikle atağa geçmeden önce yapılan, öne doğru kısa sıçrama hareketi. (ç.n.)

** *Cavazione* (İt.): Geri çekil! (ç.n.)

*** *Battuta* (İt.): Eskrimde rakibin kılıcının ucuna vurarak kılıcın dengesini bozmak için yapılan hareket. (ç.n.)

Çok iyi! *Passata sotto! Risposta!** *Intrecciata!* Çok iyi!.. *Disarmo!***" Kılıç elimden uçtu. Federico kılıcı yerden kaldırıp bana verdi. Sonra da sessizce elini uzattı.

Baron beni parkın kapısına kadar geçirdi.

"On beş yaşındaki birine göre iyi dövüşüyor, değil mi?" dedi ayrılırken.

"On beş yaşında mı?" diye tekrar ettim. "Ama o bir oğlan değil artık, o bir erkek."

Baron elimi bıraktı.

"Evet, öyle," dedi ve yüzünden bir gölge geçti. "Onun soyundan gelenler zamanından önce erkek oluyor."

Eve giderken tuhaf bir ruh hali içindeydim. Sanki yürümüyor, köy yolunun üzerinde süzülüyordum... Rüyadayken de bazen böyle hissedersiniz, bir rüzgâr esintisiyle usulca savruluyor gibisinizdir. Kendimi kuş gibi hafif hissediyordum, oysa allak bullak olmuş, handiyse sarsılmıştım.

Bibiche geliyordu ve az önce bir düellodan, bir ölüm kalım mücadelesinden sağ çıkmıştım. İçimde fırtınalar kopuyordu, yaşadığımı her zamankinden çok daha kuvvetli bir biçimde hissediyordum.

O öğleden öncesinde çok mutluydum sanırım.

Eve vardığımda, çalışma odamda beni ufak tefek yaşlı bir kadın bekliyordu, komşu evdeki bakkalın annesiydi. Şiddetli bir öksürükten, nefes alamamaktan, yutkunma zorluğundan ve boğaz ağrısından şikâyetçiydi.

Yaşlı kadına anlamayan gözlerle şaşkın şaşkın baktım.

Köyün doktoru olduğumu tamamen unutmuştum.

---

* *Risposta* (İt.): Karşı atak. (ç.n.)

** *Disarmo* (İt.): Silah indir! (ç.n.)

Dokuzuncu Bölüm

Onunla, Bibiche'le bir hafta sonra karşılaştım; öğlen sularıydı, köy yolunda iki köpek dalaşıyordu; bakkal, dükkânının önünde durmuş, bana uzaktan seslenerek havanın ısınacağını müjdeliyordu. Yürümeye devam ettim ve köşeyi döner dönmez Cadillac'ı gördüm. Yeşil araba, giriş kapısının üstünde cumba benzeri bir çıkması olan mavi panjurlu küçük, sevimli bir evin önünde duruyordu. Malikâneden gelen iki işçi yelken bezine sarılmış yamuk biçimli büyük bir nesneyi arabadan alıp evin koridoruna taşıdı. Bibiche kenarda durmuş, Prens Praksatin'le konuşuyordu. Beni görmedi. Kahverengi bir çoban köpeği başını Bibiche'in siyah fok kürküne sürtüyordu. Etrafındaki serçeler kış güneşinde cıvıldaşıyordu.

"Demek onu buldunuz," dedi Rus. "Hatta onunla konuştunuz. Kallisto, siz bir meleksiniz! Sözleriniz, kutsal Paskalya yortusundaki çanlar gibi geliyor kulağıma. Nasılmış peki? Neyle uğraşıyor? Kafası hep planlarla doluydu. Cebindeki yüz rubleyi bin ruble yapardı... öyle bir insandı. Mektuplarıma neden cevap vermemiş peki? Eski dostundan ve geçmiş günlerden utanıyor mu yoksa?"

Bibiche konuşmaya başladı. Uzun zamandan beri ilk kez duyuyordum o kadife gibi yumuşak, derin sesini.

"Ne çok soru sordunuz! Hayır, mektuplarınız eline geçmemiş. Geçen yıl üç kere iş değiştirmiş. Bir süre kalacak yeri

olmadığından sokaklarda sürtmüş. Geçen aya kadar bir saatçinin yanında çalışıyormuş."

"Mekanik konularda çok yetenekliydi, icatlar bile yapmıştı," dedi Rus. "Ya şimdi? Şimdi nerede?"

"Şimdi dostunuz gündüzleri gazete satıyor, akşamları da üstünde bir üniforma, 'Köln Şehir Restoranı'nın önünde durup müşterilerin arabalarına binmesine yardımcı oluyor."

"Dostum mu?" diye bağırdı Rus. "Dostum olduğunu mu söyledi? Biz asla dost olmadık. Ahbaplık ediyor, kulüpte kumar oynuyorduk. Peki ne kadar kazandığını söyledi mi size?"

"Müşterinin bol olduğu günlerde aşağı yukarı sekiz mark kazanıyormuş."

"Sekiz mark. Yalnız yaşıyor, bakmak zorunda olduğu kimsesi yok. Günde beş markla gül gibi geçinir, hatta öğlenleri bir tek atabilir. Her gün üç mark cebine kalır, bu da ayda doksan mark eder, yılda... hiçbir şey etmez! Bana borçlu olduğu miktarın faizini bile ödemeye yetmez. Tükürürüm ben o kadarcık paraya... *passez moi l'expression.** Borcundan hiç söz etmedi mi?"

"Hayır. Çoktan unutmuştur muhtemelen."

"Unutmak mı?" diye bağırdı Prens. "Kumar borcunu mu? Kumar borcu namus borcudur! Yetmiş bin ruble, altın ruble, çekler halinde, bir hafta içinde bozdurulacak şekilde! Unutmuştur mu diyorsunuz? Pekâlâ, ona yazarım, borcunu hatırlatırım. Bir gün alacağım bu parayı ondan. Biliyorum, yine zengin olacak. Onun gibi bir adam hayat boyu gazete satıcısı olarak kalmaz. Onun gibi bir adam... Rahat dur bakayım! Yat!"

Bu son sözler, ansızın yerinden fırlayıp serçelere hamle eden çoban köpeğineydi. Bibiche eğilip köpeği okşadı, köpek de burnunu Bibiche'in avcuna koydu.

"Affınıza sığınarak artık gitmem lazım," dedi Prens. "Yemekten önce halletmem gereken birkaç yazışma var,

---

* (Fr.) Sözlerimin kusuruna bakmayın. (ç.n.)

cevaplanmayı bekleyen bir sürü mektup. Tekrar teşekkür ederim."

Arkasına dönünce arabanın arkasında durduğumu gördü.

"Vay, bizim Doktor da buradaymış! Yemeğe mi gidiyorsunuz? İzninizle Kallisto, size Doktor Amberg'i..."

"Hiç gerek yok. Biz zaten tanışıyoruz," dedi Bibiche. "Demek istediğim, bilmem ki siz..."

Arabayı garaja geri götürmek için direksiyonun başına geçen Prens Praksatin'e el salladı. Sonra tekrar bana döndü.

"Bilmem siz beni hatırlıyor musunuz?"

"Sizi hatırlıyor muyum? Adınız Kallisto Tsanaris. Sağda, ikinci pencerenin önündeydi masanız. İlk geldiğiniz gün kantaron mavisi düz bir elbise giymiştiniz, boynunuzda mavi beyaz çizgili bir fular vardı..."

"Doğru," diye sözümü kesti.

"Ve bu elbiseyi bir daha hiç giymediniz. Bir keresinde, kasımda, on bir gün gelmediniz, hasta mıydınız? Kendinizle konuşurken Bibiche derdiniz kendinize. Mantar ağızlıklı küçük, ince sigaralar içerdiniz..."

"Gerçekten... bütün bunlar aklınızda kaldı, öyle mi? Galiba birazcık da olsa etkilemişim sizi. İyi de, o zaman benimle neden hiç ilgilenmediğinizi anlamıyorum. İtiraf ederim ki, dikkatinizi çekmek için bayağı uğraşmıştım, ama beni dikkate almamaya kararlı gibiydiniz. Maalesef... diyecektim az kalsın."

Yüzüne baktım. Bunu neden söylüyordu? Doğru değildi ki.

"Hadi itiraf edin," diye devam etti. "Altı ay aynı odada çalıştık ve siz bana 'günaydın' ve 'iyi akşamlar' dışında bir şey demediniz. İtiraf edin ki, biraz kibirliydiniz, biraz da kaprisli, öyle değil mi, belki de güzel kadınlar tarafından fazlaca şımartılmıştınız... Küçük Yunan öğrenci sizin için bir şey ifade etmiyordu."

Düşünmeye başladım... Haklı mıydı yoksa? Aslında suç bende miydi? Gereğinden fazla mesafeli, fazla çekingen, fazla korkak, hatta fazla gururlu mu davranmıştım?..

"Üzüldünüz mü?" diye soruverdi. "Neyse, görüyorsunuz ki, geç kalmış değilsiniz hâlâ. Bir tesadüf bizi burada bir araya getirdi. Nihayet arkadaş oluruz belki, değil mi?.."

Hafif bir tereddüt ve belli belirsiz bir tebessümle elini uzattı. Elini sıkıca tuttum. Tek laf edemiyordum. Tüm doğa yasalarına aykırı bir şeye, bir mucizeye tanık olmuş gibi hissediyordum kendimi.

"Evet," dedi sonra dalgın dalgın, "elbiseyi, o mavi elbiseyi hizmetçime hediye etmiştim."

Birdenbire gülmeye başladı.

"Onu duydunuz mu? Prens Praksatin'i! Yetmiş bin ruble olayını? Anladınız mı? Anlamadınız mı? Ben size anlatayım."

Bana hafifçe yaslandı. Kolu koluma değiyordu.

"Bakın, devrim Prens Praksatin'in elinden hiçbir şey almadı. Savaştan önce varını yoğunu kumarda kaybetmişti zaten. Her gece kumara gidiyordu, bu illetin pençesine düşmüştü. Bir gece kulüpte üç genç beyle, fabrikatör ve toprak sahibi oğullarıyla poker oynadı. O gece çok şanslıydı, tıpkı masallardaki gibi, hayatında ilk kez şans yüzüne güldü, iki yüz kırk bin ruble kazandı. Rakipleri Karun gibi zengin adamların oğullarıydı, 'nasılsa para cebimde sayılır' diye düşünerek çekleri kabul etti. Ama ertesi gün Kış Sarayı'na baskın oldu... Ekim Devrimi. O durumda kumar borcunu kim düşünür? Devrim üç gencin elinden her şeyini aldı. Bugün üçü de göçmen, üçü de günbegün hayatta kalma mücadelesi veriyor. Ama Prens Praksatin onlara her ay ayrı ayrı mektuplar, çok nazik mektuplar yazarak borçlarını hatırlatıyor ve çeklerini karşılayacak duruma gelip gelmediklerini soruyor. Biri Yugoslavya'da odunculuk yapıyor, diğeri Londra'da dil dersi veriyor, üçüncüsü de Berlin'de gazete satıyor... Bütün bunlar hiç komik değil aslında. Bazen prense acıyorum."

"Niye acıyorsunuz ki?" diye itiraz ettim. "Gayet mutlu o. Bir rüyada yaşıyor, yani herkesten daha zengin olduğu kesin. Zira insanın hayalinde sahip olduğu zenginliği bir dünya dolusu düşman gelse elinden alamaz. Fakat bu rüyadan uyanırsa... ama kim onu rüyasından uyandıracak kadar zalim olabilir ki?"

"İnsanın hayalinde sahip olduğu zenginliği bir dünya dolusu düşman gelse elinden alamaz," diye tekrarladı Bibiche usulca. "Bu söylediğiniz çok güzel."

Bir süre ikimiz de sustuk. Hava soğumuş, güneş gri bulutların ardında kaybolmuştu. Köy yoluna yoğun bulutlar halinde çöken sis, kocaman, hantal bir hayvan gibi sürünerek ilerliyor; çatıları, pencereleri, kapıları, çitleri yutuyordu.

"Geç oldu," dedi birdenbire. "Saat iki. Üzerimi değiştirmem lazım, Berlin'den yeni geldim... Baron beni saat üçte bekliyor."

Maviye boyanmış jaluzileri gösterdi.

"Burada çalışıyorum. Laboratuvar burası. Gördüğünüz gibi, beni bulmak zor değil. Eğer burada değilsem, malikânede, baronun yanındayımdır. Yakında görüşürüz... değil mi?"

El salladı ve eve girdi.

Sevinçli olmam gerekirdi, mutlu olmam gerekirdi. Ama yalnız kalır kalmaz, feci bir düşünceye kapıldım.

Başlangıçta sadece bir oyundu. Bu düşünceyle oynuyordum.

Bütün bunlar –dedim kendime– sanki bir rüyaymış gibi güzel ve muğlaktı... Sanki bir rüyaymış gibi, diye tekrarladım. Ve geçmişteki gerçeklik ile rüya arasındaki farkın ne kadar küçük olduğunu düşünmeye başladım. Ya gerçekten sadece bir rüyaysa?.. Durdum... Belki hâlâ rüya görüyorum. Bütün bunlar, köy yolundaki kar, şu ağacın üstündeki karga,

sis, evler, kış göğündeki solgun güneş... bütün bunları rüyada görüyorum. Birazdan uyanacağım ve her şey yok olacak, şimdi... az sonra uyanacağım!..

Gülünç bir oyundu kendi kendimle oynadığım bu oyun, ama birden korktum ve koşmaya başladım. İçimden, daha değil!.. daha değil!.. diye yalvarırken eve varmıştım bile, ahşap merdiven ayaklarımın altında gıcırdadı, kapıyı açtım ve burnuma o aşina koku, odamdan asla gitmeyen hafif kloroform kokusu çarptı; bu koku bana iyi geliyor, deli saçması düşünceleri kafamdan kovuyordu.

Onuncu Bölüm

Komşum, bana karların eriyeceğini söyleyen bakkal, kötü bir hava tahmincisiydi. Zira ertesi gün hava yumuşamadı, saatlerce süren, karla karışık buz gibi bir yağmur yağdı. Ormancının evindeki hasta ziyaretinden sabah saat ona doğru dönerken iliklerime kadar donmuştum.

Kızağı lokantanın önünde durdurdum ve içeri girip ısınmak için bir konyak ısmarladım. Baronun da orada olduğunu görünce şaşırdım. Lokantacıyla, düşen sığır fiyatlarını, azalan bira tüketimini konuşmakta olan baron beni görünce hemen yanıma geldi.

"Ben de size uğrayacaktım Doktor," dedi. "Bir saat önce de gelmiştim ama evde olmadığınızı söylediler. Ormancıda mıydınız? Ee, küçük hastanızın durumu nasıl? Gelin Doktor, size eşlik edeyim."

Yoldan karşıya geçerken barona durumu kısaca anlattım. Küçük Elsie'nin sağlığı düzeliyordu. Ateşi düşmüş, boğaz ağrısı azalmıştı, kızarıklıklar da geçmeye başlamıştı.

"Öyle mi? Bu kadar çabuk mu?" dedi Baron von Malchin. "Evet, kızıl hastalığı bu yörede aşağı yukarı bir yıldan beri dikkat çekecek kadar çabuk atlatılıyor. Sizi temin ederim ki Doktor, çocuk için bir an bile endişelenmedim."

Bunun farkındaydım zaten. Bilmediğim bir şey söylemiyordu.

Bekleme odamdaki bankta oturan hastalar biz içeri girince ayağa kalktılar. İkisi erkek, biri kadın, üç hasta vardı. Baron onlara şöyle bir baktıktan sonra benimle birlikte çalışma odama geçti.

"İşiniz çok mu?" diye sordu oturup bir puro yaktıktan sonra.

"İdare eder," dedim. "Şimdilik sadece köyden insanlar geliyor. Yeni bir doktorun geldiği, çevrede henüz bilinmiyor."

"İlginç vakalar var mı?"

"Hayır. İlginç bir şey yok. Genellikle hep aynı şeyler: Soğuk algınlıkları, yaşlılıktan kaynaklanan şikâyetler, raşitik çocuklar. Bekçinizin karısı iyi değil. İlerlemiş kalp kası iltihabı. Ama haberiniz vardır zaten."

"Evet, haberim var," dedi Baron von Malchin ve düşüncelere daldı.

"Ya siz Baron? Sizin şikâyetiniz nedir?"

"Benim mi? Yok, ben hasta değilim. Asla hasta olmam. Bünyem demir gibi sağlamdır benim."

Yine suskunluğa gömülerek purosunu tüttürmeye koyuldu.

"Bünyem demir gibi sağlamdır," diye tekrarladı sonra. "Bakın, Doktor... köydeki herkesi tanırım. Bekleme odanızdaki adamlardan birinin adı Gause, öyle değil mi?"

"Evet. Adı Gause galiba."

"Garibanın tekidir. Arada bir rençperlik yaptırırım ona. Bir tür köy filozofu. Öte dünyaya, Tanrısal adalete, ilk günah ve lekesiz doğuma kafa yorar... o bütün bunları inkâr ediyor. İsa'nın, milattan sonra 33 yılında proletarya örgütlü olmadığı için ölmek zorunda kaldığını henüz anlatmadı mı size?"

"Hayır," dedim. "Anlatmadı. Bana romatizmasından ötürü geliyor."

"Romatizma mı? Öyle mi... romatizmadan mı mustaripmiş? Peki siz bu hastalığa karşı ona ne veriyorsunuz?"

"Aspirin veriyorum ve sıcak suyla banyo yapmasını söylüyorum."

"Öyle, belki de en doğrusu bu," dedi baron ve yine suskunluğa gömüldü.

Aniden ayağa kaktı ve odanın içinde volta atmaya başladı.

"Bu kadar zorlanacağımı düşünmemiştim," dedi bana bakarak. "Gerçekten, daha kolay olacağını sanmıştım."

"Sizin için yapabileceğim bir şey var mı Baron?" diye sordum.

Durup bana baktı.

"Evet, Doktor, var. Bir ricam olacak, ama yardım edip etmemek size kalmış. Küçük bir yardım. Fakat bilmem ki siz... Neyse, en kötü ihtimalle hayır dersiniz olur biter."

Ceketinin cebinden çıkardığı küçük bir cam tüpün mantar tıpasını açtı. Tüpün içinde birkaç damla berrak bir sıvı vardı. Sıvıyı kokladı.

"İğrenç kokuyor," dedi mahcup bir tebessümle. "Keskin. Burnum koptu. Asistanım bu berbat kokuyu yok etmeyi henüz başaramadı."

Cam tüpü bana uzattı.

"Nedir bu? Ne yapacağım ben bununla?" diye sordum.

"Gause... o benim işime yarayabilir," dedi. "Bu damlaları ona bir bardak suyla ya da bir fincan çayla..."

"Tam anlayamadım. Romatizmaya karşı mı bu? Ev yapımı bir ilaç mı?"

"Evet. Demek istediğim... Hayır, Doktor, size yalan söylemek istemem. Romatizmayla ilgisi yok. Yaptığım bir deneyle ilgili. Bilimsel bir deneyle."

"Ama bir doktor olarak hastalarımı bilimsel deneylerinizde kullanmanıza izin veremem ki ben!" diye bağırdım.

"Neden? İkimiz de bilim adamıyız, birbirimize yardımcı olmalıyız. Bu iksirin insan organizmasına hiçbir şekilde zarar vermediğini garanti ederim. Sorumluluk bana ait. Salt

psikolojik bir etkisi var, üstelik de geçici olarak. Adamı kısa bir süreliğine birazcık mutlu edecek belki... hepsi bu. Niye bana yardım etmeyeceksiniz ki?"

"Bir uyuşturucu mu bu?" diye sordum.

"O tarz bir şey. Deney başarılı olursa, size daha fazla bilgi veririm... her şeyi anlatırım. Bakın, adama ben de bir kadehçik içki ikram edebilirdim tabii. Ama işte şu berbat koku ve küflü tat yok mu... hemen şüphelenirdi. Oysa, sizin verdiğiniz bir ilaç da kötü kokabilir elbette."

Dönüp kapıya baktı.

"Burada konuştuklarımız dışardan duyulabiliyor mu?"

"Hayır," dedim. "Dışarıya ses gitmiyor. Ama gerçekten bilmiyorum ki..."

"Bana güvenip güvenemeyeceğinizi mi?" diye sözümü kesti. "Doğru, kendinizi ellerime teslim ediyorsunuz, ama ben de öyle yapmıyor muyum? Müteveffa dostumun oğluyla konuşuyorum sonuçta. Gerçekleştirmeye çalıştığım fikir babanızın da fikriydi. Bana çok yardımı dokundu... Sizin gözünüzde çok değerli bir varlığın hatırı için yalvardığımın farkındayım. Ama yapılan her şey onun için, onun hatırasını yaşatmak için de yapılıyor. Hayatta olsaydı, kesinlikle 'Yap!' derdi size."

Bu etkileyici kelimeler karşısında tüm direncimi yitirerek boğuk bir sesle mırıldandım:

"Tamam, yapacağım."

Baron elimi sıktı.

"Teşekkür ederim," dedi. "Size gerçekten minnet borçluyum. Bana büyük bir yardımda bulunuyorsunuz. Dediğim gibi, çok basit esasında: Tüpün içindekinin tamamını, ki zaten üç dört damla, bir fincan çaya döküyorsunuz. Bir ricam daha var. Sonrasında adama onunla görüşmek istediğimi söyleyin. Yarın sabah saat tam onda onu beklediğimi söyleyin lütfen!"

Sonra çıkıp gitti, söz verdiğime daha şimdiden ne kadar pişman olduğumu fark etmemişti.

İyi bir doktorda olması gereken özelliklerin hemen hemen hepsinden yoksunum, belki biri hariç: Vicdan. Baron kapıyı kapatır kapatmaz büyük bir endişe ve kuşkuya düşerek, kendimi suçlamaya başladım.

...Sen nasıl böyle bir vaatte bulunursun! diye soruyordum kendime... Baron bana nasıl böyle bir şey teklif edebilir? Ben doktorum. İçeriği, dozajı ve etkileri hakkında pek bir şey bilmediğim bu iksiri bir hastaya verebilir miyim? Hastanın bana olan güvenini kötüye kullanmak değil mi bu? Hayır, baronun bir punduna getirip ağzımdan aldığı sözü tutamam. Bunu yapamam...

Ama sonra korkaklığın ve konformizmin sesi yükseldi içimde... Sözümü geri almalı, baronu hayal kırıklığına mı uğratmalıydım gerçekten? İksir organizmaya zarar vermiyormuş, baron öyle dedi, ayrıca tüm sorumluluğu o üstlendi. En nihayetinde... bir bilim adamı baron, bir araştırmacı, benden anlayış beklemesi gayet doğal...

Hayır! Hayır! Hayır! Yapamam, diye haykırdım içimden. Ve kararsızlığıma bir son vermek, şeytana uyma olasılığımı hepten ortadan kaldırmak için ani bir kararla cam tüpü alıp kırdım ve içindeki sıvıyı yere serpiştirdim.

Odaya kesif bir koku yayıldı. Midem bulanmıştı.

...Bunu yapmamalıydım, dedim kendime. Buna hakkım yoktu. Barona iksirini geri götürmem, ona şunu demem gerekirdi: Alın, verdiğim sözü tutmam mümkün değil... Ama onu yok etmeye hakkım yoktu... Ya şimdi? Barona gidip ne yaptığımı itiraf mı etmeliydim? Hayır, bunun için fazla korkaktım.

Sonra aklıma bir çare geldi. Zavallı, acınası, sefil bir çare.

Bir bardak suya yarım limonun suyunu sıktım. Birkaç damla da tentürdiyot ekledim. Tadı yeterince kötüydü ve

biraz mide bulantısından başka bir etkisi olamazdı... belki o kadarı bile değil. Peki ya baron?.. Ne yapalım, deneyinin başarısız olduğunu düşünsün, dedim kendime... Bana ne?

Baronun bahsettiği adamı içeri çağırdım. Uzun boylu, sıska bir adamdı, yürürken kamburu çıkıyordu. Kirli sakal, şüpheci gözler ve... evet, sahiden de, devamlı düşünüp duran bir adamın yüzüydü bu, geçen gün yüzüne pek bakmamıştım, ama şimdi bunu görebiliyordum.

Bardağı işaret ettim.

"Bunu size hazırladım. İçin şimdi. Hadi! O kadar da kötü değil. Bir dikişte!.. Güzel. Gece yatmadan önce bir aspirin, sabah akşam sıcak banyo... Haa, unutmadan söyleyeyim: Baron hazretleri sizi çağırıyor. Yarın sabah saat onda bekliyor. Sakın geç kalmayın!"

Elinden şapkasını düşürdü, yerden kaldırıp bir sandalyenin üstüne koydu. Verdiğim haberden huzursuz olmuş gibiydi. Kirli sakalını sıvazladı.

"Baron hazretleri mi çağırıyor?" diye kekeledi. "Müfettiş bey olmasın sakın?"

"Hayır. Bizzat baron hazretleri sizinle konuşmak istiyor."

Telaştan beti benzi attı.

"Baron hazretleri mi? Baron hazretlerinin benimle konuşacak neyi olabilir ki? Müfettiş bey arada bir iş dolayısıyla çağırır beni, ama baron hazretleri? Beş yıldır buradayım ve şimdiye kadar beni hiç... Herhalde komşular ona... Altı üstü birkaç parça odun! Ne var bunda, herkes yapıyor!"

Onu sakinleştirmeye çalıştım.

"Hayır. Mesele odun değil."

Telaşı giderek artıyordu.

"Öyle mi? Odun yüzünden değil mi?.. Anladım şimdi. Dışarda otururken gördü beni, bir tuhaf bakmıştı zaten... Nereden öğrendi acaba? Size yemin ederim ki, Doktor, ki mahkemede de yemin ederim... sadece bir kerecik oldu. Noel gecesi evde bir lokma et yoktu, karım da dedi ki..."

Cümlesinin sonunu getirmedi. Sandalyenin üzerinden şapkasını çekip aldı ve sendeleyerek odadan dışarı fırladı.

O günün akşamı Bibiche'e gittim.

Mikroskopun başındaydı. Masanın üzerindeki krözeler, ölçüm kapları, deney tüpleri arasında duran akşam yemeğine elini sürmemişti.

"Beni düşünüp gelmeniz ne hoş," dedi. "Sizi görmek bana iyi geldi. Zavallı Bibiche! Çok iş var! İşten yakamı kurtaramıyorum bugün!"

Hayal kırıklığına uğradığımı görünce gülümsedi. Ama hemen ardından yüzü yine ciddileşti.

"Bir yılda çok değişmişim, değil mi? Ben artık çok farklı biriyim. Şey... size nasıl söylesem! Olağandışı, büyük bir fikirle doluyum. Fikir bana ait değil gerçi, biliyorum, ama beni tümüyle dolduruyor, ondan başka bir şey düşünemiyorum, damarlarımda hissediyorum onu, tüm hayallerimde o var, adeta esiri oldum."

Yine gülümsedi.

"Sözlerim kulağa fazla tumturaklı geliyor olabilir. Küçük bir asistandan başka bir şey değilim, ama bu iş beni tamamen ele geçirdi... bunu anlayabiliyor musunuz? Suratınızı asmayın öyle! Kızmayın! Gelmenize öyle sevindim ki! Yarın... yarın benimle yürüyüşe çıkar mısınız? Kahvaltıdan önce bir saatliğine. Saat sekizde. Gelince penceremi tıklatın. Hemen çıkmaya hazır olurum. Kesin."

Gitmedim, evinin birkaç adım ötesinde durup gözümü aydınlık pencerelere diktim.

Baron saat dokuzda geldi. Beni görmedi, kapıyı ona Bibiche açtı. Sonra panjurlar kapatıldı.

Tam altı saat bekledim karda kışta. Baron evden ancak sabah üçte ayrıldı.

Gecenin geri kalanında yatağımda yatarken gözüme uyku girmedi.

Saat sekizde Bibiche'in penceresini tıklattım. Evde ses seda yoktu. Bir kez daha tıklattım.

Kapı açıldı ve on bir yaşlarında küçük bir oğlan dışarı süzüldü, kolunda iki boş süt güğümü taşıyordu.

Bana şüpheyle baktı.

"Küçük hanım uyuyor," dedi. "Küçük hanımı uyandırmayın."

Sözlerini vurgulamak istercesine işaretparmağını dudaklarına götürdü. Sonra koşmaya başladı, az sonra da gözden kayboldu.

Yoğun sisin içinden süt güğümlerinin takırtısı geliyordu.

On Birinci Bölüm

O gün, cam tüpü kırıp içindeki sıvıyı halıya serpiştirdiğim zaman, bir daha elime asla geçmeyecek bir fırsatı, olayların seyrini değiştirme fırsatını kaçırdım sanırım. Baron von Malchin'in isteğini yerine getirseydim, belki de her şey bambaşka olurdu diye belli belirsiz bir his var içimde. Ama yapmadım ve düşünüyorum da, sırf bu yüzden kendimi daha sonra olan bitenlerden bizzat dışlamış oldum. Şimdi geriye dönüp baktığımda, bir izleyiciden öteye gitmediğimi görüyorum... tanık olduğum her şeyden derinden etkilendim, ama olayların içinde bilfiil yer almadım. Ve şimdi tam da benim bu hastane odasında yatmam, böyle yaralı, böyle ateşler içinde, yarı yarıya felçli, o muazzam, o açıklanması güç kasırganın bir kurbanı olmam, kaderin bir ironisi.

Şikâyet etmeye hakkım yok: Hayattayım. Ve diğerlerinin başına ne geldiğini bilmiyorum. Baron o son saatte kopan fırtınadan kurtulabildi mi? Federico'ya ne oldu? Ya Bibiche... o nereye kaçıp kurtuldu? Zira yaşadığından ve güvende olduğundan asla kuşku duymadım.

Onlardan biri burada, o bu soruları cevaplayabilirdi. Praksatin ikide bir usulca odama giriyor, üstünde keten önlük, elinde süpürge, omzunun üstünden kaçamak bakışlar fırlatıyor bana. Hemşireye seslenerek, canımın bir parti

*Trente et un** oynamak istediğini söyledim, ama Praksatin beni duymamış gibi yaptı. Ödleğin teki o, hem de ne ödlek, nefret ediyorum ondan, o gün, Bibiche'in odasında ansızın onunla karşılaştığımda da nefret ettiğim gibi.

Beni o karşılamış, koltuğa o buyur etmişti, Bibiche değil de, o konuşuyordu. En çok da bu yüzden sinir oldum ona: Sanki ev sahibi oymuş, sanki ben Bibiche'in değil de, onun misafiriymişim gibi davranıyordu. Yüzü kemikli, kır saçlı yaşlı bir adam olan rahip de oradaydı.

"Karşınızda," dedi Rus, Bibiche çay fincanını bana uzatırken, "çok yorucu bir gün geçirmiş birini görüyorsunuz... öyle gerçekten, doğru bu. Baronun misafirleri var, yurtdışından misafirler, sık sık yabancı misafirlerimiz oluyor. Ama bunun benim için ne anlama geldiğini biliyor musunuz? Nefes almaya bile vaktim olmuyor... Baron, velinimetim, bana 'Arkadiy Fyodoroviç, öğle ve akşam yemeğiyle biraz ilgilenin,' dedi. 'Baş üstüne,' dedim. 'İlgilenirim, elbette ilgilenirim, hatta balık salatasını kendi ellerimle hazırlarım, bu işi mutfak personeline bırakamam.' ... Peki, ne oldu? Baron, babacık, misafirleriyle çalışma odasına çekildi, görüşmeler yaptı, bütün gün yüzünü görmedim, her iş bana kaldı. Böylesi günlerde, çalışmanın insanı hayvan seviyesine indirdiğini söyleyen büyükbabama hak vermeden edemiyorum... Şu Sir Reginald'ı gardan almaya gittiğimde..."

"Arkadiy Fyodoroviç!" diye sözünü kesti Bibiche. "Biliyorsunuz ki, baron hiç hoşlanmaz sizin..."

"Evet, biliyorum," dedi Rus. "Kaşlarınızı çattığınızda Kallisto, bana kızdığınızda, gün ortasında güneş batıyor sanki. Baronun, beyefendilerin kimliğinin gizli tutulmasını istediğini biliyorum. Ama İngiltere'de bir düzineden fazla Sir Reginald vardır herhalde..."

Tekrar bana döndü.

---

* Otuz bir; Fransız iskambil oyunu. (ç.n.)

"Bana inceleyen gözlerle bakıyorsunuz Doktor, bir araştırmacının gözleriyle... bakışınız ürkütücü doğrusu. Şöyle düşünüyorsunuz herhalde: Alçak alın, çıkık elmacıkkemikleri, zayıf bir insan!.. Bu kanaattesiniz, değil mi? Kibirli, pek güven uyandırmayan, sırf kendini düşünen biri. Bir zamanlar öyleydim belki, Doktor, kaygı nedir bilmediğim, hayatı sevdiğim o eski günlerde. Oysa bugün? Hayat bana acımasız davrandı, darbe üstüne darbe indirdi. Artık çok farklı biriyim. Bugün hemen her zaman önce başkalarını, en son kendimi düşünüyorum. Mesela şu anda üzülüyorum, hem de ifade edemeyeceğim kadar üzülüyorum burada böyle keyifsizce oturmanıza, çayınızı bile içmediniz. Kallisto, misafirlerimizi eğlendirmek için bir şeyler yapmalıyız. Hadi bir parti oyun oynayalım."

Bibiche hafifçe elime dokunarak fısıldadı:

"Neyiniz var? Moraliniz mi bozuk?"

Praksatin iskambil kâğıtlarını çıkarmıştı bile.

"Muhterem Peder," dedi rahibe. "Bir parti *Trente et un*, sırf eğlencesine. Katılmamazlık etmeyeceksiniz değil mi? Kasayı ben tutarım."

"Yorgun musunuz? Ya da canınız bir şeye mi sıkıldı?" diye alçak sesle sordu Bibiche.

"Beni mazur görün, oyuna katılamayacağım," dedi rahip. "Eskiden bazı akşamlar 'Beyaz Geyik'te çiftçilerimle bir el skat çevirir, arada sırada da baronla bir parti piket oynardım. Fakat şimdi..."

"Piket de oynarım," dedi Rus alttan alarak.

"Dürüst olmak gerekirse... koşullarım oyunda kaybetmeyi göze almama izin vermiyor. Çok düşük miktarlarla oynansa bile. Her kuruşu hesap etmek zorundayım."

Rahip gerçeği söylüyordu. İşsiz kalan kardeşinin kalabalık ailesine baktığını duymuştum. Gelirini artırmak için rahipevinin hemen hemen bütün odalarını Bibiche'e kiralamış, kendisi çatı katına çekilmişti. Bibiche'in laboratuvar

olarak kullandığı odanın duvarındaki çarmıha gerilmiş İsa ile "Kutsal Aile"ye, elektron tüplerine, turnusol kâğıtlarına, pamuk yumaklarına ve jelatinle dolu Petri kaplarına tepeden bakıyordu.

"Kaybederseniz, muhterem Peder, bana çek verebilirsiniz," dedi Rus.

"Bu sizin iyi niyetinizi istismar etmek olur," dedi rahip hafifçe gülerek. "Benim imzamın olduğu bir çek boş bir kâğıt parçasından bile daha değersizdir belki. Hayır, oynamak istemiyorum gerçekten."

Rus iskambil destesini yine cebine soktu.

"Madem öyle, muhterem Peder, hiç olmazsa şu pastadan bir dilim daha alın. İçinde dövülmüş leylak yaprakları ve haşlanmış böğürtlen var. Siz de Doktor, siz de bir tadına bakın. Şeref duyarım. Kendi kreasyonum, ellerimle yaptım. Biliyor musunuz Doktor, bugün burada bir yıldönümünü kutluyoruz."

"Aynen öyle. Sürpriz bir kutlama partisi," diye onayladı rahip.

"Çünkü," diye devam etti Rus, "Kallisto'nun buradaki sıkıcı hayatımıza katılmasının üzerinden tam bir yıl geçti. Kallisto... ruhumu sizi daha ilk gördüğümde vermemiş miydim size?"

"Vermiştiniz," dedi Bibiche, "laboratuvarda bir cam fanusun altında hâlâ duruyor olmalı, bu arada buharlaşıp uçmadıysa tabii."

Sözlerinde beni utandıran, kıpkırmızı kesilmeme yol açan bir şeyler vardı. Onu ilk gördüğümde ben de "ruhumu" vermemiş miydim ona? İlk günden beri düşüncelerim hep onun etrafında dönüyordu, bunu biliyordu, bunu ona itiraf etmiştim. Eskiden gururlu ve mesafeli davranırdım. Ya şimdi? Hiç zorlanmadan, sadece birkaç kelimeyle, bana armağan ettiği bir bakışla yok etmişti gururumu. Karşısında savunmasız olduğumu görüyor, bundan haz alıyordu. Bazen

de bana, benim onun için bir şey ifade ettiğim duygusunu vermekten haz alıyordu. Ama sadece bir an inandırıyordu beni buna, sonra hünerli bir sihirbaz gibi elimden kayıp gidiyordu. Bütün bunları neden ancak şimdi görüyordum? Alay ettiği kişi Prens Praksatin değil, bendim.

Ayağa kalktım. İçimde bir hüzün ve öfke dalgası kabardı.

"Özel bir kutlama yani," dedim. "O zaman daha fazla rahatsız etmeyeyim ben."

Bibiche bana hayretle baktı.

"Gidiyor musunuz? Neden ama? Kalın lütfen! Kalamaz mısınız? Bunu ben rica etsem de mi?"

Kalmadım, gitmek için izin istedim. Bibiche'in daha fazla ısrar etmediğini görünce, haklı çıktığım düşüncesiyle içim burkuldu.

Eve varınca kendimi kanepeye attım, şimdi her şey gözüme çok farklı görünüyordu, sarsılmıştım, kendimi çaresiz ve kötü hissediyordum. Bibiche'in söylediği her sözü hafızamda tekrar canlandırarak kendime hiç durmadan eziyet ediyordum. Başım ağrıyordu, belki de ateşim vardı... "Bunu ben rica etsem de mi?" demişti Bibiche ama ben yine de kalkıp gitmiştim, onu incitmiş, kalbini kırmıştım... "Moraliniz mi bozuk?" ... Evet, moral bozukluğumdan artık bıktı işte. Keşke her şeyi telafi edebilsem! Hemen şimdi geri dönsem mi? Birkaç çiçekle... "...size bu gülleri vermek istemiştim Bibiche, bugün burada olmanızın yıldönümü olduğu için, o yüzden gittim, başka bir sebebi yoktu." ... Ama gül mü vardı burada, şimdi bu kış mevsiminde! Şuradaki vazonun içindekiler yapay çiçekler, çirkin ve tozlular... Neden bir serası yok baronun? Laboratuvar yerine serası olsaydı ya... ama o zaman Bibiche burada olmazdı ki. Leylak, bugün bir yerde leylak gördüm, beyaz leylaklar... nerede gördüydüm? Hayır, dövülmüş leylak, onun kreasyonu! Belki ruhumu... belki ona ruhumu götürürsem bir cam fanusun altına koyar ve bir kahkaha atar...

Kapının tıklatıldığını duyunca irkildim. Süt güğümleriyle rahipevinden çıktığını gördüğüm o oğlan girdi içeri. Odaya göz gezdirdi ve kanepede yattığımı gördü.

"Küçük hanım size iyi akşamlar diliyor," dedi ve katlanmış bir kâğıdı bana uzattı.

Ayağa fırlayıp notu okudum:

"Bana kızgınsınız ve ben nedenini bilmiyorum. Zavallı Bibiche! Sizinle konuşmam lazım, hemen bugün. Akşam yemeğinde barondayım, saat on birde beni parkın kapısının önünde bekleyin. Mutlaka. Daha önce gelmem mümkün değil."

"Mutlaka" kelimesinin üstünü çizmiş, onun yerine "lütfen" yazmıştı.

Kuzey yeli sokağı süpürüyor, yüzüme kar taneleri üflüyordu. Üşüye üşüye bekledim, çeyrek saat bekledim. Saat on biri vurdu. Parktan sesler geldiğini duydum, karlar çıtırdayıp çatırdadı, kapı açıldı... "Kim var orada?" diye seslendi biri ve bir el fenerinin ışık huzmesi yerden yüzüme doğru kaydı.

"Siz miydiniz Doktor? Bu havada gece gezmesine mi çıktınız?" diye sordu Baron von Malchin.

Karanlığın içinden çıkıp baronun yanına gelen Bibiche üzgün ve telaşlı görünüyordu. Bana çaresiz gözlerle baktı, dayaktan korkan bir çocuk gibi... "Israrla bana eşlik etmek istedi, benim bir suçum yok..." diye okudum gözlerinde.

"Hadi gelin Doktor, küçüğü eve bırakalım," dedi baron.

Bir an bile kızmamıştım, Bibiche'i gördüğüm ve aramızda her şey yine eskisi gibi olduğu için mutluydum. Hemen anladı bunu ve koluma girdi.

"Bazen çekilmez oluyorsunuz," dedi alçak ama keskin bir sesle.

Rahipevine doğru yürürken baronun her zamanki gibi konuşkanlığı üzerindeydi.

"Size teşekkür borçluyum Doktor," dedi, "küçük deneyime katkıda bulunduğunuz için."

Nahoş bir duygu sardı içimi. Bana teşekkür ediyordu, oysa ben sözümü tutamamış, daha da kötüsü, onu kandırmıştım. Belki de gerçeği söylemeliydim şimdi, ama susmanın daha akıllıca olduğunu düşündüm.

"Adam size geldi mi?" diye sordum.

"Evet. Kitabı Mukaddes vecizeleriyle geldi bana, Eyüp Kitabı'ndan, Mezmurlar'dan, Korintoslulara Mektuplar'dan alıntılar yaptı. Ormandan odun çaldığını ve Noel gecesi bir erkek karaca vurduğunu da itiraf etti."

"Suç duyurusunda bulunacak mısınız?"

"Siz beni ne sanıyorsunuz Doktor? Canavar mıyım ben! Aşağı yukarı böyle bir şey bekliyordum zaten. Geldi ve günah çıkardı. Deneyin tek bir denek üzerinde başarılı olup olmayacağından emin değildim ama oldu."

Rahipevine gelmiştik bile. Bibiche kapıda durmuş, esnemesini bastırmaya çalışıyordu.

"Yorgun musunuz?" diye sordu baron.

"Hem de çok," diye sızlandı Bibiche. "Ayakta uyuyorum. Ağır şaraplar içmeye pek alışkın değilim..."

Bir an tereddüt ettikten sonra devam etti.

"...misafirlerinizden daha genç olanı kadar alışkın değilim."

Baron gülümsedi.

"Bu akşam bende kiminle tanıştığınızı rahatça söyleyebilirsiniz. İki misafirimden biri eskiden bir İngiliz kraliyet kolonisinde valiydi, bugünse resmi bir sıfatı yok, ama İngiltere'deki meşruiyetçi hareketin lideri. Diğeri mi? Burada karşımızda duran ve esnediği fark edilmesin diye eliyle ağzını kapatan bu genç hanım... size söylemiyor, ama bu genç hanım bugün akşam yemeğinde İngiltere kralıyla birlikteydi."

"İngiltere kralıyla mı?" diye sordum hayretle ve Bibiche'e baktım.

"Evet. XI. Richard'la," dedi Bibiche. "Yorgunluktan bayılmak üzereyim. İyi geceler."

"Ama İngiltere kralının adı XI. Richard değil ki!" diye bağırdım.

"Tudor hanedanından XI. Richard," diye açıkladı baron. "Şu anda Sussex'teki bir kız okulunda resim öğretmeni. İngiltere'deki meşruiyetçiler için meşru kral o."

On İkinci Bölüm

Şimdi düşünüyorum da, o gün ormancının evinden köye dönerken, çam ormanının kıyısında Baron von Malchin'le karşılaşmam tesadüf olamaz. Sabahın erken saatleriydi, baron avlanmış, iki yaban tavuğu, bir atmaca vurmuştu, ama patikanın ormandan ayrıldığı yerin az ilerisinde beni beklediği izlenimine daha o zaman kapılmıştım. Bugün neyin peşinde olduğunu biliyorum artık: Araştırmalarının sonuna yaklaştıkça, her şeyi anlatma arzusu da kuvvetleniyordu. İnsan kendini susmaya mahkûm ettiğinde ruhsal dengesi bozulabilir. Baron biriyle konuşmak zorundaydı.

Sırrını tam bir yıl boyunca sadece Bibiche'le paylaşmıştı, ne de olsa Bibiche onun asistanıydı, eskiden bazı şeyleri rahiple de konuşuyordu belki. Ama rahip onu hayal kırıklığına uğratmıştı. Baron yaşlı adamda aşamadığı sessiz bir direnişle karşılaşmıştı. Plan ve düşüncelerinin görkemli yapısını bir kez daha gözler önüne sereceği birini arıyordu. Ve bana, müteveffa dostunun oğluna, ilk günden beri güveniyordu.

Ormandan çıkmış, uçuk mavi berrak bir göğün altında duruyordum. Çam ağaçlarının dallarının üzerindeki buz iğneleri solgun güneşte parlıyordu. Kırmızı taştan dörtgen kilise kulesinin henüz görülemediği köyden uzaktan uzağa köpek havlamaları geliyordu.

Baron beni görünce, elinde av tüfeği, çayırı geçip yanıma geldi.

"Günaydın Doktor!" diye selam verdi. "Bu taraftan gitmeyin, bir iki adım sonra dizlerinize kadar kara batarsınız. Gelin, ben sizi daha iyi bir yoldan götüreyim."

Evvelki gün ayrılan, birkaç kez uzaktan gördüğüm misafirlerinden söz etti önce, sonra avdan konuşmaya başladı. Bir süre sohbet sadece Kurzhaar köpekler ve av takibi, erkek karaca ve İskoç kekliği etrafında döndü. Siyaset konusuna sonra nasıl geçtiğimizi pek hatırlamıyorum.

Baron von Malchin monarşiden yana olduğunu ve yüksek iradenin tecellisi olarak tanımladığı meşruiyeti savunduğunu açıkladı. Barona göre, yazgıyı belirleyen irsiyetti, halkın iradesi değil; ayrıca halkın iradesi diye bir şey yoktu zaten, varsa da ona önce bir kanıtlasınlardı. Ona göre, monarşinin bizim ya da başka bir dönemin sosyolojik gerekçelerine ihtiyacı yoktu. Monarşi zamandan bağımsızdı, onun gözünde de en iyi devlet biçimi değildi gerçi, ama tek meşru olanıydı. Dininin bir parçasıydı monarşiye inanmak.

Bir taşra aristokratının ağzından duyduğum için pek de şaşırmadığım bu tür görüşleri savunmakta özgürdü tabii. Ama sonra, sanki gayet doğal bir şeymiş ve ben zaten biliyormuşum gibi şunları söyleyiverdi:

"Almanya'nın, Avrupa'nın bir geleceği varsa, bu gelecek Tanrı inayeti imparatorluğun, Alman Milletinin Kutsal Roma İmparatorluğu'nun yeniden kurulmasına bağlı."

"Ne dediniz?" diye haykırdım büyük bir şaşkınlıkla. "Alman Milletinin Kutsal Roma İmparatorluğu'nun yeniden kurulmasının hayalini mi kuruyorsunuz? Asırlar boyu dünyanın alay konusu olmadı mı bu?"

Bunu o da itiraf ediyordu.

"Öyle, asırlar boyu, daha doğrusu Habsburg hanedanı döneminde dünyanın alay konusuydu. Bu hanedanın iktidarında anlamını, içeriğini, gücünü yitirmişti. Kutsal impa-

ratorluğa şimdi ancak kaderin yazdığı, tarihin kutsadığı bir hanedanla hayat verilebilir."

"Yani size göre, eğer Hohenzollern hanedanı tekrar geri gelirse..."

"Hohenzollern hanedanı mı?" diye sözümü kesti. "Neler düşünüyorsunuz öyle Doktor? Kendi ülkelerinde yabancıydılar Brandenburg kontları ve Prusya kralları. Hohenzollernlerin imparatorluğu Almanya'nın tarihininde çoktan kapanmış bir epizottur. Hohenzollernler mi? İmparatorluk tacının son sahibiyle ilişkim salt kişisel bir bağlılıktan öte bir şey değildi."

Durdu ve bir göknar kargasının ormanın derinliklerinden gelen boğuk çığlığına kulak kabarttı. Sonra, sanki benimle değil de kendi kendine konuşuyormuş gibi alçak sesle devam etti:

"Rüya ve türkü dolu eski imparatorluk... Hohenstaufen döneminde dünyanın kalbi olduğunu unuttunuz mu onun? Stauferler imparatorun lütfuyla başa gelen krallardan değildi."

"Doğru," dedim yürümeye devam ederken. "Ama Stauferler öldü. Augustus döneminden beri ayakta kalan soyları, tek hakiki imparatorluk soyu kurudu."

"Stauferlerin soyu kurumadı," dedi baron kısa bir sessizlikten sonra. "Yaşamaya devam ediyor ve bir gün yazgısının gereği tacı ve pelerini, bu kutsal nişanlar fahiş fiyatlara Amerika'ya satılmış olsa bile, yeniden ele geçirecek."

Ona baktım. Yüzünde yine o tutkulu ve fanatik ifade vardı. Şu anda bir münakaşaya girmek tehlikeli olabilirdi, ama yine de dedim ki:

"Şimdi ben size soruyorum Baron: Siz neler düşünüyorsunuz öyle? İngiltere'de bir yerlerde bir Tudor daha olabilir. Ama Stauferlerin soyu bundan altı asırdan fazla bir süre önce bir kan ve gözyaşı denizinde boğuldu gitti... 'Gökler sevinç çığlıkları atsın,' diye ilan etmişti Papa, 'Babil kralı-

nın adı ve soyu, tohumu ve dölü kurutulduğu için dünya zil takıp oynasın' ... Babil kralı dediği, II. Friedrich'ti, Heinrich ve Konstanze'nin oğlu, imparatorluk tacını taşıyan son Staufer."

"II. Friedrich," diye yineledi baron, "bu dünyanın şaheseri ve mucizesi diyorlardı ona. Konstanze sevgili manastırını onun uğruna terk etti. 'Coşkun ateşi, dünyanın ışığını, çatlaksız aynayı' doğuracağı rüyasında müjdelenmişti. Yerkürenin hükümdarları diz çöktü II. Friedrich'in önünde. O ölünce dünyanın güneşi battı... der tarih yazarı, halk ise onu Kyffhäuser'de* yaşatıyor. Beş oğlu vardı."

"Evet. Beş oğul. İngiltere prensesi Isabella'dan olma oğlu Heinrich on beş yaşında öldü. Diğeri, Aragon prensesinden olan, intihar etti."

"İmparatorluğa ihanet eden Heinrich," dedi baron, "zindanında sabahları şarkı söyleyen, akşamları ağlayan siyah bukleli delikanlı. Zindanın duvarından denize atladı."

"Üçüncü oğlu," diye devam ettim, "Roma kralı Konrad, yirmi altı yaşında vebadan öldü."

Baron başını hayır anlamında salladı.

"Zehirlenerek öldü, vebadan değil. Ölürken geleceği görmüştü... 'İmparatorluk çöküyor,' demişti... 'yok olup gidecek ve unutuluşa gömülecek' ... Ne kehanet!"

Anızlarla kaplı bir tarlada yürüyorduk, kaskatı donmuş saplar ayaklarımızın altında cam gibi çıtırdıyordu. Önümüzde aniden göğe havalanan iri bir kuş geniş kanatlarını çırparak karlı ormanın üzerinde gözden kayboldu.

"İmparatorun dördüncü oğlu," diyerek bozdum sessizliği, "Manfred'di. Benevento muharebesinde can verdi."

"Şarkı söylemekten krallığını unutan Manfred," dedi baron. "Stauferlerin hepsi de şarkı söylerdi. Cesedi ancak günler sonra, savaş alanındaki ölüler arasında bulundu,

---

* Bu efsaneye göre Büyük Friedrich ölmemiştir, Kyffhäuser dağlarında gizli bir mağarada uyumaktadır. (ç.n.)

onu sarı saçlarından ve kar gibi beyaz teninden tanıdılar. '*Biondo e bello e di gentile aspetto*'* ... Dante onu böyle tasvir etmişti; 'Purgatorio'da** gülümseyerek yaralarını gösterir ve Benevento köprüsünün altındaki mezarı ona çok gören Papa'nın kindarlığından yakınır. Manfred ardında iki oğul bıraktı, onlar da babaları gibi sarışındı, otuz yıl zincire vurulduktan sonra Charles d'Anjou'nun zindanlarında öldüler."

"Enzio, imparatorun en sevdiği oğlu ise," diye devam ettim, "Bolonyalıların tutsaklığında öldü. İmparator Bolonyalılara fidye olarak 'şehrin etrafını saracak kadar büyük bir gümüş halka' vermeyi vaat etmiş, kaypak talihin insanı göklere çıkardıktan sonra yere çakıp paramparça edebildiğini de hatırlatmıştı. Ama Bolonyalılar imparatorun oğlunu serbest bırakmadılar... 'Elimizde o ve elimizde kalacak,' cevabını verdiler, 'küçük bir köpek de kapabilir bazen yabandomuzunu' ... Enzio yeğeninden, Napoli'nin pazar meydanında infaz edilen genç Konradin'den iki yıl sonra öldü. Son Staufer Enzio'ydu."

"Hayır," dedi baron. "Parlak soyun son temsilcisi Enzio değildi. O kadar yakışıklı ve zarifti ki, zindandayken bile bir sevgili buldu. Ghibellino'lardan Kont Niccolo Ruffo'nun en küçük kızı gizli gizli koynuna giriyordu. Karnaval zamanında bir gece, nöbetçileri sokaklarda eğlenirken, nikâhları kıyıldı. Enzio üç gün sonra öldü, karısı şehri terk etti. Bergamo'da bir oğlan dünyaya getirdi."

Birdenbire parkın parmaklıklarının önüne gelmiştik, samanla kaplanmış gül ağaçlarını, çıkrıklı kuyuyu, malikânenin taraçasını ve mavi kayrak taşından çatısını gördüm. Şaşkınlık içindeydim, zira köye nasıl geldiğimizi hatırlamıyordum.

---

* Sarışın ve yakışıklı ve de zarif endamlı. (ç.n.)

** "Purgatorio", Dante'nin *İlahi Komedya*'sının ikinci bölümü "Araf". (ç.n.)

Kenarda durup bekledik. Gübre yüklü iki öküz arabası kafa kafaya gelmiş, yolu kapatmıştı. Tekerlekler gacırdıyor, öküzler böğürüyor, arabacılar küfrediyor ve bütün bu gürültü arasında Baron von Malchin konuşmaya devam ediyordu:

"Papa, Enzio'nun bir oğlu olduğunu biliyordu... 'Hıristiyanlığın buyurduğu merhamete ve şefkate istinaden bir daha adını anmayalım onun,' dedi IV. Clemens. Stauferler asırlarca Bergamo'da yaşadı, kendilerini saklayarak, büyük bir yoksulluk içinde. Soylarının sırrını, Kral Enzio'nun şarkılarını ve lirik şiirlerini yazdığı iki defterle birlikte kuşaktan kuşağa aktardılar. Defterlerin sahibi, bundan on bir yıl önce Bergamo'da aradığım ve bulduğum adamdı. Marangozluk yaparak geçiniyordu, yoksul olduğu için oğlunu bana emanet etti, ben de onu alıp buraya getirdim."

Baron von Malchin elini kaldırdı ve gübre arabalarının üstünden az ileriyi, yaban sarmaşığının çıplak dallarının tırmandığı kırmızımsı kumtaşından duvarları gösterdi.

"Evi görüyor musunuz? Orası Kyffhäuser, gizli imparator orada yaşıyor ve zamanın gelmesini bekliyor. Ben onun önünü açıyorum. Ve bir gün gelecek, bir zamanlar Manfred'in Sarazen hizmetkârının asi Viterbo şehrinin vatandaşlarına haykırdığı sözleri ben dünyaya haykıracağım: 'Açın kapıları! Açın yüreklerinizi! Bakın, efendiniz, imparatorun oğlu geldi!'"

Baron von Malchin sustu ve birbirlerinden nihayet ayrılmayı başarıp gacırdayarak köy yolunda ilerleyen öküz arabalarını izledi. Sonra, bana bakmadan, yüzünde ürkek ve mahcup bir tebessüm, bambaşka bir ses tonuyla dedi ki:

"Onu bahçedeki kameriyede bulabilirsiniz, orada çalışıyor. Bu saatte genellikle Fransızca dersinde olur."

On Üçüncü Bölüm

Baron von Malchin'in şaşırtıcı planlarını köy yolunda bana ifşa ettiği gün kendi içimde neler yaşadığımı sonradan çok düşündüm. Baron benden ayrıldıktan sonra, duyduklarım karşısında dumura uğramış gibi kalakalmıştım sanırım; kelimelerinin ardında olağanüstü güçlü bir irade olduğunu seziyordum ve bu iradenin somut ama benim bilmediğim birtakım güçlere ya da becerilere dayandığını daha o zaman da alttan alta hissetmiş olmalıyım. Bir hayalperest olduğu izlenimini bir an bile uyandırmamıştı baron bende; tam tersine, beni ve içinde yaşadığım dünyayı tehdit eden bir tehlike kokusu yayılıyordu ondan. Fakat bu huzursuzluk duygusunu, içimde kabaran kuşku ve isyanla kısmen bastırabilmiştim, beynim bir süre karmakarışık, absürd ve çelişkili tahayyül ve düşüncelerin oyun alanı haline gelmişti... ateşim olduğunu açıkça hissedebiliyordum.

Sonrasında aldığım karar, bu düşüncelerden kaçıp kurtulma çabasıydı. Kafam darmadağınık, telaşla termometreyi ararken –şömine yanmasına rağmen, soğuktan tir tir titriyordum– Morwede'ye gelmemin ertesi günü öğretmenin bana söylediği sözleri hatırladım bir anda... "Siz de çok safsınız," dediğini duydum... "Burada biriyle ilgili gerçekleri öğrenmek isterseniz bana sorun."

Odada daha fazla duramadım, gidip onunla konuşmalıydım. Yolda öğretmenin evini sordum. Küçük bir kız binayı gösterdi.

Öğretmenle merdivenlerde karşılaştık, sırtında pelerin, başında yeşil keçe şapkası vardı.

"Vaay, Doktor Bey!" diye haykırdı gereğinden fazla yüksek bir sesle. "Buyurun, azizim, buyurun! İki gündür sizi bekliyorum. Hayır, beni işimden alıkoymuyorsunuz, kesinlikle alıkoymuyorsunuz. Bugün pazar, vaktimi istediğim gibi kullanırım. Dagobert, misafirimiz var!.. Biliyordum, geleceğinizi biliyordum."

Elimi tutup beni alkol ve ıslak çuha kokan bir odaya çekti. Masanın üzerinde, çeşit çeşit algler, yosunlar ve likenler arasında, sayfaları açık bir herbaryum duruyordu. Kanepenin altından, geyikböceği biçiminde demirdöküm bir çizme keratasının ucu görünüyordu. Şifoniyerin üzerine iki sıra halinde dizilmiş içi alkolle dolu kavanozlarda yörenin yenilebilir ve zehirli mantarları vardı. Bir kirpi yavrusu toprak bir kaptan süt içiyordu.

"Bu Dagobert," dedi öğretmen. "Unutulmaz selefinizin vefatından beri tek dostum. Küçük dikenli bir arkadaş, ama onu bir tanısanız... Birbirimize benziyoruz, öyle değil mi, Dagobert ve ben."

Bir çiçek küreği, cımbız, gazete kâğıdına sarılı bir parça sosis ve elbise fırçası gibi ıvır zıvırla dolu koltuğun üzerini boşaltıp oturmamı rica etti.

"Yeni havadisler var demek," diye söze başladı. "Köyümüzü şereflendiren o seçkin misafirler kafanıza takıldı herhalde... doğru tahmin ettim, değil mi? Aralarında, Quai d'Orsay'ın yarı resmi görevle gelen temsilcisi de var mıydı acaba? Jagellonların, Polonya tahtı üzerinde hak iddia eden torunuyla mı buluştu burada? Yoksa kökenleri doğrudan Bizans imparatorluk hanedanına uzanan, pek de temiz olmayan şişman bir Levanten'le mi? Evet azizim, bütün bunlar

mümkün, neden mümkün olmasın ki? Bundan dört ay önce gelen biri, imparatordan ziyade Şarklı bir tefeciye benziyordu. Yoksa başka biri miydi? VII. Aleksios olmasın sakın? Eh, belki de bu sefer gerçek Aleksios gelmiştir, ne de olsa Bizans'ta birkaç hanedan vardı: Komnenoslar, Angeloslar..."

"Tanrı aşkına söyleyin... bütün bunlar ne anlama geliyor?" diye sözünü kestim.

Merceğin altında duran yosunun üreme organlarını küçücük bir bıçak ve iğneyle çıkarmaya başladı.

"Haklısınız, bütün bunlar kafanızı epeyce karıştırmış olmalı," dedi başını işinden kaldırmadan. "Ama olaylara biraz farklı bir açıdan baktığınızda... Mesela, farz edelim ki belli bir şahıs eskiden çok hareketli bir hayat sürüyordu, belki... bakın, belki diyorum... özel bazı eğilimleri vardı ve o sırada çeşit çeşit insanla ilişkisi oldu, şimdi bunlar bir bir ortaya çıkıp susmaları karşılığında para istiyorlar. Bazılarının giyim kuşamına bakınca beyefendi olduklarını sanabilirsiniz... bunlar genelde gizli casuslar, devlet adamları, politikacılar oluyor... ama birlikte görülmenin hiç uygun düşmeyeceği şaibeli tipler de geliyor... eh o zaman da bunların, bugün zor koşullarda yaşasalar da, imparator ve kralların soyundan geldiklerinden dem vurursunuz tabii. Önemli müzakereler, gizli görüşmeler de cabası... Parayı evden çuvalla götüren karanlık kişilerin eline düştüğünüzü itiraf etmekten çok daha iyi ve anlamlı."

"Baksanıza... doğru mu bu anlattıklarınız?" diye sordum sarsılarak.

Öğretmen bana gözlüğünün üzerinden bir bakış fırlattı.

"Hayır," dedi. "Bunlar sadece her söylenene inananlar için uydurulmuş laflar, ama neyse ki siz onlardan değilsiniz. Bana inanmak zorunda değilsiniz yani. Baron hazretlerinin her yıl bir parça tarla ya da bir parsel orman satmaya mecbur kaldığına da. Hepsi şaka azizim, hepsi gırgır ve şamata. Mesela haftaya Got kralı Alarich'in soyundan biri gelirse...

Bakın, benim Dagobert de kadim bir aileden, daha Tersiyer devrinde de atalarının yurduydu burası, ama o beni tehdit etmiyor, benden bir şey istemiyor... tek istediği biraz süt, biraz da dostluk. Değil mi Dagobert?"

Süt kabını tertemiz yaladıktan sonra yerdeki sosis artığını koklayan kirpiyi seyretti bir süre. Sonra devam etti:

"Evet... şu Federico'nun kim olduğuna da kafa yoruyorsunuzdur muhakkak. O da ayrı bir hikâye. Baron hazretlerinin gayrimeşru oğlu olduğunu tahmin etmişsinizdir herhalde... köyde bunu bilmeyen yok. Fakat annesiyle ilgili farklı görüşler var. Kimileri onun baronun müteveffa kız kardeşinin oğlu olduğunu iddia ediyor. Ben bu görüşe katılmıyorum elbette. Ama baronun oğlandan çekeceği var. Yaşına göre erken olgunlaştı, üstelik de küçük kıza, Elsie'ye âşık. Baron hazretlerinin çocuğu neden başkalarının yanında büyüttüğünü anlıyor musunuz şimdi? Kardeşler arasında aşk! Oğlan kime çekmiş acaba! İşte böyle; baron hazretleri de az dertli değil hani."

Ve anlattıklarını hazmetmeme vakit bırakmadan konuşmaya devam etti.

"Bir de şu sözde asistan var! Güleyim bari! Laboratuvar göstermelik tabii. Ama baron hazretlerinin kadını rahipevine yerleştirmesi pek leziz... İtiraf etmeliyim ki, çok akıllıca, hatta fazla akıllıca. Kadını Berlin'den esasında kim için getirttiğini, sadece kendisi için mi, yoksa o tuhaf dostu, burada ne aradığını kimsenin bilmediği şu Rus prens için mi... orasını bilemem. Belki de aralarında anlaşmışlardır, birbirine hiçbir şeyi çok görmeyen tabiatlar da var. Üçkâğıda getirilen barondur belki de. Gerçek şu ki, rahip efendi evinde olan bitenleri görmezden geliyor."

Öğretmenin başka neler söylediğini hatırlamıyorum. Hafızamda o andan sonrası bulanık. Kendimi tuttuğumu ve içimde nasıl bir fırtına koptuğunu belli etmediğimi sanıyorum. Kalın bir defteri karıştırmak zorunda kaldığımı ha-

yal meyal hatırlıyorum, defterde ne olduğunu bilmiyorum, bana şiirlerini okutmak istemiş olabilir. Yosunlar ve likenlerle dolu bir defter de vardı elimde. Az sonra da benimle birlikte evden çıktığını, yol boyunca bana eşlik ettiğini hatırlar gibiyim; zira şosede şapkasını sallayıp vedalaştığını, sonra da ansızın benden korkmuş gibi telaşla köye döndüğünü görüyorum.

Ondan sonra bir süre etrafta şaşkın şaşkın dolaşmış olmalıyım. Akşam ceplerimde bulduğum çakıl taşlarını ne amaçla topladığımı bilmiyorum. Belki şosede peşimden gelen bir köpeği kovmak içindi. Bir yerde şapkamı, balıklı havuzun oralarda da paltomu unutmuşum. Ertesi gün hancının kızı hasır arabasıyla gara giderken bulmuş paltomu.

Üstümdeki incecik ceketle sonra köye nasıl döndüğümü hiç hatırlamıyorum. Hafızam ancak laboratuvara girdiğim anda berraklaşıyor.

Yan odanın açık kapısından Bibiche'in sesi duyuluyordu.

"Birazdan girebilirsiniz. Sakın dönüp gitmeyin! Saat kaç... hem ne bu böyle? Kapıyı tıklatmaz mı insan?"

On Dördüncü Bölüm

Sarı Çin ipeğinden bir kimono, kırmızı ipek terlikler ve 'Beğendin mi beni bu kimonoyla?' diye soran bir tebessümle karşıladı... Bana bakınca gülümsemesi bir an donup kaldı ve güzel, duru yüzünde bir endişe ifadesi belirdi.

"Nereden geliyorsunuz?" diye sordu. "Bana neden öyle bakıyorsunuz? Ne oldu?"

"Bir şey olmadı," dedim, kelimeler ağzımdan zor çıkıyor, sesim kulağıma yabancı geliyordu. "Burada yoktum, yürüyüşe çıkmıştım, dışarlarda bir yerde ve şimdi size bir şey sormaya geldim."

Bana dikkatle baktı.

"Eee? Hadi sorun! Bu ne hal böyle!.. Otursanıza!"

Üst üste yere koyduğu iki yastığın üzerine oturdu, kollarını dizlerine dolayıp yüzünü bana çevirdi.

"Neden oturmuyorsunuz? Hah şöyle... Hadi anlatın şimdi. Yarım saatçik vaktim var."

"Yarım saatçik," diye tekrarladım. "Ya sonra? Sonra kim gelecek? Baron mu, Rus prens mi?"

"Baron," diye cevap verdi. "Bunun ne önemi var?"

"Doğru," dedim. "Bir önemi yok. Benim için hiçbir şeyin bir önemi yok, zira artık biliyorum ki..."

Başını hafifçe kaldırdı.

"Eee, ne biliyorsunuz?"

Sakin bakışları kafamı karıştırdı.

"Yeterince şey biliyorum," diye tısladım. "Benim için yeterli. Öğleden sonra geliyor, sonra akşam yine geliyor, sabahın üçüne kadar kalıyor..."

"Doğru," dedi. "Her şeyden de haberiniz var. Çok geç yatıyorum, oysa uykusuz kalmaya hiç dayanamam. Zavallı Bibiche!.. Hepsi bu mu? Baronu kıskanıyorsunuz demek. İtiraf etmeliyim ki, sevindim buna, beyefendi benden hoşlanıyor galiba. Ama beyefendinin ağzından bir kere olsun duymadım bunu, halbuki birbirimizi uzun zamandan beri tanıyoruz... ne var ki beyefendinin bana bazen çok kötü davrandığı oldu. Ama affettim gitti, Bibiche'in kocaman bir kalbi var. Beyefendi beni seviyor demek..."

"Artık değil," dedim, işi alaya vurmasına gücenmiştim.

"Sahi mi?" dedi. "Bitti mi yani? Yazık. Hep böyle çabuk mu bitirirsiniz?"

"Bibiche!" diye haykırdım çaresizlik içinde. "Neden bana eziyet ediyorsunuz? Benimle dalga geçiyorsunuz. Gerçeği söyleyin de gideyim artık."

"Gerçeği mi?" diye sordu, birden ciddileşmişti. "Hayır... şu anda aklınızdan ne geçtiğini gerçekten bilmiyorum. Size karşı hep dürüsttüm... belki fazla dürüst. Bir kadın asla fazla dürüst olmamalı."

Ayağa fırladım.

"Böyle sürüp gidecek mi bu? Dayanamıyorum artık. Bütün bunların göstermelik olduğunu bilmediğimi mi sanıyorsunuz, çalışmaların, şunun..." –laboratuvarın açık kapısına işaret ettim– "sizi herkese asistanı olarak tanıttığını, oysa gerçekte..."

"Evet? Çekinmeyin, söyleyin! Gerçekte onun sevgilisiyim. Söylemek istediğiniz buydu, değil mi?"

"Evet. Onun ya da Prens Praksatin'in."

Başını kaldırıp şaşkınlıktan büyümüş gözlerini yüzüme dikti. Sonra oturduğu yerde büzüldü kaldı.

"Praksatin'in sevgilisi," diye fısıldadı. "Aman Tanrım! Aman Tanrım!"

Ayağa fırlayıp yastıkları kanepeye fırlattı.

"O sersemin, o ayının sevgilisi ha! Ve bütün bunlar da göstermelik, çalışmalar, laboratuvar, çavdarmahmuzu!.. Sadece şunu söyleyin bana: Bu düşünceye nereden kapıldınız?.. Hayır! Hiçbir şey söylemeyin, cevap istemiyorum, hiçbir şey duymak istemiyorum, rica ederim susun. Tek bilmek istediğim, bana bu sözleri söyleme cesaretini nereden aldığınız, bunun için cesaret gerekir ne de olsa, hangi sıfatla bana..."

"Bağışlayın beni," dedim. "Buraya böyle habersizce gelip zamanınızı çalmaya, sitemlerle sizi rahatsız etmeye hakkım yoktu gerçekten. Bunu anlamış bulunuyorum. Özrümü kabul etme lütfunda bulunursanız gidebilirim artık."

"Evet," dedi. "Şimdi gitseniz iyi olur."

Eğilerek selam verdim.

"Bugün barona istifamı sunarım."

Sonra kapıya yöneldim, üzüntü ve çaresizlikten boğazım düğümlenmişti. Kapıya doğru yürürken arkamdan usulca seslendi:

"Gitmeyin."

Dinlemedim.

Ayağını yere vurdu.

"Gitme diyorum sana!"

Arkamdan seslendiğinde laboratuvara varmıştım bile. Bir an durdum, sonra dönüp bakmadan kapıya doğru yürümeye devam ettim... koşup yanıma geldi.

"Duymuyor musun? Gitme diyorum sana! Bundan sonra burada sensiz bir hayata katlanabileceğimi mi sanıyorsun?"

Beni bileklerimden tuttu.

"Dinle," dedi. "Hayatımda ne olduysa oldu, ama tek bir erkeği sevdim, o da bunu bilmiyordu ya da bilmek istemiyordu, şimdi de hâlâ inanmıyor bana. Berlin'deydim... oraya gidince soluğu nerede aldım biliyor musun? Enstitüye gidip

seni sordum. Yüzüme bak! Yalan söyleyen birine benziyor muyum ben? Numara yapmayı bile beceremem."

Ellerimi bıraktı.

"İçeri girdiğinde yüzün bembeyazdı, betin benzin atmıştı... bütün bunları sana neden daha en başta söylemedim ki! Hâlâ inanmıyor musun bana? Çok yakında inanacaksın. Sana geleceğim... tamam mı? Bana zaman tanısaydın daha iyi olurdu belki. Ama böyle şeyler düşünerek daha fazla acı çekmeni istemiyorum. İki gün sonra yanındayım... bana inanıyor musun artık? Saat dokuzda gelirim, o saatte köyde herkes çoktan yatmış olur. Tek yapman gereken, evin dış kapısını açık bırakmak. Hadi git şimdi... hayır, dur biraz!"

Kollarını boynuma dolayıp beni öptü. Ona sımsıkı sarıldım.

Tam o sırada bir şey yerde şangırtıyla kırıldı. Ve ben, sanki ta derinlerden bir yerden yukarıya yükseliyormuşum gibi hissettim, giderek daha hızlı, baş döndürücü bir hızla yükseliyordum ama dimdik ayakta değil, yatay pozisyonda, uzanmış vaziyette, sonra bir ses, bir adamın sesini duydum:

"Hay aksi! İnsan nasıl bu kadar sakar olabilir!"

Yerimizden sıçradık.

"Kim var orada?" diye bağırdım korkuyla. "Yalnız değil miyiz?"

Bibiche güldü, sonra hayretle bana baktı.

"Neyin var? Kim olacak ki burada? Kimse yok, seyircilerin önünde öpüşeceğimi mi sanıyorsun? Sen varsın, ben varım... yetmez mi?"

"Ama az önce biri konuştu burada, yüksek sesle. Birinin konuştuğunu duydum."

"Sen," dedi Bibiche, "sen konuştun... hatırlamıyor musun? 'İnsan nasıl bu kadar sakar olabilir' dedin, sen kendin, evet... nasıl hatırlamazsın! Bu kadar mı bozuldu sinirlerin? Şu yaptığımıza bak."

Yerdeki cam kırıklarını gösterdi.

"Büyük bir felaket değil," dedi. "Sadece bakteri kültürü ve agar, yani yapay besiyeri. Ama laboratuvarda öpüşülmez zaten, bunu unutma. Eğer şu kültürlerin olduğu kabı düşürseydik... düşünmek bile istemiyorum. Hayır... cam kırıklarına dokunma, sonra toplarım ben."

"Bibiche," dedim, "çavdarmahmuzu nerede?"

Bana hayretle baktı.

"Çavdarmahmuzu hakkında ne biliyorsun ki sen?"

"Hiç," diye cevap verdim. "Bu kelimeyi senden duydum, bir türlü aklımdan çıkmıyor. İşinden ve çavdarmahmuzundan söz etmiştin bana."

Şimdi bir an önce laboratuvardan çıkmamı ister gibiydi.

"Öyle mi? Bundan söz etmem ne kadar doğru olur bilmiyorum. Zaten geç oldu... sevgilim, gitmen lazım. Şapkan yok mu? Palton nerede? Bu soğukta paltosuz çıkmak... ne tedbirsizlik! Seninle ilgilenmek gerekiyor gerçekten."

O gün, hava kararırken, çalışma odamın penceresinden köy yolunu seyrettim.

Kar serpiştiriyordu. Sessizce yere ağıyordu seyrek kar taneleri. Her şey bulanıklaşıp silikleşiyor, yabancılaşıyordu.

Bir karga sürüsü üvez ağacından tiz çığlıklarla havalandı, az sonra da bir av kızağı yoldan son süratle geçti. Kızağı süren Federico'ydu. Onu ancak önümden geçerken hafifçe doğrulup yüzünü selam vermek için bana çevirdiğinde tanıdım.

Federico geçip gittikten sonra gözümün önüne onun oğlan çocuğu yüzü değil, Osnabrück'teki eskici dükkânında gördüğümden beri aklımdan çıkmayan o gotik rölyef geldi. Nasıl oldu bilmiyorum ama onca zamandan beri hafızamda aradığım şeyi, bu mermer başı ve dalgın tebessümü nerede gördüğümü bulmuştum artık. Yaşanmış bir anın olanca gücüyle hatırladım: Bu baş, Palermo Katedrali'nde bulunan ve

Hohenstaufen hanedanından son imparatoru anlı şanlı hükümdar ve muzaffer komutan olarak tasvir eden o devasa rölyefin bir parçasıydı.

Öğretmenin ustaca kurguladığı yalanlar örgüsü, çatılardan kayan kar gibi sessizce dağıldı gitti o anda. Bir kâbustan uyanmış gibi derin bir nefes aldım. Öğretmenin Bibiche, baron, Federico hakkında söylediklerinin hepsi yalandı. Zira Federico oğlan yüzünde, dünya şaheseri ve mucizesinin, atası II. Friedrich'in hatlarını taşıyordu.

Güneş karanlık, ağır bulutların ardında battı; mor, kızıl, sülfür sarısı ve bakır yeşili ışıklar saçan bulutlar alev alev yanıyor gibiydi. Gökyüzünde daha önce hiç böyle renkler görmemiştim. Ve o anda tuhaf bir düşünceye kapıldım, akşam göğündeki bu ani tutuşma ve parlama, alevlenme ve sönme Bibiche'in bir oyunuymuş gibi geldi bana; çavdarmahmuzuydu adı ve kaynağı sanki batan güneş değil, Bibiche'ti, beni öptüğü o küçük, loş odaydı.

On Beşinci Bölüm

Baronun hayatımın eseri dediği şeyin benim için nihayet açıklığa kavuşması, baronla rahip arasında geçen bir konuşma ve Bibiche'in o esnada ortaya söylediği bir kelimeyle oldu. Malikânenin rustik tarzda döşenmiş giriş salonunda oturuyorduk. Bu mekân tüm ayrıntılarıyla hâlâ gözümün önünde: Meşe sandıklar, masif ahşaptan masanın etrafındaki rengârenk sandalyeler, merdivenin başındaki ahşap oyma Ecce-Homo tasviri, duvarlardaki tutya tabaklar ve şöminenin hemen yanı başında, Vestfalya'daki köy evlerinde artık pek görülmeyen geniş bir ahşap sedir. Rahibin önünde bir şarap kadehi vardı, biz viski içiyorduk. Bibiche başını sol eline yaslamış, bir kâğıda geometrik şekiller, spiraller, küçük daireler ve rozetler çiziyordu. Prens Praksatin masada biraz kenarda oturmuş, iskambil falı açıyordu.

Konuşmanın nasıl başladığını hatırlamıyorum. Düşüncelere dalıp gittiğimden dikkatle dinlememişim. Bibiche'in önündeki kâğıttan başını ne zaman kaldırsa bakışlarıyla beni teğet geçmesini yadırgıyordum. Önceki gün bana verdiği sözü hâlâ hatırlıyor muydu, yoksa anlık bir hevese mi kapılmıştı? Emin olmak istiyordum. Masanın üzerinden, yarın saat dokuzda laboratuvarda olup olmayacağını sordum. Başını kaldırmadan omuzlarını dikip indirdi. Sonra da kâğı-

da daireler ve spiraller yerine, özene bezene süslü bir dokuz rakamı çizdi.

"İtiraz ettiğiniz şey," dediğini duydum baronun, "sadece bizimki için değil, her dönem için geçerli. Büyük simgeler, taç, asa, mitra ve elma, inancın ateşiyle yaratılmış ve benimsenmiştir. İnsanlık bu simgelere inanmayı unuttu. Anlamını ve gücünü yitirdiği bir çağda inancın ateşini yeniden harlandırmayı başaran biri, tacın parıltısına ve Tanrı'nın bahşettiği imparatorluk fikrine kolayca açacaktır kalpleri."

"İnanmak demek kutsanmak demektir," dedi rahip. "İnanç, Tanrı'nın bizim içimizdeki eseridir ve ancak sabırla çalışarak, fedakârca severek ve dua ederek canlanabilir."

"Hayır," dedi Bibiche, sanki bir rüyadan seslenir gibi. "Kimyayla da canlanabilir."

Odaya bir sessizlik çöktü, kimseden çıt çıkmıyordu. Yine resim kâğıdının üzerine eğilen Bibiche'e hayretle baktım, sonra bakışlarımı rahibe çevirdim. Yüzünde hiçbir kıpırtı yoktu, ama dudaklarında bir hoşnutsuzluk, yılgın bir itiraz okunuyordu.

"Söylediklerinizi nasıl yorumlamalıyım?" diye sordum Bibiche'e. "Ne demek istiyorsunuz?"

Onun yerine baron cevap verdi:

"Nasıl mı yorumlayacaksınız? Doktor olduğunuz için siz de bilirsiniz ki, içimizde canlanan tüm duygular, korku, özlem, keder, mutluluk, çaresizlik, bizdeki hayat belirtilerinin her biri, bedenimizdeki belirli kimyasal süreçlerin bir sonucu. Ve bu bilgi ile biraz önce asistanımın iki kelimeyle ifade ettiği düşünce arasında sadece küçük bir adım var."

Gözlerim Bibiche'i aradı, ama ortada yoktu, masada sadece resim kâğıdı vardı. Rahip ve Praksatin de gitmişti. Ben farkına varmadan uzaklaşmışlardı ve ben artık orada olmadıklarına şaşırmamıştım bile... en tuhafı da bu. Beni neden baronla yalnız bıraktıklarına bir an bile kafa yormadım.

"Sadece küçük bir adım," diye devam etti Baron von Malchin. "Ama o adımı atmaya cesaret edebilmem için ne çok çalışmak gerekti. Kaç gece uykusuz kalmak, kaç belgeyi incelemek, ne çok tereddüdün üstesinden gelmek gerekti. Başlangıçta babanızın bir sözü vardı... 'Bizim dini coşku ve inancın esrikliği dediğimiz şey,' diye açıklamıştı bu salonda, bu masada, 'hem bireyler hem de kitlelerdeki uyuşturucu kaynaklı esrikliğin klinik tablosuyla neredeyse bire bir aynı. Ama hangi uyuşturucu bu etkiyi yaratır? Bilim bundan bihaber.'"

"Babamın bunları söylediğine inanmıyorum," diye bağırdım. "Eserlerinde böyle bir düşüncenin iması bile yok. Söylediğini iddia ettiğiniz şey, dine küfürdür."

"Dine küfür mü? Bu çok sert bir ifade," dedi baron sakince. "Mesele gerçeği araştırmaksa yerinde bir ifade mi bu? Ölümü aşağılamak gibi soylu bir duyguyu küçük bir doz eroinle, mutluluk duygusundaki artışı afyonla, şehvetin coşkusunu kantaridinle yaratabileceğimizi söylemem dine küfür mü oluyor? Orta Amerika'daki tropik ormanlarda yetişen bir bitki varmış, bu bitkinin yapraklarını çiğneyen kişi birkaç gün ya da saat boyunca kehanette bulunma yetisi kazanıyormuş... bunu biliyor muydunuz? Binlerce yıllık inanç tarihini incelediğimizde..."

"Şimdi siz bana," diye sözünü kestim, "hayat adamı Inigo de Recalde'den bir Loyolalı Aziz Ignatius yaratan o muazzam ruhsal dönüşümün uyuşturucudan kaynaklandığını mı söylüyorsunuz?"

"Bırakalım bu bahsi. Bu şekilde bir yere varamayız. Bireyler ve kitlelerde dini esriklik yaratabilen uyuşturucular olduğundan yola çıkmıştım. Bilimin bu tür uyuşturucuları bilmediğini tespit edince, görevim belliydi artık."

Masanın üzerine eğildi ve yarısına kadar içtiği purosunun külünü önümdeki kül tablasına silkti.

"Dine küfür... dediniz. Araştırmalarımın açtığı yoldan ilerledim ben. Başlangıçta büyük zorluklar yaşadım. Bir yıl boyunca hiçbir sonuç alamadan çalıştım."

Ayağa kalktı. Hâlâ salondaydık, ama çok geçmeden evden çıkmış olmalıyız, zira baronun bundan sonraki konuşmaları hafızamda farklı bir yerde geçiyor. Baronla ikimizi köy yolunda, kaldığım evin yakınlarında dururken görüyorum; hava çok soğuk ve berraktı, baron Yeni Platoncu Dionysios'tan alıntı yaparken, bakkal dükkânının önüne –ki bunu çok iyi hatırlıyorum– iki bidon gazyağıyla bir kasa bira bırakılmış, kızılcık sopalı, kasketli bir adam meyhaneden çıkmış, yanımızdan geçerken bize selam vermişti. Sonra da baronla yürüyüşe çıkmış olmalıyım. Açık arazide yürürken yoğun dumanların yükseldiği bir ateşin yanına varmıştık. İki korucu çalı çırpıyla besledikleri ateşte patates közlüyordu. Baronun sayıp döktüğü tahıl parazitlerinin ismi, yanan reçineli odunların ve közlenmiş patateslerin kokusuyla iç içe geçmiş hafızamda. Sonra yine malikânedeydik ve baronun çalışma odasında, duvarlarda kadim silahların asılı olduğu o odada oturuyorduk. Ama baron bir tedirginliğe kapılmış olmalı, zira odayı terk ettik ve baron anlattıklarını başladığı yerde, salonda bitirdi ve diğerleri, Bibiche'le rahip de yine oradaydı, üzüm yiyorlardı, masanın ucunda da Prens Praksatin oturuyor, iskambil falı açıyordu... sanki hiç gitmemişlerdi, her şey önceden nasılsa öyleydi, fakat karanlık çökmeye başlamıştı ve Bibiche kalkıp lambayı yaktı.

On Altıncı Bölüm

"Evet. Bir yıl boyunca hiç ilerleme kaydedemedim," dedi baron. "Yanlış yoldaydım. Yunan ve Romalı yazarların doğa bilimleri eserlerini incelemekle boşuna vakit kaybetmiştim. Agrigentolu Zenobius'un *Bitkiler Kitabı*'nda, Eresoslu Theophrastos'un *Bitkilerin Tasviri*'nde, Dioskorides'in *Materia Medica*'sında, Claudius Piso'nun *İlaç Kitabı*'nda keşfettiğim ya da keşfettiğimi sandığım birkaç bilgi yanıltıcıydı ya da zaten bilinen şeylerdi. Bu metinlerden birinde bir yeri yanlış yorumladığım için, aradığım özelliklere sahip bitkinin kara banotu –Hyoscyamus niger–, daha sonra da beyaz ballıbaba olduğuna inandım uzun süre. Yanılmışım. Kara banotunun zehrinin yarattığı esrikliğin sadece motor kontrolle ilgili olduğunu biliyorsunuzdur, beyaz ballıbabanın özsuyunun ise ciltte belki hafif bir yangıya neden olmak dışında bir etkisi yok."

Baron viski şişesine ve bardağa uzandı, ama aklı başka yerde olduğundan viski masanın üstüne, oradan da yere döküldü. Bardağı ıskaladığının farkına varmayan baron, elinde boş viski bardağıyla konuşmaya devam etti.

"Sonra, antik yazarların bilimsel eserlerinden din felsefesi kitaplarına geçince, teorimi doğrulayan ilk kanıta rastladım. Caesar'ın ve Augustus'un çağdaşı Sicilyalı Diodoros eserlerinden birinde bir bitkiden, bu bitkiyi tadan kişinin

'normal varoluşun dışına çıkıp tanrılar katına yükseldiği'nden bahseder. Sicilyalı Diodoros bitkiyi tasvir etmiyor, adını da söylemiyordu, ama yine de bu bilgi benim için had safhada önemliydi. Bir bitkinin zehriyle dini esriklik yaşanabildiğine dair açık seçik ilk bilgiye orada rastlamıştım. Teorim bir varsayımdan ibaret değildi artık. Geç imparatorluk dönemi tarihçilerinin titizliğinden ötürü kaynak olarak hiç tereddüt etmeden sık sık başvurduğu bir yazarın verdiği bilgilere dayandırılabiliyordu."

Baron durdu ve kar küreme arabasıyla yoldan geçmekte olan iki işçiyle selamlaştı. Onlardan biriyle, hastalanan bir ineğin durumunu ayaküstü konuştu... "Yapacak bir şey yok, yonca peleti bile yemiyorsa ateşi vardır!" diye seslendi adamın peşinden. Sonra, kar küreme arabası geçip gidince, anlatmaya devam etti.

"Birkaç ay sonra, dördüncü yüzyılda yaşamış Hıristiyan Yeni Platoncu Areiopagos'çu Dionysios'ta çok daha önemli bilgilere rastladım. Bu Dionysios, Tanrı'nın varlığına özlem duyan cemaat üyelerine iki gün oruç tutturduğunu, sonra da onlara 'kutsal undan yapılmış ekmek' yedirdiğini anlatır yazılarında... 'Zira bu ekmek,' diye yazar, 'bizim Tanrı'yla buluşmamızı ve ebediyeti kavramamızı sağlar.' ... Yoruyor muyum sizi Doktor? Sahiden yormuyor muyum? Bu cümleye rastladığımda, o güne kadarki tüm araştırmalarımın karşılığını aldığımı hissettim. 'Kutsal un'dan yapılan ekmek. Kitabı Mukaddes'te okuduğum ama gerçek anlamını kavramadığım için daha önce üstünde durmadığım bir cümle geldi aklıma. 'RAB, topraktan buğdayı çıkardı,' diye yazar Krallar bölümünde, 'insanlar yesinler de ONU bilsinler diye.' Parsilerin kutsal kitabında da defalarca 'arınma başakları'ndan söz edilir, eski Roma'daki bir gizemci ayinde 'iyi tanrıçanın insanların gözlerini açtığı' beyaz ya da soluk bir tahıldan; yani bugün artık rastlanmayan, yerini belki de başka kültür bitkilerine bırakmış olan buğday benzeri, be-

yaz taneli bir bitkiden bahsedilir... Hangi tahıl türünün başakları beyazdı?"

Bir an durdu.

"Yanlış bir sonuca varmıştım," dedi sonra. "Bir düşünceye saplanıp kalmıştım ve bu yüzden kim bilir daha hangi çıkmaz yollara sapacaktım... Neyse ki tam zamanında çok eski bir ilahi geçti elime, eski Roma'daki hasat rahiplerinin bu kadim ilahisinde, o zamanlar henüz kanlı savaş tanrısı değil, tarlaların barışçı koruyucusu olan Marmar ya da Mavor'a yakarılıyordu: 'Marmar! Beyaz kırağınla kapla ekinlerini, ki bilsinler kudretini!' İnsanların 'bilmesini' ve 'tanrının gücünü idrak etmelerini' sağlayan o esriklik halini yaratan uyuşturucunun sırrına tüm rahipler gibi Romalı hasat rahipleri de vâkıftı. Beyaz kırağı... bu bir tahıl türü değil, tahıl hastalığıydı, tahıllara nüfuz eden ve onlarla beslenen bir parazit, bir mantardı."

Baron bakışlarını, karlar altında sessiz sedasız uzanan tarlalar ve çayırlarda dolaştırdı. Yanımızdan seğirterek geçen bir tarlafaresi karda hafif, belli belirsiz bir iz bıraktı.

"Parazit mantarlarının pek çok türü var," diye devam etti Baron von Malchin, "cıvık mantarlar, asklı mantarlar, dermatofitler. Bargin, *Synopsis fungorum*'unda yüzden fazla tür sayar, üstelik de bu eser bugün eskimiş sayılıyor. Bu yüz mantar arasından, gıdalarla birlikte insan vücuduna girdiğinde esriklik yaratan o tek mantarı bulmak zorundaydım."

Yere eğildi ve ateşin yanında, karların üzerinde duran patateslerden birini aldı. Patatesi bir süre dikkatle inceledi, sonra değerli bir hazineymiş gibi aldığı yere bıraktı. Merakla yanımıza yaklaşan iki korucu ona hayretle baktı, sonra içlerinden biri ateşe çalı çırpı attı.

"Evet... yüz mantar türünün arasından tek birini," dedi baron. "Hastalık tablosu hakkında bildiğim tek şey, mantarın tahıl başaklarının yapraklarını beyazlatmasıydı. Umutsuz bir işe benziyordu, ama sonra bir gözlem ve basit bir fi-

kir imdadıma koştu. Önceki asırlarda sık sık tasvir edilen ve ortaya çıktığı her yerde başka bir isimle bilinen bir tahıl hastalığı var... ya da vardı. İspanya'da bu hastalığa 'Magdalena mayasılı', Alsace'ta 'günahkâr kırağısı' diyorlardı. Adam von Cremona'nın *Hekim Kitabı*'nda 'Misericordia başağı' diye geçer; Alpler'de 'Aziz Petrus tozu', bazı yerlerde de 'şeytan tozu' olarak biliniyordu. St. Gallen civarında hastalığa 'dilenci keşiş', Bohemya'nın kuzeyinde 'Aziz Yuhanna çürüğü' deniyordu. Bizim burada, her yerden daha sık görüldüğü Vestfalya'daki çiftçiler içinse 'çavdarmahmuzu'ydu."

"Çavdarmahmuzu," diye tekrarladım. "Bu bir tahıl hastalığı demek."

"Evet. Bir sürü isminden biri. Burada, Vestfalya'daki adı buydu. Dikkat ederseniz, saydığım bu isimlerin ortak bir noktası var: Hepsi de dini tasavvurlarla ilgili. Çiftçiler bu tahıl parazitinin etkileri hakkında tüm âlimlerden daha çok şey biliyordu. Çoktan kaybolmuş kadim bir bilgeliğin anısı çiftçilerde yaşamaya devam ediyordu."

Sis yükselmeye başladı. Ağaçlar ve çalılıklar süt beyazı bir buharın içinde kayboluyor, ağır ağır yağan iri kar taneleri, çatılardan ağan kar tozuna karışıyordu.

"Bu parazit, ki biz ona 'şeytan tozu' diyelim," dedi baron, "bitkinin içine nüfuz eder, ama besleyici hücrelerin yaşamsal faaliyetini tamamen ortadan kaldırmaz. Bitkinin parazitlenen kısmının görünümünde belirgin bir değişiklik olmaz. Hastalık bir yörede iki üç yıldan fazla sürmez, ancak uzun yıllar sonra tekrar ortaya çıkmak üzere kaybolur. Ama bölge bölge gezer, genelde de belli bir yönde ilerler, birden fazla yöne ışın biçiminde yayıldığı nadiren olur. 'Şeytan tozu'ndan bahsedildiğini gördüğüm ilk belge, 1093 tarihli Perugia şehir kroniğiydi. Tahıl hastalığı o yıl Perugia ile Siena arasındaki bölgenin tamamına yayılmıştı. Kronikte, o sene Perugia civarından on yedi çiftçi ve zanaatçının kendini peygamber ilan ettiği yazıyor; bu kişiler, İsa'nın kendilerine

bir melek olarak göründüğünü, onları, dünya âlemi tövbeye çağırmakla görevlendirdiğini iddia ediyorlardı. Vaaz veriyorlar, insanlar akın akın onları dinlemeye geliyordu, dördünün kılıçla boynu vuruldu... 'Şeytan tozu' ertesi yıl Verona civarında ortaya çıktı, yani kuzeye doğru ilerlemişti. Çok değil, birkaç hafta sonra Verona'da beş bin kişi; soylular, vatandaşlar, erkekler, kadınlar ve çocuklar bir araya toplandı –korkunç bir kalabalıktı, diye yazıyor o dönemin belgelerinde– ve tövbe ilahileri söyleyerek Lombardiya'da şehirden şehre, kiliseden kiliseye dolaştılar, dünyevi bir hayat sürdüğünden kuşkulandıkları rahiplere saldırdılar, bazılarını öldürdüler, bazılarını da sakatladılar. Bu olaylar 1094 yılında oldu, benim hesaplamalarıma göre 'şeytan tozu'nun ertesi yıl Almanya'ya ulaşması gerekiyordu. Ama öyle olmadı. Görünüşe bakılırsa, tahıl mantarı Alpler'i aşamamıştı. Bir yıl sonra Alpler'in batısından ve doğusundan dolanarak aynı anda hem Fransa'da hem de Macaristan'da ortaya çıktı. İki ülkede de mucize sınırlarına dayanan, insanların her şeyi göze alarak Birinci Haçlı Seferi'ne çıkmasında ve kutsal yerleri kurtarmasında ifadesini bulan muazzam bir vecit hali yaşandı..."

Baronun iddialarını büyük bir sükûnetle sıralaması içimde bir infial yarattı.

"Teoriniz biraz fazla iddialı gelmiyor mu size?" diye itiraz ettim.

Baron gülümsedi.

"Bu kadar sağlam temellere dayanan bir teoriyi çürütmeniz kolay olmayacak, Doktor," dedi. "Tahıl parazitinin asırlarca izlediği yolu adım adım takip ettim. Ortaçağ ve yeniçağdaki tüm büyük dini hareketlerin –flagellant alayları, dans salgınları, piskopos Konrad von Marburg'un heretikleri kovuşturması, Kluni tarikatının kilise reformu, Çocuk Haçlı Seferi, Yukarı Ren'deki 'gizli ilahiler', Provence'taki Albigenlerin yok edilmesi, Piemonte'de Valdo'cuların kö-

günün kurutulması, ata kültünün ortaya çıkması, Hussit savaşları, Yeniden Vaftizciler hareketi–, bütün inanç mücadelelerinin, vecit halinde yaşanan tüm hezeyanların, 'şeytan tozu'nun görüldüğü yörelerde ortaya çıktığını saptadım. Siz buna iddialı bir teori diyorsunuz... fakat iddialarımın doğruluğunu tek tek kanıtlayabilirim."

Yazı masasının çekmecelerinden birini açıp kapattı. Sonra odada etrafına bakındı, viski şişesiyle puro kutusunu arıyor olmalıydı, ama ikisi de aşağıdaki salonda kalmıştı. Gözü şömine rafının üzerindeki Çin vazosuna takıldı.

"Bakın Doktor... Çin mesela. Dinsiz bir ülke. Çinlinin dini tasavvurları yoktur, bir tür felsefesi vardır sadece. Orta Krallık'ta binlerce yıldan beri tahıl yetiştirilmiyor. Sadece pirinç var."

Viski şişesi ve puro kutusunu aramayı bırakmıştı, zile basıp uşağı çağırdı.

"Peki neden," diye sordum ve kelimeler ben istemeden, kendiliğinden dudaklarımdan döküldü, "Tanrı inancı dünyadan kayboluyor?"

"Tanrı inancı dünyadan kaybolmuyor," dedi Baron von Malchin. "Tanrı inancının ateşi söndü sadece. Neden mi söndü? Bu soruyu ben de sordum kendime, ama başka türlü sormaya mecbur kaldım. Benim için mesele şuydu: Parazit virülansını mı yitirmişti, yoksa tahılın genetik eğilimi mi ortadan kalkmıştı? Bu iki faktörden biri 'şeytan tozu'nun Avrupa'da ortaya çıkıp yayılmasını bir asırdan fazla bir süredir engelliyor. Evet... laboratuvarımdaki deney sonuçlarına göre..."

Kapı tıklatıldı ve uşak içeri girdi, beni kızakla gardan almaya gelen de bu şehla gözlü ufak tefek delikanlıydı. Kapıda durup bekledi.

"Ne istiyorsunuz?" diye çıkıştı baron. "Zile mi bastım? Hayır, zile basmadım. Çıkabilirsiniz, şu anda size ihtiyacım yok... Nerede kalmıştım? Evet... Asistanımın yardımıyla

yaptığım incelemelerden çıkan sonuç, parazitin virülansından hiçbir şey kaybetmediği. Ama tahıl..."

Durup kapıya baktı.

"Gelmişken puro getirebilirdi. Aksi gibi bir tane bile puro almamışım yanıma... Bugün tahılın parazite karşı gösterdiği direnç daha yüz yıl öncesiyle kıyaslanamayacak kadar güçlü. Hemen hemen tüm kültür bitkileri gibi buğday ve çavdar da daha sıcak bir iklimden gelmişti, dolayısıyla Avrupa'da yabancı topraklardaydılar. Tahıl yabancı toprağa uyum sağlamadığı sürece hastalığa elverişliydi, asırlarca devam eden bu uyum sağlama süreci bugün sona ermiş bulunuyor. Ayrıca başka bir neden daha var... Viski nerede kaldı? Viski ve puro getirmesini söylemiştim... Evet, ikinci neden şu: Mantar ancak bitki güçsüzse etkili oluyor, bunun fizyolojik ve anatomik ayrıntılarına girmeyeyim şimdi. Fakat çağımızın gelişmiş tarım koşullarında tahılın cılız kalması istisnai bir durum. 'Şeytan tozu', kendisine daha iyi yaşam koşulları sunan vahşi bitki türleriyle yetinmek zorunda kaldı. Tanrı inancının dünyadan neden kaybolduğu sorunuzun cevabı işte bu Doktor."

Baron von Malchin bu şaşırtıcı açıklamadan sonra ayağa kalktı ve ısınmak için şömineye yaklaştı. Ateş çıtırdıyor, kıvılcımlar saçıyordu, üst üste dizilmiş odun parçaları arasından fırlayan ince, sarı bir alev dili baronu kapmak istermiş gibi öfkeyle parladı.

"Bu mesele, tahılın genetik eğilimi meselesi benim için çok önemliydi," diye devam etti baron. "Her şey, planlarım, umutlarım buna bağlıydı... gecelerimi verimli bir düşünceye mi adadığım, yoksa boş bir hayale mi harcadığım ancak o zaman belli olacaktı. Biz, asistanım ve ben, paraziti sağlıklı bir bitkiye aşılamayı denedik önce, nitekim paraziti körpe bir buğdaya aşılayınca bitkide yapay yoldan hastalık yaratmanın gerçekten de mümkün olduğunu gördük. Ama bu deney laboratuvarda elde edilen bir başarıdan öteye gidemedi, zira

aşılama yaparak bitkiye doğada görülmeyen bir şiddet uygulamıştık ve bitki ancak bu şiddetten ötürü mantarı kabul etmişti. Bir süre sonra bu deneylerden vazgeçtik ve tahılın direnme gücünü düşürmenin ya da kırmanın yolunu aramaya başladık. Nitekim geçen yıl küçücük bir tarlada hastalığı aşılama yapmadan ortaya çıkarmayı başardım... Toprak nemliydi, kuzey rüzgârı alıyordu ve yeterince gübrelenmemişti, ama en önemlisi, toprağın ışık almasını engellemiştim. 'Şeytan tozu' belki bir asırdan beri ilk kez ortaya çıkmıştı bir buğday tarlasında. Fakat güneşini kestiğim o küçücük tarlayla sınırlı kaldı, güneş alan tek bir bitkiye bulaşmadı. Deney hem başarılı hem de başarısız olmuştu. Onca yıllık çaba, meşakkatli çalışma boşa gitmişti. 'Şeytan tozu'nu bulmuştum bulmasına ama tüm planlarım suya düşmüştü. Ve o zamanlar, bunalıma girdiğim o dönemde, işte burada, üç şahidin önünde söylüyorum ki, asistanım imdadıma yetişti."

Bibiche gururdan pırıl pırıl parlayan gözlerle önce bana, sonra barona baktı. Rahip kaşlarını çatmış, hiç konuşmuyordu.

"Baksanıza Arkadiy Fyodoroviç," diyerek Rusa döndü baron, "hülyalı dalgınlığınız yüzünden puro sipariş etmeyi ihmal etmişsiniz. Tedarikçiye bir sipariş mektubu yazsanız iyi olur. Elimizdekiler bizi en fazla üç gün idare eder."

Bir puro yaktıktan sonra kaldığı yerden devam etti:

"Dediğim gibi, umutsuzluğa düştüğüm o günlerde bu genç hanım devreye girdi. Beni ikna etmesi kolay olmadı. Ben bir çiftçiyim ve kafam bir çiftçininki gibi çalışıyor, kafayı tarlaya takmıştım. Ama sonunda, ne çavdar ne buğday tarlasına ihtiyacımız olduğunu, paraziti yapay bir besiyerinde, yani belirli katkı maddeleriyle sıvı besiyerinde üretip hızla çoğaltabileceğimizi bana kanıtladı. Uyuşturucuyu damıtma yöntemiyle mantardan ve tohumlarından sıvı olarak elde etmeyi başardı, yaptığı analizin bulguları da... Analiz bulguları neydi Kallisto?"

"Etki maddelerinin bir dizi alkaloid olduğu," diye açıkladı Bibiche. "Ayrıca küçük miktarlarda reçinemsi maddeler, biraz da sefalozin sodyum saptandı ve de yağımsı bir maddenin izlerine rastlandı."

"Bütün bunlar kulağa çok basit geliyor," dedi baron. "Ama aylarca süren bir çalışmanın ürünüydü. Şimdiyse deneyi tek bir obje üzerinde değil, daha geniş bazda uygulayacak duruma geldik Doktor. Biliyorsunuz, kitle ruhunun kendi yasaları var, uyarılara farklı, çok daha şiddetli tepkiler veriyor..."

Rahip ayağa kalkmıştı, kocaman, mavi kareli mendilini alnında gezdirdi.

"Hayatta pek yol kat edememiş yaşlı bir adamım, beni dinlemeyeceğinizi biliyorum," dedi. "Yine de sizi uyarmaktan vazgeçmeyeceğim. Bunu yapmayın! Sizden rica ediyorum, bu köyde kalkışmayın buna, çiftçilerimi rahat bırakın, yeterince acı çekiyorlar zaten. Onlar adına korkuyorum, anlıyor musunuz? Onlar, kendim, hepimiz adına korkuyorum. Bu Vestfalya topraklarında havada hep bir felaket kokusu var."

Baron von Malchin başını iki yana salladı.

"Korkuyor musunuz dostum? Niçin? Neden korkuyorsunuz? Sizin hayatınız boyunca yaptığınız şeyi yapıyorum sadece... insanları tekrar Tanrı'yla buluşturmaya çalışıyorum."

"Onları kimle buluşturduğunuzu bugünden bilebilir misiniz?" diye sordu rahip. "Krallar Kitabı'ndaki o yeri hatırlasanıza: 'RAB, topraktan buğdayı çıkardı, insanlar yesin de ONU bilsinler diye'... İnsanlar buğdayı yiyince ne oldu peki? Krallar Kitabı'nda ne yazıyor?"

"'ONU bildiler ve ONA sunaklar kurdular,' diye yazar Krallar Kitabı'nda, 've beş bin esiri ONA kurban olarak sundular. Ve Kral Ahab ONA kendi oğlunu kurban etti.'"

"Kimi gördüler?" diye sordu rahip. "Kime sunaklar kurdular? Kime insan kurban ettiler?"

"Tanrılarına."

"Evet, tanrılarına, bizimkine değil!" diye bağırdı rahip. "Tanrılarının adı da Molek'ti. Kral Ahab'ın oğlunu Molek'e kurban ettiğini unutmayın!"

Baron omuz silkti.

"Olabilir. Kral Ahab insanları Yehova'ya değil, Molek'e kurban etmiştir belki," dedi. "Ama Fenikelilerin kanlı tanrısı bugün hafızalarda bir gölgeden ibaret. Şimdi neden onun hayalini diriltiyorsunuz?"

Rahip kapıya varmıştı bile, dönüp baktı.

"Ben değil," dedi, "Molek'i siz diriltiyorsunuz. Ama bunun farkında değilsiniz."

On Yedinci Bölüm

Saat altıyı vurunca aniden şiddetli bir yalnız kalma ihtiyacına kapıldım ve bekleme odasında oturan iki kişiyi başımdan savdım. Kadına çocuğu için balıkyağı verdim, nevraljik ağrılardan mustarip adamın eline sakinleştirici bir şurup tutuşturup ertesi gün tekrar gelmesini söyledim. Kulakları biraz ağır işiten adam ne dediğimi hemen anlamadı. Kolları ve bacaklarındaki çekilmenin bir türlü geçmediğinden yakındı, hastalığın ta içerilere işlediğini, bunun kirli kandan kaynaklandığını söylerken bir yandan da ceketini ve gömleğini çıkarıyor, ille de hacamat yapmamı istiyordu. Artık geç olduğunu, yarın sabah tekrar gelmesini anlatmaya çalıştım –kulağına haykırdım– ve şurubu içince gece rahat uyuyacağını söyledim. Sonunda beni anladı, giyinip merdivenlerden ağır aksak indi, dış kapıyı çekip çıkması saatler almış gibiydi.

Odamda yalnız kalınca, adamı niye yolladığımı sordum kendime. Kalan saatler geçmek bilmeyecekti şimdi. Ufak tefek hazırlıkları çoktan tamamlamıştım. Bakkaldan böğürtlenli şeker almıştım, pralinlerden daha güvenilir görünmüşlerdi gözüme. Sonra birkaç elma, bir tablet çikolata, bir kutu minik kek, hurma, bir şişe likör... dükkânda ancak bunları bulabilmiştim. Şöminenin rafındaki iki vazoya da taze çam dalları doldurdum... Köhne kanepeyi, üzerine ışık vurmasın

diye köşeye ittirdim sonra ve iki hasır koltuğun minderlerine kolonya serptim. Yapabileceğim başka bir şey yoktu, tek işim beklemekti artık.

Gazeteyi elime aldım, okumaya çalıştım, ama dünyada olan bitenlerin hiçbirinin ilgimi çekmediğini, düşüncelerimin tek bir nokta etrafında döndüğünü, aklımı başka yere veremediğimi fark ettim. Güney Afrika ve Arjantin'deki seçimlerin iptal edilmesi, Uzakdoğu'daki savaş tehlikesi, devlet adamlarının müzakereleri, Paris mahkemelerindeki olaylar, parlamento raporları... hiçbiri umurumda değildi. Gazetenin sadece ilan sayfasını nispeten ilgiyle okudum. Gazete ilanlarını, gündelik hayatın bu küçük manifestolarını okumanın gergin sinirlere neden bu kadar iyi geldiğini sık sık düşünmüşümdür. Belki de hiç tanımadığımız insanların arzu ve ihtiyaçlarını öğrenmemizi sağladıkları, kendimizinkileri bize kısa bir süreliğine unutturdukları içindir. Bir hayat sigortası şirketi, Teltow, Jüterbog ve Tauch-Belzig ilçeleri için müfettiş arıyordu; bir sayfiye evinin sahibi savaş öncesinden kalma kaliteli İran halılarını nakit parayla acilen satın almak istiyordu; makine, kış aksesuarları, fermuar ve porselen mallar için gezgin satıcılar aranıyordu ve uzun boylu, zarif bir hanım manken olarak çalışacağı daimi bir işe talipti. Bütün bu ilanları birkaç kez okudum, beni kendi hayatımdan uzaklaştırdıkları, hiç tanımadığım insanların istek ve dertlerini bana kendiminkilermiş gibi hissettirdikleri için kısa bir süreliğine de olsa tedirginliğimden kurtulmuştum. Sonra, tekrar kendi dünyama dönünce, zamanın daha çabuk geçmesi dışında pek bir şey istemediğime neredeyse memnun oldum, bu arada saat de altı buçuk olmuş, Bibiche'in gelme vakti bir yarım saat daha yaklaşmıştı... derken kapı tıklatıldı, ev sahibem içeri girdi, akşam yemeğimi getirmişti.

Yemeği hızla yedim, kafam başka yerdeydi, önüme ne konduğunu on dakika sonra unutmuştum bile. Sonra, ye-

meklerin kokusunun odaya sinmiş olabileceğinden endişelenerek içeri soğuk hava girsin diye iki pencereyi de açtım.

Dışarda sis vardı, çatılara kadar tırmanmıştı, lokantanın girişine asılı fenerin ışığı beyaz buğunun içinde kaybolmuş gibi bulanıktı. Yola bakarken, bir hasta ziyaretinde bulunmam gerektiğini hatırladım. Köyün dışında oturan bir oduncunun karısı bugün yarın doğuracaktı, kadın beşinci çocuğuna hamileydi. Öğlen şiddetli bir bel ağrısından ve halsizlikten şikâyet etmişti, gidip durumuna bakmalıydım. Pencereleri kapatıp şömineye iki odun attım. Sonra şapkamı ve paltomu alıp çıktım.

Onca yolu boşuna gitmiştim. Kadının durumunda bir değişiklik yoktu, bel ağrısı azalmıştı, ama doğum sancılarının başlaması günler alabilirdi. Kadın mutfakta iş yapıyor, akşam yemeğini hazırlıyordu. Süt sağma kovasından burnuma çalan ekşimsi kokuya, haşlanmış patateslerin ve fazla kaynatılmış domuz yalının kokusu karıştı. Kadınla ve işten dönen kocasıyla ayaküstü sohbet ettim. Yoksul insanlardı, köyde onlardan çok vardı. Vergileri zamanında ödeyemedikleri için tek inekleri ellerinden alınmıştı. Sekiz kişilik aile, sadece dört yer yatağının olduğu yarı karanlık ve nemli iki odada barınıyordu. Çocuklar birbiri ardına mutfağa girip patates yemeğine aç gözlerle baktılar. En büyüğüne –dedi kadın– bir çift ayakkabı almak lazımdı, ama paraları yoktu.

Teyzem hayır işlerinden hiç hazzetmezdi... "Herkes başının çaresine baksın, bana da kimse yardım etmiyor," derdi hep, nitekim beni de o minvalde yetiştirmişti. Ama bu akşam yardım etme, iyi bir şey yapma, bir derde deva olma ihtiyacı duydum. Kimseye belli etmeden cebimden beş tane iki marklık madeni para çıkarıp usulca ocağın kenarına bıraktım. Bunu belki de sadece kendi mutluluğum, bu akşamın mutluluğu için endişe ettiğimden ve tanrıların gönlünü almak istediğimden yaptım. Adamla karısı parayı ben evden çıktıktan hemen sonra fark etmiş olmalı, zira yolda adamın

peşimden seslendiğini duydum, ama sadece on adım ötesinde olmama rağmen beni görmedi, sis çok yoğundu.

Eve geldiğimde odam gözüme biraz daha sevimli, hatta konforlu göründü. Şöminedeki mangal demirinin üzerine koyduğum iki elmayı kızarmaya bıraktım. Sonra bütün ışıkları söndürdüm, ama oda tamamen kararmadı, yıpranmış halıya ve iki hasır koltuğa ateşin kızıl ışığı vuruyordu.

Alt kattaki odasında öksürüp duruyordu terzi. Bronşitten yatağa düşmüştü, sodalı sıcak süt içmesini söylemiştim. Bunun dışında ortalık sessizdi, sadece mangal demirinin üzerindeki elmalar hafifçe cızırdayıp cozurduyor, odaya güzel, baharatlı bir koku doluyordu. Koltuğa oturup gözlerimi ateşe diktim, saate bakmıyordum artık, vaktin ne kadar ilerlediğini, daha ne kadar beklemem gerektiğini bilmek istemiyordum.

Birdenbire aklıma gelen bir düşünceyle telaşlandım. Ya şimdi --diye sordum kendime– bir misafir gelirse ne yaparım? Kapıdan geri çeviremeyeceğim biri gelebilirdi, bana ille de yarenlik etmek isteyebilirdi, Prens Praksatin mesela... evet, olmayacak iş değildi. Bir keresinde gelmiş, gece yarısına kadar oturmuştu. Şimdi kapıdan içeri girip yanıma, şöminenin başına çökerse... ne yapardım o zaman? İlk anda tüylerimi diken diken eden bu düşünce beni eğlendirmeye başladı. Praksatin'in çoktan içeriye girip oturduğunu hayal ettim, onu göremiyordum, çünkü oda karanlıktı, ama koltuğa yerleşip bacaklarını uzatmıştı, uçuk sarı saçlarını geriye ittirmiş, başını hafifçe yana eğmişti; hasır koltuk devasa bedeninin ağırlığı altında gacırdıyor, şöminenin alevi parıl parıl cilalanmış çizmelerinde dans ediyordu.

"Ee, Arkadiy Fyodoroviç," dedim hasır koltuktaki gölgeye, "pek konuşkan sayılmazsınız bugün. Beş dakikadan beri buradasınız, ama karanlık bir gecedeki baykuş gibi sus pus oturuyorsunuz."

"Beş dakikadan beri mi?" diye cevap verdirttim gölgeye. "Çok daha uzun bir süredir buradayım Doktor, sizi izliyo-

rum. Sabırsızsınız, bir şey bekler gibisiniz, zaman geçmek bilmiyor sizin için."

Başımı evet anlamında salladım.

"Evet, zaman ya, zamanın iki farklı ayakkabısı vardır," diye devam etti gölge, "biriyle topallar, diğeriyle sıçrar. Bugün, bu odada, topalladığı ayakkabısını giymiş zaman, bir türlü ilerlemiyor."

"Haklısınız Arkadiy Fyodoroviç," diye göğüs geçirdim. "Saatler geçmek bilmiyor."

"Sizse beklemeye alışkın değilsiniz, Doktor, bu çok kötü. Bakın, ben beklemeyi öğrendim. Bu köye geldiğimde şöyle düşünüyordum: Kızıllar kalsa kalsa ne kadar kalırlar ki Rusya'da? Bir ya da iki yıl, en fazla o kadar. Ve bekledim. Oysa bugün, onca yıldan sonra biliyorum ki geçici değiller. Sonsuza kadar kalacaklar ve ben boşuna bekliyorum. Siz de mi boşuna bekliyorsunuz Doktor?"

"Hayır," diye kestirip attım, sinirlenmiştim.

"Bir kadını bekliyorsunuz demek," dedi Rus. "Tabii ya. Hemen anlamalıydım bunu. Mistik bir aydınlatma, masanın üzerinde elmalar, çikolata, içinde artık ne varsa bir kutu... hurma bile var, küçük bir şişe likör de görüyorum. Sadece güller eksik."

Ağzını eliyle kapatıp öksürdü.

"Beyaz güllerle dolu bir Delft vazosu da olmalıydı masada," diye devam etti. "Sizce de öyle değil mi Doktor?"

"Ah, susun artık Arkadiy Fyodoroviç," dedim bıkkın bir sesle. "Size ne bundan?"

"Peki, peki, gül olmasa da olur, sinirlenmeyin sakın," diye alttan alan yumuşak sesi duyuldu hasır koltuktan. "Gül de neymiş hem? Karaktersiz, sıradan bir çiçek, onu gülsüz karşılayın siz. Vay be! Bu ıssız yerde, Tanrı'nın bile unuttuğu bu köyde bir kadın misafir ha! Eh, talihli kişiye horoz bile yumurta verir. Gerçi... burada öyle biri var ki, kutsal Meryem Ana kadar güzel ve de alımlı, dal gibi, teni de bem-

beyaz, elma ağacının çiçeği mübarek. Konuşması, ilkbahar esintisinin toprağı okşaması gibi. Yoksa siz onu mu bekliyorsunuz Doktor?"

"Olabilir," dedim.

Yine bir öksürük nöbetine tutuldu. Koltuğunu şömineye yaklaştırdı.

"O zaman boşuna bekliyorsunuz," dedi. "Gelmeyecek. Ben de bekledim, koca bir yıl bekledim, gelmedi."

"Size gelmediğine inanırım," diyerek attığım kahkahamın kulağa ne kadar da kötücül ve hain geldiğini fark ederek şaşırdım.

"Size geleceğini mi sanıyorsunuz peki?" diye karşılık verdi. "Siz öyle sanın... göreceğiz bakalım. Burada kalıp sizinle birlikte bekleyeceğim, belki de siz haklı çıkarsınız."

"Kalacak mısınız?" diye haykırdım. "Daha da neler! Eve gitmeniz lazım, hastasınız siz, öksürüyorsunuz."

"N'olmuş öksürüyorsam? Bu yüzden ölecek değilim ya! Söylesenize, ne zaman gelecekti?"

"Arkadiy Fyodoroviç!" dedim sert bir sesle. "Yeter artık. Burada bulunmanızın lüzumu yok. Gidiyorsunuz, hem de hemen. Derhal kalkıp gideceğinizden eminim."

Yerinden kıpırdamadı. Şöminedeki ateş titreyerek yanarken bir an yüzünü görmüşüm gibi geldi.

"Öyle mi? Emin misiniz?" diye sordu. "Çok mu eminsiniz? Yoksa beni tehdit mi ediyorsunuz? Ama tehditle hiçbir yere varamazsınız, bir ağacı kamçılayarak devirmeye çalışmaya benzer bu. Beni neyle tehdit edebilirsiniz ki Doktor?"

"Sizi tehdit etmiyorum," dedim. "Sırf bir centilmen olduğunuz için gideceksiniz, Arkadiy Fyodoroviç."

"Evet," dedi Rus bir süre sonra. "Bir centilmen olarak gitmem gerekir tabii. Ama sizin de içinizde bir inat hissettiğiniz olmaz mı bazen Doktor? Hayır, şimdi olmaz işte! diye? Gerçeği söyleyeyim size: Kıskanıyorum, kıskançlıktan çıldırıyorum, müthiş acı çekiyorum. Gitmem gerekir ama kal-

mak zorundayım. Size kimin geleceğini bilmek zorundayım Doktor."

"Arkadiy Fyodoroviç, toplayın kendinizi lütfen!" diye alttan aldım. "Bu söylediklerinizde ciddi olamazsınız. Kıskanıyor falan değilsiniz, kıskanmanız için bir neden yok. Hadi evinize gidin şimdi, sözünü ettiğiniz kişi değil benim beklediğim."

"Ah, keşke doğruyu söyleseniz," diye iç geçirdi. "Ama doğruyu söylemediğiniz gözlerinizden belli. Dinleyin... size bir teklifte bulunacağım. Biz erkek adamız, değil mi, medeni insanlarız, bu ıssız yere hasbelkader düşmüşüz, ama yine de medeni insanlarız, bu meseleyi kavgasız dövüşsüz adil bir biçimde halledebiliriz. Bakın, yanımda bir deste oyun kâğıdı var. Büyük kâğıdı çeken kalır, diğeri ise gider ve bir daha da dönmez. Anlaştık mı?"

"Düello öyle mi? Amerikan düellosu?"

"Neden düello diyorsunuz? Kaybedenin kafasına bir kurşun sıkacağını söylemedim ki ben. Tek yapması gereken, bir daha dönmemecesine gitmek. Düello mu? Mütevazı bir mizayla oynanan küçük bir oyun, o kadar."

"Siz buna mütevazı bir miza mı diyorsunuz. Pekâlâ, öyle olsun, anlaştık. Ama oda çok karanlık, kâğıtları göremiyorum. Durun, ışığı açayım."

"Hayır! Işığı açmayın!" diye bağırdı. "Niye açacaksınız ki? Hiç gerek yok. Siz de kıskanıyorsunuz, aynı benim gibi ve kıskançlığın kedi gözleri vardır. İkimiz de gayet iyi görüyoruz karanlıkta. Şimdi bir kâğıt çekiyorum... maça oğlan çektim, gördünüz mü, sıra sizde."

"Hiçbir şey göremiyorum, o kadar da kıskanmıyorum galiba," diye güldüm. "Ama siz... siz ışıktan pek hoşlanmıyorsunuz galiba. Bahse girerim ki, düğmeyi çevirdiğim anda ortadan kaybolacaksınız. Küçük sohbetimizin sona ermesi pahasına ışığı açıyorum şimdi."

"Durmayın, açın!" diye bağırdı. "Hele bir deneyin de kontak atsın. Kontak, Doktor! Kontak!"

"Hay kör şeytan!" diye kaçtı ağzımdan. "Bir bu eksikti."

Elektrik düğmesini aradım, bulamadım, koltuğu devirdim, alnımı kitap rafına çarptım... "Boşuna uğraşmayın! Kontak attı işte," diye gülen Rusun kahkahası öksürük nöbetine dönüşmüştü ki elektrik düğmesini buldum ve oda aydınlandı.

Gerinerek ayağa kalktım, elimi ağrıyan alnıma götürdüm. Işıktan gözüm kamaşmıştı.

"Gittiniz mi Arkadiy Fyodoroviç?" diye seslenerek bakışlarımı odada gezdirdim. "Çok yazık. Bu akşam bana kimin geleceğini öğrenemeyeceksiniz demek. Aceleniz neydi öyle? Bir hoşça kal demeden gitmek de neyin nesi... şaşırtıyorsunuz beni, medeni bir insan böyle mi davranır? Neyse... iyi geceler, tatlı rüyalar, düşünmeyin artık..."

Duraksadım. Kulenin çanı çalmaya başlamıştı, hiç kıpırdamadan kulak kabartıp çan vuruşlarını saydım, saat dokuzdu.

On Sekizinci Bölüm

Saat dokuzu vurmuştu ve hâlâ ortada yoktu... Pencereyi açtım, eğilip dışarıya baktım... ortalık sessizdi, ne hafif bir adım sesi duyuluyordu ne de kar çıtırtısı, siste süzülen bir gölge de görülmüyordu... Neden gelmiyor? diye hayretle soruyordum kendime... Acaba bir şey mi oldu? Tanrı aşkına, ne olabilir ki? diye düşünürken evde limon olmadığı aklıma geldi, her şeyi düşünmüş, ama çayın limonunu unutmuştum. Bakkal bu saatte kapalıydı, lokantaya kadar gitmem icap edecekti... ama niye gidecektim ki? Gelmiyordu işte... Belki de gelmiş, dış kapıyı kapalı bulmuştu. Ama ev sahibeme söylemiştim kapıyı... Dış kapının açık bırakılıp bırakılmadığını önceden kontrol etmem gerekirdi. Neden gidip bakmamıştım ki?

Telaştan pencereyi kapatmayı unutup merdivenlerden aşağıya koştum... hayır, kapı kilitli değildi. Ağır ağır tekrar yukarı çıktım, gecenin soğuğu odaya dolmuştu, yola bir kez daha göz attıktan sonra pencereyi kapattım.

Bir kadeh konyak koydum kendime, o esnada ellerimin titrediğini fark ettim... Sakin ol! Sakin ol! dedim kendime ve oturup düşündüm. Ne olmuş olabilirdi? Randevuyu unutmuştu. Evdeydi, laboratuvarda çalışırken günü, saati unutmuştu. Belki de yorulmuş, azıcık dinlenmek için divana uzanmış, uyuyakalmıştı. Yoksa?.. Belki de gelmek iste-

memişti. Düşünmeden verilmiş bir söz... tutulur mu? Niçin? Kimdim ben onun için?.. Kim miydim?.. "Bundan sonra burada sensiz bir hayata katlanabileceğimi mi sanıyorsun?" demişti bana. Ama bu iki gün önceydi, iki günde bir kadın için o kadar çok şey değişebilirdi ki!

Kadehimi tazeledim... bu üçüncü konyaktı. Bu gece şişenin dibini görene kadar, Bibiche'e de, dünyaya da boş verinceye kadar içmek istiyordum... Belki de haksızlık ediyordum ona, unutmamıştı, ama son anda bir engel çıkmıştı, baron onu çağırtmıştı ya da bana gelirken yolda baronla karşılaşmıştı... Bir konyak daha! Sağlığına Bibiche, lanet olsun, gelmemiş olsan da seviyorum seni, maalesef, sevmemek elimde değil. Yarın seni görünce... Belki de hastadır, yatıyordur, ateşi vardır. Ama o zaman haber yollardı bana! Bir keresinde buraya gelen o oğlanla... "Bana kızgınsınız ve ben nedenini bilmiyorum. Zavallı Bibiche!" ... diye yazıyordu o gün gönderdiği notta. Peki bugün? Bugün ne yazacak bana?.. "Daha fazla beklemeyin beni. Size geleceğime cidden inandınız mı yoksa?" ... Birazdan gelir çocuk: "İyi akşamlar, küçük hanım bunu size gönderdi." Bir konyak daha. İçki iyi geldi. Bütün gece oturup...

Kapı tıklatıldı.

Bu o. O çocuk. Yine bir not getirmiştir bana. Bibiche hasta. Hayır, hasta falan değil, ama gelmek istemiyor. Yok, gelmek istiyor, ama baron yanında... "Gir!" diye seslendim boğuk bir sesle ve çocuğu görmemek için arkamı döndüm.

"İyi akşamlar," dedi Bibiche. "Oo, burası kızarmış elma kokuyor, ne hoş, çok severim. Eee? Çok bekletmedim ya?"

Bibiche'e baktım, mantosu ve kar botlarıyla kapının ağzında duruyordu, saate bir göz attım, dokuzu üç geçiyordu.

Öpmem için elini uzattı.

"Sahi... bu kadar dakik olmama ben de şaşırdım. Pek tarzım değildir de. Burada oturuyorsunuz demek. Nasıl bir odada yaşadığınızı merak ediyordum."

Mantosunu çıkarmasına yardım ettim.

"Etrafa bakmayın lütfen Bibiche," dedim kalbim çarparak. "Öyle kasvetli ki. Oda..."

Bibiche bana gülerek baktı, gözleri ve burun kanatlarıyla bu gülüş ona özgüydü.

"Evet," dedi, "bu odada pek kadın misafir ağırlamadığınız belli oluyor. Yanılıyor muyum yoksa? Rheda'dan misafirleriniz oldu mu? Hatta Osnabrück'ten?.. Işık fazla keskin, kapatın bence, abajur yeterli... evet, böyle iyi."

Semaveri masaya koyup ispirtoyu yaktım. İkimiz de tutuktuk biraz, ama belli etmemeye çalışıyorduk.

"Dışarısı soğuk mu?" diye sordum bir şey söylemiş olmak için.

"Evet. Demek istediğim... bilmiyorum. Belki. Dikkat etmedim. Korktuğum için hızlı hızlı yürüdüm."

"Korktunuz mu?"

"Evet ya. Aptallık işte. Evden çıkarken çok keyifliydim. Ama sonra! Karanlıkta buraya yürürken korktum birden! O kısacık yol bitmek bilmedi."

"Tek başınıza gelmenize müsaade etmemeliydim," dedim.

Omuz silkti.

"Şimdi de korkuyorum," diye itiraf etti. "Kimse gelmez, değil mi? Ya şimdi bir hasta..."

"Bu saatte pek olmaz," dedim. "Ama birisi gelse bile aşağıdan çıngırağı çalar. Yukarıya çıkartmam onu."

Bir sigara yaktı.

"Çay içip biraz sohbet ederiz, sonra da giderim," dedi.

Bir şey demedim. İspirto ocağının mavi alevine baktı. Aşağıda terzi yine boğulurcasına öksürmeye başlamıştı.

Bibiche korktu.

"Bu da kim?" diye sordu.

"Ev sahibim. Hafif bir bronşite yakalandı."

"Bütün gece sürecek mi bu böyle?" diye kurcaladı.

"Hayır. Eğer uykuya dalmazsa aşağı iner, ona kodein ya da başka bir ilaç veririm."

Bir şeye sinirlenmiş gibiydi.

"Buraya neden geldiğimi bilmiyorum gerçekten," dedi. "Acaba siz söyleyebilir misiniz bana? Evet, durmayın, bakın, iyice bakın bana. Ne yapmamı bekliyorsunuz? Koşup boynunuza sarılmamı mı? Doğru dürüst bir iyi akşamlar bile demediniz bana."

Ona doğru eğilip kolumu omzuna koydum. Ama kolumu silkip attı, kendini öptürtmek istemedi, itti beni.

"Bibiche!" diye hayretle bağırdım, biraz da gururum incinerek.

"Evet? Benim hâlâ," diye güldü. "Hâlâ aynı Bibiche. Amma dikkatsizsiniz! Elbisemi yırttınız. Bir parça mavi ipliğiniz var mı? Yok. Niye mavi ipliğiniz olsun ki zaten."

Terziye inip mavi iplik isteyebileceğimi söyledim. Kabul etti.

"Gidin," dedi. "Ama çabuk dönün. Korkuyorum, evet, gerçekten, yalnız kalmaktan korkuyorum. Kapıyı arkanızdan kilitlerim. Dönünce kapıya vurup geldiğinizi söyleyin, yoksa açmam."

Döndüğümde kapının kilitlenmediğini gördüm. İçeri girdim.

Bibiche aynanın önünde durmuş, saçını düzeltiyordu. Elbisesi divanın üzerindeydi. Kırmızı nakışlı bir kimonoyu omuzlarının üstüne atmıştı, yanında kimono getirdiğini fark etmemiştim. Aynada, duru, güzel, sakin ve kararlı yüzü görünüyordu.

"Tamam," dedi dönüp bakmadan. "Bana iyi akşamlar diyebilirsiniz şimdi."

Başını ellerimin arasına alıp geriye yatırdım. Canı yanmış gibi minik bir çığlık attı, fazla serttim belki de. Sarmaş dolaş olup hoyratça, çılgınca öpüşmeye başladık.

"Buraya gelip huzurumu kaçırdın," diye yakındı dudaklarını nihayet serbest bıraktığımda. "Gözlerinde bir şey var

senin. Kadınları hep böyle kolayca mı elde edersin? Bana baktığın zaman... Söylesene, beni seviyor musun?"

"Bunu hissetmiyor musun Bibiche?"

"Evet, ama senden duymak istiyorum. Hayır, söyleme. Onun yerine şunu söyle.... Birbirimizi görmediğimiz o yıl nerelerdeydin? Sevgilin var mıydı? Güzel miydi? Benden güzel miydi? Evet? Hayır? Beni öpmeye de devam et ama. Aynı anda hem cevap verip hem de öpüşebilir insan... yoksa yapamaz mı?"

Gözlerini kapattı ve dudaklarını bana uzattı, kimono omuzlarından kaydı ve onu öyle kollarımda tutarken mutluluktan içim titredi.

Sabaha karşı, şafak sökerken gitti sevgilim. Ona eve kadar eşlik etmeme izin vermedi. Koridorda, merdivenle terzi atölyesinin kapısı arasındaki karanlık köşede vedalaştık.

"Çok yakında yine gelirim," diyerek kollarıma sokuldu. "Hayır, yarın olmaz. Önümüzdeki günlerde çok işimiz var, ama onları halledince... fazla bekletmem seni. Biraz daha kalmayı çok isterdim ama... gitmeliyim, eve gitmeliyim, süt kabını yalayıp bitirdi kedim. Hayır, aptal şey, kedim yok tabii ki, bir çocuk şarkısı bu. Yolda birileriyle karşılaşırsam, yürüyüşe çıktığımı söylerim. İnanırlar mı dersin? Varsın inanmasınlar, umurumda değil. Bir kez daha öp beni. Hem sen nereden biliyorsun çocukken bana Bibiche dediklerini... ben mi söyledim? Bu akşam mutlaka görmeliyiz birbirimizi. Geçerken penceremi tıklat. Bir öpücük daha. Şimdi artık..."

Giderken peşinden baktım, küçük, temkinli adımlarla yürüdü gitti karlardan. Bir kez dönüp el salladı. Gözden kaybolunca odama çıktım. Sevinçten yerimde duramıyordum, daha önce hiç böyle hissetmemiştim. Sanki hemen şimdi yepyeni bir şeye başlamalıymışım gibi hissediyordum... at

binmeyi öğrenmek mesela ya da bilimsel bir çalışmaya girişmek ya da en azından tek başına bir saat karda yürümek.

Sonra, saat dokuzda güne başladım, her zamanki gibi, sanki o gece hiçbir şey olmamış gibi. Gelen ilk hasta, nevraljik ağrılardan mustarip adamdı. Onu yeniden gördüğüme içtenlikle sevinerek bir tür duygusallıkla içeriye buyur ettim. Bibiche'i beklediğim için başımdan savmıştım adamı, şimdiyse Bibiche gitmiş, adam tekrar gelmişti. Sevgili, eski bir dostu karşılar gibi karşıladım onu... "Ee, geceniz nasıl geçti? Anlatın hadi!" diyerek puro, kek, hurma ve bir kadeh likör ikram ettim.

On Dokuzuncu Bölüm

Sonraki günlerde Bibiche'i bir türlü yalnız yakalayamadım. Rahipevine ne zaman gitsem yanında hep Baron von Malchin oluyordu. Pencereden içeriye baktığım zaman, lambanın ışığında, yüksek alnı, kır düşmüş şakaklarıyla baronun kafasını görebiliyordum, elinde ya bir deney tüpü tutuyor ya da Soxhlet ekstratörüne benzeyen silindir bir cam kabın önünde duruyordu Bibiche'le. Bir keresinde laboratuvar karanlıktı, Bibiche yan odada daktilonun başında oturuyordu, baron da odada volta atarak ona bir şeyler dikte ediyor gibiydi, baronu göremesem de, duvarlarda ve yerde kayan gölgesini görüyordum.

Baron yanından hiç ayrılmadığı için Bibiche'in bana ayıracak zamanı yoktu, ama bu beni huzursuz etmiyordu artık. Sevgilim olduğu o geceden sonra çok değişmiştim. Önceden hasta idiysem, şimdi artık sağlığıma kavuştuğumu hissediyordum. İçimi kemiren kuşkulardan, ruh halimin ikide bir değişmesinin verdiği ıstıraptan kurtulmuştum. Bibiche'i eskisinden de daha büyük bir tutkuyla seviyordum belki, onu bugün sevdiğim gibi seviyordum. Ama şimdi içimde büyük bir dinginlik vardı, pek çok çaba ve tehlikeden sonra dik bir kaya duvarına tırmanmayı başaran ve onca meşakkatten sonra tepede, güneşin altında uzanırken mutluluktan kendinden geçen, özgüvenle dolup taşan bir dağcının ruh hali

içindeydim. Böyle olunca kolayca katlanıyordum beklemeye. Bibiche'in işi biter bitmez bana geleceğini biliyordum. Odamda kendimi yalnız hissettiğim, onun hasretinden ölüp bittiğim zamanlarda da o geceye doğru kanatlanıyordu düşüncelerim.

O günlerde ben de her zamankinden daha yoğundum. Köyde iki difteri vakası vardı, ayrıca küçük Elsie de endişelendiriyordu beni. Kızılı atlatmış, cilt döküntüsü de geçmişti, ama narin vücudu zayıf düşmüştü, çocuğun hava değişimine ihtiyacı vardı, daha yumuşak iklimli bir yerde uzunca bir süre kalması gerektiği kanısındaydım. Planları yüzünden küçük kızıyla hiç ilgilenemeyen Baron von Malchin'le bu meseleyi konuşmam şarttı.

Ormancının evinden geliyordum, bir cumartesi günüydü... o günün üstünden tam bir hafta geçmiş. Bir hafta önce Morwede'de köy yolunda yürüyor, baronu arıyordum. Köylüler "Geyik Lokantası"nın ve bakkalın önünde küçük gruplar halinde dikiliyordu, kadınlar, erkekler, işi gücü olmayan herkes oradaydı. Çiftçiler her zamanki gibi suskundu, açık havada çalışmaktan kararmış, dertlerden kırışmış yorgun yüzlerinde tedirgin bir bekleyiş vardı. Bira fıçıları yüklendikten sonra yavaş yavaş malikâneye doğru giden kızağın peşinden bakıyorlardı, arabacı kızağın yanında yürüyor, kamçısını şaklatıyordu. Bakkal daha ben sormadan, baronun isim gününü kutlamak için tüm köyü malikâneye davet ettiğini anlattı. Küçük çiftlik sahipleri ve kiracılar için malikânenin bahçeye bakan büyük salonu hazırlanmıştı, çiftlik işçileriyle oduncular ise müştemilatın zemin katındaki hizmetçi odalarında ağırlanacaktı. Domuz kızartması, sosis ve lahana turşusunun yanında herkese ikişer kadeh şnaps ve sınırsız bira ikram edilecekti. Baron bakkaldan da koca bir kutu zencefilli çörek satın almıştı, küçükleri de sevindirmek istediğinden çörekler köydeki çocuklara dağıtılacaktı. Baron hazretlerinin böylesine cömert davranması daha önce görülmüş şey değildi.

"Köylüler," diye devam etti bakkal, "baron hazretlerinin, bazı rençperlerin ödeyemediği kulübe kirasının faiz borcunu bugünkü kutlama vesilesiyle sileceğinden söz ediyor. Hiç sanmam. Öyle olsa düzen mi kalır? Baron hazretlerini tanırım, yoksullara acır, ama kira faizi konusunda şakası yoktur. Düzen şart, yoksa halimiz nice olur? Millet kira faizinin savsaklandığını bir anlarsa... Ne var küçük adam, acelen ne? Neymiş bu kadar acil olan? Büyükbabaya otuz kuruşluk tütün... Al bakalım tütünü, yolda düşüreyim deme, büyükbabana da benden selam söyle, hadi koş, ama dikkat et de kilisenin kulesini devirme!"

Bu sözler, hiç durmadan konuşan bakkalın sözünü kesmek için elindeki bozuk paraları tezgâhın üstünde sabırsızca tıkırdatıp duran küçük bir oğlana söylenmişti.

Laboratuvar karanlık, yan oda karanlıktı. Pencereyi tıklattım, içeride hiçbir kıpırtı yoktu, bir kez daha, biraz daha kuvvetle tıklattım... yine çıt çıkmadı, kapıyı açan olmadı. Nahoş bir duyguya kapıldım. Bibiche bu saatte hep laboratuvarda olurdu. Acaba seyahate mi çıkmıştı? Baron onu yine Berlin'e mi göndermişti? Tam şu anda yeşil Cadillac'la Osnabrück'teki gar meydanından geçiyor olabilir miydi? Hayır! dedim kendime... Mümkün değil. Bir yere gidecek olsa bana haber verirdi. Aramızda yaşananlardan sonra bir veda bile etmeden gitmezdi. Ama belki de işini bitirmişti? Preparatı kokusuz üretmeyi başarmıştı –ne berbattı kokusu, o gün bayağı kötü olmuştum– ve şimdi deneyi uygulayacak, hem de geniş çapta uygulayacak duruma gelmişlerdi... Tabii ya! Bu akşam bütün köy malikâneye davetli. Herkese iki kadeh şnaps ve içebildiği kadar bira. Demek ki uyuşturucu biranın içinde değil, herkesin istediği kadar içebildiği birayla ayarlayamazlar doğru dozu. Şnapsın içinde. Bibiche'in çavdarmahmuzundan damıttığı uyuşturucuyu şnapsla birlikte

içecek köylüler. Belki de yarın kilise dua eden köylülerle dolup taşacak... rahip niye bu kadar karşı ki buna? Yarın Bibiche bana gelecek, söz verdi... "İşim biter bitmez gelirim, çok bekletmem seni," demişti.

Malikâneye varmıştım. Baronu sorabileceğim kimse yoktu ortalıkta. Hizmetçilerin hepsi bahçeye açılan salonda ve müştemilatta hazırlıklarla uğraşıyor olmalıydı. Salona girdim. Lambanın kısık ışığı, ahşap oyma kolçaklı sandalyelerde hiç konuşmadan karşılıklı oturan iki kişiye vuruyordu. Ben içeri girdiğimde içlerinden biri ayağa kalkınca karşımda rahibi gördüm.

"İyi akşamlar Doktor," diye selamladı beni. "Baron hazretlerini mi arıyorsunuz? İşte burada, sandalyede uyuyor. Evet, gerçekten, otururken uyuyakalmış... buraya geldiğimde de uyuyordu. Onunla benim de konuşacaklarım vardı. Çekinmeyin, yaklaşın, uyandırmazsınız. İçi öyle rahat ki, kolay kolay uyanmaz."

Kapıyı arkamdan sessizce kapatıp ayaklarımın ucuna basarak barona yaklaştım. Vücudunu öne eğmiş, başını koluna yaslamıştı, sakin ve düzenli nefes alıp veriyordu. Önündeki masada açık bir kitap duruyordu; Lukianos'u okurken uyku bastırmıştı herhalde...

"Şaşırtıcı değil mi böyle huzurla uyuyabilmesi?" diye devam etti rahip. "Bu kadar büyük bir sorumluluğun altına giren bu adamın rüyasında korku, endişe ya da kuşkunun gölgesi bile yok."

"Peki siz, muhterem Peder, siz de sorumlu değil misiniz?" diye sordum tereddütle. "Onun tüm planları Mesih'in kilisesinin esenliği için değil mi?"

"Hayır," dedi rahip yumuşak ama kararlı bir sesle. "Mesih'in kilisesinin bu adamın düşündüğü şeylerle hiçbir ilgisi yok. Mesih'in kilisesi Tanrı'nın mutlak kudreti üzerine kurulu, insan aklı üzerine değil. İnsan dünyaya Tanrı'ya şükretmek için geldi... bunu bilmiyor musunuz?"

Sustum. Salon derin bir sessizlik içindeydi, uyuyan baronun soluğu duyuluyordu sadece.

"Öyleyse, muhterem Peder, cemaatinizin buraya gelmesini neden engellemiyorsunuz?" diye sordum.

"Engellemeyi düşündüm," diye cevap verdi. "Ama işe yaramazdı, yine de gelirlerdi. Beni dinlemiyorlar."

"Eğer bu adam planlarında yanılmamışsa," dedim, "bundan böyle dinleyecekler."

Rahip bana baktı, sonra bakışları kolçaklı sandalyede uyuyan barona kaydı.

"Öyle mi düşünüyorsunuz?" dedi. "Buradaki insanları tanıyor musunuz? Bırakın onları, insanları tanıyor musunuz genç adam? Ben bu köylüler arasında yaşlandım, onların bütün dertlerine aşinayım, düşüncelerini, isteklerini, arzularını biliyorum, içlerinden neler geçtiğini biliyorum. Korkuyorum."

Eliyle baronu gösterdi.

"Bakın... buraya onunla son bir kez daha konuşmaya geldim. Belki, diye düşünüyordum, son anda fikrini değiştirmeyi başarırım, bu sorumluluğun korkunçluğunu gösterebilir, ona engel olabilirim. Sonra burada oturup, karşısında yarım saat oturup onu uykusunda izledim. Bir kere de huzursuz bir seğirti geçseydi ya yüzünden, bir kere de inleseydi ya rüyasında! Ama baksanıza ne kadar da huzurlu uyuyor. Kararını uygulamasına bir saat kala böyle huzur içinde uyuyan bir adama uyarı sökmez. Ona söyleyecek bir sözüm yok artık. Gidiyorum. İyi geceler."

Salonu ben de terk ettim ve Bibiche'i aramak için kıvrımlı merdivenden üst kata çıktım.

Yirminci Bölüm

Baron von Malchin'in yemeklerden sonra kahvesini içip gazetesini okuduğu küçük salonda Federico ve Prens Praksatin'le karşılaştım. Oyun masasındaydılar. İçeri girdiğimde Praksatin bana samimi, biraz da dalgın bir tavırla başıyla selam verdi, başka da bir ilgi göstermedi. Federico ise kâğıtların üstünden bana ısrarla bakmayı sürdürdü, ormancının evinden geldiğimi biliyordu çünkü. Genelde ona küçük Elsie'den haber getirir, kızın durumunun iyiye gittiğini ya da onu sorduğunu söylerdim. Ama bu kez hiçbir şey anlatmadım. Barona çocuğu güneye bir yerlere göndermesini tavsiye etmeyi düşünüyordum, ama şimdi bunun zorunlu bir sağlık tedbiri değil, Federico'ya karşı çirkin bir ihanet olduğu düşüncesine kapılmıştım. Bu iri, süsen mavisi, soran gözler karşısında aklım karışmıştı. Bakışlarımı ondan kaçırarak iskambil oyununu ilgiyle izliyormuş gibi yaptım.

Hangi oyunu oynadıklarını bilmiyordum, ama oyunun Rusun istediği gibi gitmediğini anlamakta gecikmedim, zira Praksatin somurtarak önüne bakıyor, oyun esnasında arada bir Rusça ve Almanca öfke naraları atıyordu.

Birdenbire kâğıtları masaya fırlattı.

"Anlayana aşkolsun," diye bağırdı. "Dün tek el kazanamadınız, bugünse başıma usta kesildiniz, çok farklı oynuyorsunuz, size öğretmediğim hilelerle oyuna getiriyorsunuz

beni, nitekim dün kaybettiğiniz markayı size geri vermek zorunda kaldım. Bu işte bir bit yeniği var. Doktora bakıp durmayın Federico... bana bakın! Şimdi söyleyin bakalım: Bu hileleri size kim öğretti?"

"Kimse bana hile falan öğretmedi," dedi Federico. "Gece oturup sizi nasıl yeneceğimi düşündüm."

"Gece oturup düşündünüz ha!" diye öfkeyle bağırdı Rus. "Düşünmemeliydiniz ama, bu şekilde avantaj sağlamanız doğru değil. İşe bak! Tilki uyuyormuş gibi yapıyor, ama aslında tavukları sayıyor. Bu adil değil Federico. Düşünmek ve gizlice hileye başvurmak beyefendilere yakışmaz."

"Bunu bilmiyordum," dedi Federico.

Rus bana döndü.

"Doktor, siz belki de sanıyorsunuz ki," dedi iskambil kâğıtlarını karıştırıp tekrar dağıtırken, "ben eğlenmek, vakit geçirmek, hatta para kazanmak için Federico'yla kâğıt oynuyorum. Eğer böyle düşünüyorsanız, çok yanılıyorsunuz. Benim görevim, onun zihnini geliştirmek ve ancak düşünürleri tatmin eden o büyük meselelerle tanışmasını sağlamak, zira benim felsefeye karşı çok güçlü bir eğilimim var Doktor, hiç durmadan en zor şeylere kafa yoruyorum, mesela sonsuz uzamın sınırları meselesi kafamı gece gündüz meşgul ediyor. Ama bu büyük göreve soyunmadan önce Federico'ya evvela mantıksal düşüncenin yasalarını öğretmem gerekiyor. Bunun için de iskambil oyunundan yararlanıyorum. Çok vaktimi alsa da her gün iskambil oynuyorum onunla. Bunun eğitsel bir amacı da var. Federico'nun iskambil oynamaktan bıkması üzerinde çalışıyorum, belki bir yıl sonra kâğıtları görmek bile istemeyecek. Her tür iskambil oyunundan nefret etmeyi öğretiyorum ona. Böylece onu benim her zaman kaçmayı başaramadığım tehlikelerden koruyorum. Geçmişimi düşündüğüm zaman çok üzülüyorum Doktor. Yitirilen her şey telafi ediliyor, ama kayıp zaman geri gelmiyor. Ayrıca bu egzersizleri Fransızca sohbetle birleştiriyorum."

Kâğıtları dağıtmış, Federico'yla konuşmaya başlamıştı:

"Mais vous êtes dans les nuages, mon cher. A quoi songez-vous. Prenez vos cartes, s'il vous plaît! Vous êtes le premier à jouer."*

Federico kâğıtları eline aldı, sonra tekrar masaya bıraktı.

"Bana bir şey söylemek ister gibisiniz Doktor."

Başımı hayır anlamında salladım.

"Ya da benden bir şey saklıyor gibisiniz. Evet, öyle. Benden bir şey saklıyorsunuz."

Endişeli ve ısrarlı bakışları karşısında bocaladım.

"Bu konuyu açmaya niyetim yoktu," diye söze başladım. "Ancak yarın söyleyecektim size. Ama madem sordunuz... Bence küçük Elsie'nin..."

Ne söyleyeceğimi tahmin etmiş gibiydi. Yüzündeki endişe ve gerilim yerini nefrete bıraktı, daha önce hiçbir insanın yüzünde görmediğim bir nefrete. Ürktüm, bu oğlanın bakışları karşısında ödlekleşmiştim.

"Bence küçük Elsie'yi daha fazla karantinada tutmaya gerek yok," diyerek sözlerimi düzelttim. "Onu görmeye gidebilirsiniz artık."

Federico bana baktı, önce kuşkuyla, sonra şaşkınlıkla, en sonunda da mutluluktan ışıl ışıl gözlerle.

"Onu görebilir miyim?" diye haykırdı. "İzin veriyor musunuz buna? Ben de sizi düşmanım sanmıştım. Sözünüzü tuttunuz. Size müteşekkirim. Elinizi uzatın bana. Teşekkür ederim. Hemen gidiyorum."

"Bugün gitmeyin," diye rica ettim. "Uyuyor. Giderseniz uyanır."

"Hayır, uyandırmam ben onu. Hiç endişeniz olmasın. Odaya hiç ses çıkarmadan girer, sessizce çıkarım. Nefes bile almam. Sadece görmek istiyorum onu."

Birdenbire yüzünden bir gölge geçti.

---

* "İyi de, dalıp gittiniz dostum. Aklınız nerede? Kâğıtlarınızı alın lütfen. Sıra sizde." (ç.n.)

"Elsie'yi görmeye gittiğimi babama söyleyecek misiniz?"

"Hayır. Sizi ele vermem."

"Biliyorsunuz... eğer babam bunu öğrenirse... Bir kez daha tehdit etmişti beni, onu İsviçre'ye ya da İngiltere'ye göndermekle, ama ben onsuz yaşayamam."

"Ah, yaşarsınız," diye mırıldandı Rus. "Onsuz da yaşarsınız."

"Babanızın bundan haberi olmayacak," diye söz verdim ve hasta çocuğu güneye gönderme fikrini kafamdan silip attım. Burada da sağlığına kavuşur, diye inandırmaya çalıştım kendimi, vicdanımı rahatlatmak için... Orman havası daha iyiydi belki de, ilkbaharın gelmesine şunun şurasında birkaç hafta kalmıştı.

Federico Rusa döndü.

"Şimdi gidiyorum Arkadiy Fyodoroviç. Siz de duydunuz, Doktor sözünü tuttu. Sağlıcakla kalın. Sizi kızdırdığım için üzgünüm. Yarın, Arkadiy Fyodoroviç, rövanşı alırsınız."

Çıkıp gitti. Rus öfkeyle arkasından baktı, sonra bana sitem etmeye başladı:

"Tam da oyun devam ederken bunu ona söylemeniz şart mıydı? Biraz daha bekleyemez miydiniz? Bu saatten sonra doğru dürüst bir şey yapılabilir mi artık? Yapılamaz. Saat sekiz. Aşağıya inip misafirlerimizle ilgileneyim bari."

Salona dönünce Bibiche'le karşılaştım. Yalnızdı.

Yerinden fırladı, yanıma koşup sadece ona özgü bir hareketle ellerime sarıldı.

"Neredeydin sen?" diye bağırdı. "Her yerde seni aradım, saatlerdir seni arıyorum. İşim bitti, anlıyor musun? Bitirdik işleri. Günlerdir görmüyorum seni... Hiç aklına gelmedim mi? Beni artık hiç umursamıyorsun galiba, ha? Ee... ne bekliyorsun? Beni öpmen için yalvarmamı mı? Sağ ol. Lütfettin yani. Evet, bir daha öpebilirsin. Aşağıya indi, ama ben sonra onun gönlünü alırım."

İlk anda Baron von Malchin'den bahsettiğini anlamadım.

"Onunla kavga ettim. Çok ciddi bir tartışma. Kiminle mi? Baronla kavga ettim. Uyuşturucu yüzünden. Biz ikimizin, onunla benim, uyuşturucuyu almayacağımızı söyledi. Biz lidermişiz, öyle dedi, salim ve berrak bir kafayla her şeyin üstünde olmalıymışız, biz yönetmek için varmışız, sürüklenmek için değil. Bu yüzden kavga ettik. Her şeyin üstünde olmak, her şeyin dışında olmaktır dedim, tam da lider olduğu için kitlenin hissettiğini hissetmesi, düşündüğünü düşünmesi gerektiğini söyledim. Ama ne ben onu ikna edebildim ne de o beni... Yanımdan biraz kırgın ayrıldı."

"Uyuşturucuyu alacak mısın Bibiche?" diye sordum.

"Gel, otur hadi!" dedi ve beni yanına, şöminenin karşısındaki sıraya oturttu. "Sevgilim, aldım bile. Beni uyarmak istiyorsan... çok geç artık. Almak zorundaydım. Beni anlamanı istiyorum. Biliyor musun, çok mutlu biri değilim ben... belki de inancımı yitirdiğim için. Ve ben çocukluğumdaki gibi dua edebilmek istiyorum yine. Babamı vurduklarından beri... bilmiyor muydun? Anlatmadım mı sana? Yunanistan'da cumhuriyet ilan edildiğinde, o zaman... Hayır, bir sokak çatışmasında değil. Sıkıyönetim mahkemesinde yargılandıktan sonra kurşuna dizildi. Kralın yaveriydi. Oturduğumuz evden duyabiliyorduk kurşun seslerini ve trampet gümbürtüsünü. O günden sonra bir daha hiç dua etmedim. Tanrı'ya değil, sadece bilime inandım. Ve ben tekrar dua edebilmek istiyorum, çocukluk inancıma kavuşmak istiyorum... şimdi anlıyor musun beni?"

Bir süre hiç konuşmadan oturduk. Bibiche bana yaslandı.

"Biliyor musun, bugün sana geldim," dedi birdenbire. "Sana geldim, seni bulamayınca da odanda tek başıma oturdum. İşimi bitirir bitirmez geleceğime dair söz vermiştim ya. Korkuyordum, ama yine de merdivenlerden yukarı koşup odanda seni bekledim. Ev sahibinin öksürüğü hâlâ geçmemiş. Odan neden hep kloroform kokuyor, bayılacak

gibi oluyor insan. Şöminedeki ateş, derin sessizlik... az kalsın uyuyakalacaktım. Ya sen? Neredeydin? O kadar beklettin beni! Buraya beni aramaya mı geldin? Her yerde beni aradın, ama eve bakmak aklına gelmedi, öyle mi? Çok komik."

Başını arkaya atıp güldü, gözleri ve burun kanatlarıyla gülüyordu.

"Hayır, bugün gelemem artık," dedi sonra. "Yorgunum, birazdan eve giderim. Dur, telaşlanma hemen. Yarın gelirim. Saat dokuzda mı? Hayır, daha önce, çok daha önce. Hava kararır kararmaz. Kapı tıklatılacak ve Bibiche içeri girecek. Ama yanında kimse olmasın lütfen. İyi de, yarın pazar. Yarın pazar olduğunu unuttun mu? Baksana, aklın nerede senin? İyi olmadığın belli. Sadece rüyadayken ya da iyi olmadığında bilmez insan günlerden hangi gün olduğunu."

Gece geç vakit tekrar malikâneye gittim.

Bahçeye açılan salona girdim, girer girmez de salonda dalga dalga süzülen kesif tütün dumanı vurdu yüzüme; ortalık bira, soğumuş yemek ve insan kalabalığı kokuyordu. Bir yerde bir akordeon ağlıyordu. Çiftçiler, önlerinde bira, her zamankinden biraz daha yüksek sesle tartışıyorlar, havada anlayamadığım şakalar uçuşuyordu. Kadınlar kocalarını artık kalkmak için sıkıştırıyordu. Yanıma yaklaşan ev sahibim, terzi, bana kayınbiraderi olarak tanıttığı adamla birlikte kadeh tokuşturmamızda ısrar ediyordu.

Baronu görmedim, sadece Prens Praksatin'i gördüm. Akordeonu o çalıyordu. Boş bir bira fıçısının üzerine oturmuş, ona şaşkın, anlamayan gözlerle bakan köylü kadınlara Rusça bir türkü, savaşa giden kara süvarilerin türküsünü söylüyordu. Haddinden fazla içen tek kişi oydu.

Yirmi Birinci Bölüm

Ertesi sabah evde oturup bekledim, odam kararmaya başlayınca, saatlerdir okuduğum kitabı elimden bıraktım. Sabırsızlanmıyordum, Bibiche'in geleceğinden emindim, tatlı bir meyvenin ya da yıllanmış, ağır, kıymetli bir şarabın tadını çıkarır gibi, beklemenin mutluluğunu ve içimde titreşen hafif heyecanın tadını çıkardım. Vakit geçiyordu... geçsindi! Nasılsa, diyordum kendime, ortalık kararınca kapı tıklatılır ve Bibiche içeri girer.

İyi de, ortalık ne zaman kararır ki, diye sordum kendime. Odamdaki sandalye, masa, ayna ve dolabı hâlâ seçebiliyor, hatta duvardaki helyogravürün Shakespearevari figürlerini, kralı, soytarıyı, korunmak için yalvaran kadını ve egzotik heyeti de görebiliyordum. Resme epeyce bir süre baktım... kontürler silikleşmişti artık, sadece kral ve soytarı seçilebiliyordu, sonra onlar da görülmez oldu, ama altın yaldızlı çerçeve duvarla ve resmin yüzeyiyle şimdi de kontrast içindeydi... ortalık hâlâ tam anlamıyla karanlık değildi.

Saate bakmıyordum... saatin kaç olduğunun bir önemi yoktu zaten. Saat altı olabilirdi, belki de yediydi... hayır, yedi olamazdı henüz, zira ev sahibem akşam yemeğini altı buçuk ila yedi arasında getiriyordu. Acıkmamıştım, kanepeye uzanmış, sigara içiyordum, şimdi o kadar karanlıktı ki odam, sigaranın dumanını bile göremiyordum.

Karanlık oldu Bibiche, diye haykırdım. Çoktan karanlık oldu. Şimdi bana gelirsen kimse görmez ki seni. Ve gelmelisin artık... duyuyor musun? Gelmelisin. Gelmeni istiyorum. Beni daha fazla bekletemezsin... duydun mu?.. Dişimi sıktım, nefesimi tutup düşüncelerimi Bibiche'in artık gelmek zorunda oluşuna yoğunlaştırmaya çalıştım, bunu ona emrettim. Sonra gözlerimi kapadım ve Bibiche'in benim irademe boyun eğerek rahipevinden çıktığını, küçük, ürkek adımlarla karlı köy yolundan geçtiğini görür gibi oldum... Bunu yapmamalıydım, dedim kendime... Kendi isteğiyle gelmesi gerekirdi... Az sonra, bir dakika içinde kapıyı tıklatacağından emindim. Hayır! Kapıyı tıklatmasındı! Gidip kapıyı açtım, hafif adımlarını gıcırdayan merdivende duymak istiyordum. Ve orada öylece durup dışarıya kulak kabartırken, bir türlü duyulmayan adımları beklerken, kilise kulesinin saati vurdu.

Düşündüğüm gibi saat daha altı demek. Yedi olamaz zaten, o zamana kadar yemeğimin çoktan getirilmesi gerekirdi. Yoksa ev sahibem ilk kez gecikiyor muydu? Saatin vuruşlarını saymamıştım. Nihayet ışığı açıp saate baktım.

Saati görünce irkildim. Akrep sekizi gösteriyordu.

Ne gariptir ki, ilk anda sadece ev sahibemi düşünüp onun için endişelendim... Başına ne geldi acaba? diye sordum kendime... Neden gelmedi? Aman, bunun ne önemi var, dedim sonra içimden, terzinin karısından bana ne? Bibiche! Bibiche nerede? Neden hâlâ ortada yok? Bibiche'e ne oldu?

Ve işte o zaman korktum, gerçekten korktum.

Bibiche uyuşturucuyu aldı. Bu uyuşturucunun insan organizmasındaki yan etkileri biliniyor mu? Daha önce bununla ilgili bir deney yapılmadı ki... yok, bir kere yapılacaktı, ona da ben engel oldum. Benim suçum! Eğer Bibiche'e bir şey olduysa, benim suçum! Belki de hastadır, kalbine bir şey olmuştur, seslenmiş, kimse duymamıştır, bana ihtiyacı var, bense yanında değilim...

Kendimi sokağa attım. Motosiklet sürücüsüyle o zaman karşılaştım işte. Bilincim yerine geldikten sonra hafızamda

beliren ilk görüntü, sırtında avladığı iki tavşan, motosikletiyle köy yolundan aşağıya inen ve lokantanın önünde motosikletten aşağı atlayan bu insandı... Adamın önünden kenara çekilirken yere düştüm... Nereden buldu ki bu tavşanları? diye düşündüm ayağa kalkarken... Bu mevsimde tavşan ve keklik avlamak yasak çünkü... Cep saatimi hâlâ elimde tuttuğumu da o sırada fark ettim, düşerken camını kırmıştım. Saati cebime koyup yürümeye devam ettim.

Laboratuvarın kapısı açıktı, içeri girdim. Odalar karanlık, buz gibiydi. Işığı açtım. Bibiche evde yoktu.

Rahat bir nefes aldım. Hayır, Bibiche hasta değildi, bir yere gitmişti, o kadar. İçimde bir ümit uyandı... Belki de bendeydi şimdi, ben evden çıktıktan hemen sonra gelmişti, nitekim dün de ben onu her yerde ararken, odamda oturup beni beklemişti.

Hemen eve döndüm, merdivenlerden kalbim çarparak çıktım, bu kez hiç acele etmeden yavaş yavaş çıktım, Bibiche'e sürpriz yapmak istiyordum.

Yoktu. Odayı nasıl bıraktıysam öyle buldum, sadece şöminedeki ateş sönmüştü. İşte o zaman derin bir üzüntü duydum, Bibiche'in o saatten sonra gelebileceğine ihtimal vermiyordum artık. Bir şey olmuştu, sözünü tutmasını imkânsız kılan bir şey olmuştu. Ama ne? Ne olmuş olabilirdi?

Ve sönmüş şöminenin önünde soğuktan titreyerek üzgün üzgün dururken aniden aklıma geldi.

Bibiche kilisedeydi. Muhakkak kilisedeydi... bunu neden daha önce düşünememiştim ki? Uyuşturucu! İnancına tekrar kavuştu Bibiche, yıllardan beri ilk kez Tanrı'ya dua ediyor şimdi. Onun gibi uyuşturucu alarak huşuyla kendinden geçen ya da cehennem korkusundan deliren çiftçiler arasında soğuk taşların üzerine diz çöküyor Bibiche, org gümbürdüyor, rahip insanları kutsayıp Ave Maria duasını okuyor, gönüller Tanrı'yla bir.

Dosdoğru kiliseye! Ortalığın ne kadar tenha olduğu dikkatimi çekti, yolda yürürken tek bir insanla karşılaşmadım.

Kilise karanlığa gömülmüştü, etraf çok sessizdi, org sesi duyulmuyordu. Ağır kapıyı itip içeri girdim.

Kilise boştu.

İlk anda büyük bir şaşkınlığa uğradım... kiliseyi daha önce hiç bu kadar boş görmemiştim. Ama sonra, akşam duasının çoktan bittiğini düşündüm, ne de olsa saat sekiz buçuktu. İyi de Bibiche neredeydi? Evde yoktu, kilisede yoktu... nerede olabilirdi?

Malikânede, diye cevapladım sorumu... Baron von Malchin'in yanında. Baronun morali bozuktu, kavga etmişlerdi, şimdi de Bibiche onun gönlünü almaya çalışıyor. Demek o yüzden gelmedi bana.

Tipi çıkmıştı, buz gibi bir rüzgâr kısa, sert darbelerle yüzümü kamçılıyordu. Paltomun yakasını kaldırarak karda fırtınada güçlükle ilerledim. O gecenin üstünden bir hafta geçti; 24 Şubat'ta, bir pazar gecesi, saat dokuza doğru, Baron von Malchin'in malikânesine son kez gittim.

Yolda sadece tek bir insanla karşılaştım, adamı tanıyordum, nevraljik ağrılardan mustarip hastamdı. Yanımdan geçip gitmek üzereyken onu durdurdum.

"Nereye böyle?" diye sordum. "Yoksa bana mı geliyordunuz?"

Başını iki yana salladı.

"Vaaza gidiyorum," dedi.

"Vaaza mı? Bugün nerede vaaz veriliyor?"

"Bugün köyde her yerde vaaz var," diye cevap verdi. "Yoksul insanlar için. Fırıncıda, nalbantta ve 'Geyik Lokantası'nda. Ben 'Geyik'e gidiyorum."

"Gidin, ama dikkat edin de üşütmeyin," diye seslendim adama. "Afiyetle için 'Geyik'te biranızı."

"Bana müsaade," dedi adam ve karda bata çıka yürümeye devam etti.

Malikânenin giriş salonunda Baron von Malchin'le karşılaştım. Bibiche orada da yoktu.

Yirmi İkinci Bölüm

Baron von Malchin giriş salonunda tek başına oturuyordu. Onca zamandır beklediği gün gelip çatmıştı. O günü sükûnetle beklemiş olan baronda şimdi de bir heyecan belirtisi yoktu. Önündeki masanın üzerinde yarılanmış bir viski şişesi duruyor, elinde purosunu tutuyordu, tavana mavi duman bulutları yükseliyordu.

Baron bütün gün görmediği Prens Praksatin'i sordu bana. Hiçbir fikrim yoktu. Büyük bir endişeyle Bibiche'i düşünüyordum, burada da yoktu işte... acaba neredeydi? Barona onu sormaya yüzüm tutmadı. Sert, neredeyse haşin bir el hareketiyle bir sandalyeyi işaret etti baron, gitmek istiyordum ama gidemedim, böyle karşısında dururken, o anın önemini hissettim, kalmak zorundaydım.

Baron konuşmaya başladı. Planları ve beklentilerinin o muazzam, o gotik binasını bir kez daha inşa etti gözlerimin önünde, cüretkâr düşünceleri karşısında sarsılmış, onu dinliyordum. Viski şişesi çoktan boşalmıştı, purosunun dumanı iyice ağırlaşmış, kesifleşmişti. Baron hiç durmadan, damarlarında hakiki kanı taşıyan imparatordan, insanların tüm boş umutları ve düşüncelerine rağmen kurulması kaçınılmaz olan yeni imparatorluktan söz ediyordu.

"Peki Federico?" diye sordum ve içimde aniden yükselen bir korkuyla ürperdim. "Kendisinin neye tayin edildiğini

biliyor mu? Bu görevin üstesinden gelebileceğini düşünüyor mu? Üstesinden gelebilecek mi?"

Baron von Malchin'in gözleri parladı.

"II. Friedrich'in oğlu Manfred'e öğrettiği her şeyi öğrettim ben ona," dedi. "Dünyanın tabiatını, bedenlerin oluşumunu, ruhların yaradılışını, maddenin faniliğini ve ebedi şeylerin değişmezliğini öğrettim. İnsanlar arasında yaşamayı ama yine de onların üstünde olmayı öğrettim. Fakat bu görev için gereken her şey onun kanında mevcut zaten. Hakiki kanı taşıyanlar, bizim sadece sezdiğimiz ya da büyük zahmetlerle öğrendiğimiz şeyleri kendiliğinden bilirler. III. Friedrich o, Sybilla'ların muştuladığı kişi. Çağımızı dönüştürüp kanunlarını değiştirecek kişi."

"Ya siz?" diye sordum. "Dönüşen çağda siz ne olacaksınız?"

Dudaklarında esrik bir tebessüm vardı.

"Ben onun için," dedi, "Petrus İsa için ne idiyse o olacağım. Basit bir balıkçı sadece, ama hep yanında."

Ayağa kalkıp dışarıya kulak kabarttı.

"Çan seslerini duyuyor musunuz?" diye sordu. "Evet? Duydunuz mu? Şimdi köylüler kilisede tören alayına hazırlanıyor. Birazdan gelecekler ve büyükbabamın zamanındaki gibi eski ilahilerini söyleyecekler."

Çanları duyuyordum... "Kilise bomboş" diye çınlıyorlardı... "Kilise bomboş" ... Çanın her vuruşunda yüreğime de bir çekiç iniyordu sanki. Ve içimde öyle bir korku vardı ki, çanın her vuruşuyla büyüyor, büyüyordu; artık bu korkuya dayanamıyor, kalbim çatlayacakmış gibi hissediyordum.

Soğuk bir rüzgâr esti salonda. Baron bakışlarını benden öteye, kapıya dikti.

"Siz misiniz?" diye sordu hayretle. "Ne istemiştiniz? Bu saatte sizi beklemiyordum."

Dönüp baktım. Kapıda öğretmen duruyordu.

"Hâlâ burada mısınız baron hazretleri?" diye sordu nefes nefese. "Koşabildiğim kadar hızla koşup geldim. Neden hâlâ uzaklaşmadınız buradan? Dışarıda neler olduğunu bilmiyor musunuz?"

"Biliyorum," dedi Baron von Malchin. "Çanlar çalıyor ve köylüler büyük bir tören alayı halinde buraya yürürken ilahiler söylüyorlar."

"İlahi mi?" diye bağırdı öğretmen. "Çanlar mı çalıyor? Evet, çanlar çalıyor ama alarm çanları bunlar, çiftçilerin söylediği de ilahi değil, Enternasyonal. Malikânenizi başınıza yıkmak istiyorlar baron hazretleri."

Baron ona baktı ve tek kelime söylemedi.

"Daha ne bekliyorsunuz?" diye haykırdı öğretmen. "Kiracılarınız geliyor, baron hazretleri, ellerinde buğday tokmakları ve tırpanlarla kiracılarınız geliyor. Biz ikimiz asla dost olmadık, baron hazretleri, ama bugün hayatınız söz konusu. Evet, hayatınız. Hâlâ mı duruyorsunuz? Garajdan arabanızı çıkarın da gidin artık!"

"Artık çok geç," dediğini duyduk rahibin. "Binanın etrafını sardılar. Onu dışarı bırakmazlar."

Peder, Federico'nun koluna dayanmış, döner merdivenden ağır ağır iniyordu. Cüppesi üzerinden paçavralar halinde sarkıyordu, yanağına bastırdığı mavi kareli büyük mendilde kan lekeleri vardı. Parktan ve yoldan gelen vahşi haykırışlar ve bağırtılar duyduk. Öğretmen kapıyı kilitleyip anahtarı çıkardı.

"Üzerime çullanıp dövdüler beni," diye anlattı rahip. "Aralarında kadınlar da vardı. Beni sürükleye sürükleye götürüp bir samanlığa kilitlediler. Ama sonra benimle uğraşmayı bıraktılar, ben de kaçıp geldim."

"Bibiche nerede?" diye düşündüm panik içinde. Tanrım, benim onun yanına gitmem lazım. Dışarıda, öfkeli köylülerle tek başına...

"Bırakın da çıkayım, benim onun yanına gitmem lazım," diye bağırdım öğretmene, ama beni dinlemedi bile.

"Köpekleri üstlerine salmama vakit kalsaydı keşke," dedi baron. Tabancasını çıkarıp önündeki masaya koydu. Federico hiç konuşmadan baronun yanında duruyor, elinde "El Rosub" adındaki devasa Sarazen kılıcını taşıyordu... hiçbir işe yaramayan bu silahı baronun yukarıdaki çalışma odasının duvarından çekip almış olmalıydı.

"Yalvarırım ateş etmeyin Baron!" diye haykırdı rahip. "İnsanları sakince dinleyin. Onlarla müzakere etmeye, zaman kazanmaya çalışın... jandarmalar buraya gelmek için yola çıktı bile."

Öğretmenin koluna yapıştım.

"Dışarı çıkmak istiyorum. Duyuyor musunuz? Anahtarı verin!" diye bağırdım, ama öğretmen kolunu benden kurtardı; kilitli kapıya ne kadar asıldıysam da boşunaydı.

"Jandarmalar mı? Jandarmalara kim haber verdi?" diye sorduğunu duydum baronun.

"Ben," dedi rahip. "Bugün telefonda Osnabrück'le üç kere konuştum. Öğlen, sonra akşam tekrar."

"Jandarmalara siz haber verdiniz, öyle mi muhterem Peder?" diye haykırdı baron. "Yani öğleden beri biliyordunuz?.."

"Hayır. Bir şey bilmiyordum, ama her şeyi tahmin ediyordum, korkuyordum. Size demiştim ben: Tanrı'yı çağırdığınızı sanıyorsunuz, ama Molek gelecek... Molek geldi işte! Duyuyor musunuz onu?"

Dışarıdan kapıya yumruklarla, sopalarla, baltayla vuruluyordu. Baron masadaki tabancayı eline aldı. Sonra Federico'ya döndü.

"Yukarıya, odana çık hemen," diye emretti.

"Hayır," dedi Federico.

Baron bu "hayır" karşısında sanki bir kamçı darbesi yemiş gibi sarsıldı.

"Yukarı çıkıp kendini odana kilitliyorsun," diye tekrarladı.

"Hayır," dedi Federico.

"Federico!" diye bağırdı baron. "Sana ne öğrettiğimi unuttun mu? Kadim imparatorluğun yasasında yazıyor: Babasına itaat etmeyen oğul haysiyetini ebediyen yitirir ve bir daha asla haysiyetine kavuşamaz."

"Burada kalıyorum," dedi Federico.

Oğlanı bu son görüşümdü, imgesi hafızamda öyle kaldı: Elleri göğüs hizasında, devasa Staufer kılıcına dayalı, korkusuz ve dimdik duruyordu... büyük atasının taştan heykeli gibi duruyordu.

"Açın!" diyen bir ses duyuldu dışarıdan, korkuyla yerimden sıçradım, Bibiche'in sesiydi bu. "Açın! Yoksa kapıyı kırarız!"

Kapıyı bizzat baron açtı sanırım. Aynı anda bir düzine çiftçi, ellerinde baltalar, buğday tokmakları, bıçaklar ve sopalarla salona doluştu, içeriye ilk dalanlardan biri de Bibiche'ti... nefret dolu bakışları ve dudaklarında soğuk, sert bir ifadeyle Bibiche... Hemen arkasında Prens Praksatin, Rurik hanedanının son ferdi, Rusça Enternasyonal'i bağırarak söylerken, kırmızı bir bayrağı sallıyordu.

"Durun!" diye bağırdı baron çiftçilere. "Durun, yoksa vururum. Ne istiyorsunuz? Buraya zorla girmeye nasıl cüret edersiniz?"

"Bizler Morwedeli işçi ve köylülerin devrim komitesiyiz. Buraya, bize ait olanı almaya geldik," diye haykırdı kapının ağzında duran ev sahibim, terzi.

"Ayaktakımından başka bir şey değilsiniz!" diye kükredi baron. "Asisiniz hepiniz. Sarhoş eşkıya."

"Bu dünyanın lanetlileri, uyanın!" diye haykırdı Prens Praksatin, bakkal itiş kakış arasında kapıya ulaşıp dışarıda bekleyen köylülere seslendi:

"Baron elimizde. Buradaymış."

"Saraylara savaş!" diye bağırdı Prens Praksatin. "Yaşasın proletaryanın iktisadi kurtuluşu! Kahrolsun toprak sahipleri ve yardakçıları!"

"Asalım! Asalım!" diye bağrıştı dışarıdaki köylüler. "Bir sürü ağaç var burada. Telgraf direkleri de var."

"Millet!" diye sızlandı rahip. "Tanrı aşkına, millet, aklınızı başınıza toplayın!"

"Vurun rahibe!" diye carladı biri ve köylülerin kafaları arasından bir kadının öfkeden çarpılmış yüzü göründü, kadın elindeki bıçakla rahibe doğru hamle etti.

"Çekilin!" diye emretti Baron von Malchin sert, keskin bir sesle ve ortalık bir an sessizleşti. "Bir adım daha atarsanız ateş açarım. Bana söyleyeceğiniz bir şey varsa, aranızdan biri öne çıkıp söylesin. Diğerleri sussun. Evet... Şimdi biri çıkıp ne söyleyecekse söylesin. Kim konuşacak? Sadece tek bir kişi!"

"Ben," dedi Bibiche. "Ben konuşacağım."

Baron von Malchin öne eğilip Bibiche'in yüzüne baktı.

"Siz mi Kallisto?" diye haykırdı. "Bu ayaktakımının adına siz mi konuşacaksınız?"

"Morwedeli köylü ve işçilerin adına konuşuyorum," dedi Bibiche. "Her yerde olduğu gibi burada da acı çeken emekçi halk adına konuşuyorum. Sömürülenlerin ve ezilenlerin adına konuşuyorum."

Baron von Malchin ona doğru bir adım attı.

"Beni aldattınız, öyle değil mi?" diye sordu soğukkanlılıkla. "Günbegün aldattınız beni. Demek işiniz buydu sizin. Bu insanları neyle zehirlediniz? İtiraf edin hadi!"

Bibiche'in elini kavramıştı. Bibiche kendini barondan kurtardı.

"Şuna bakın!" diye haykırdı köylülere. "Sizi kemiren parazit bu işte. Patates tarlalarınızın kira faizini ödeyemediğinizde ahırınızdaki son ineği de elinizden alan bu adam. Onun yüzünden açlık çekmediğiniz tek gün yok, sizin sefa-

letiniz üzerinden zenginleşmediği tek gün yok. Şimdi karşınızda işte. Defterini dürebilirsiniz artık."

"Yeter!" dedi baron. "Önce sizinle hesabımızı görelim. Bana ihanet ettiniz. Hayatımın eserini yok ettiniz. Neden yaptınız bunu? Bunun için kimden para aldınız?"

Bundan sonra olan bitenleri en doğru biçimde aktarıp aktaramayacağımı bilmiyorum. Olayların sırası farklı olabilir. Ağır bir nesnenin, bir balta belki ya da bir çekicin baronun kafasını kıl payı sıyırıp geçtiğini gördüm. Baron tabancayı kaldırıp nişan aldı, bir el ateş etti ve kurşun bana saplandı, zira kendimi Bibiche'in önüne atmıştım.

İlk başta anlamadım yaralandığımı. Köylüler salona hücum etti, o kargaşada baronu gözden kaybettim... "Çekilin!" dediğini duydum Federico'nun... "Millet! Millet!" diye sızlanıyordu rahip... "Cinayet bu! Jandarmalar yolda." ... Prens Praksatin, başı kanlar içinde, yanımdan koşarak geçti. Federico'nun kılıcının yan tarafıyla bir darbe indirdiği meyhaneci sendeleyip yere düştü. Nalbant ağır koltuklardan birini kapmış, Federico'ya fırlatmak üzereyken viski şişesini alıp elinde parçaladım. Acıyla çığlık atan nalbant koltuğu yere düşürdü.

Birdenbire omzumda keskin bir sancı hissettim. Salon etrafımda dönmeye başladı. Bir buğday tokmağının kafamın üzerinde hışımla havaya kaldırıldığını gördüm... "Jandarmalar! Jandarmalar geldi!" diye bağırdı rahip ve korna seslerini, komutları duydum, buğday tokmağı hâlâ havada, kafamın üzerindeydi, sonra da...

Sonra bilincimi yitirdim.

Yirmi Üçüncü Bölüm

İyice sarılıp sarmalanmış vaziyette yatıyorum yatağımda; hemşire pencereyi birkaç dakikalığına açınca burnuma soğuk, taze kış havası doluyor. Temiz hava iyi geliyor. Ağrım kalmadı artık, kolumu bile oynatabiliyorum. Ama tıraş olamamak rahatsız ediyor beni, yüzümdeki kirli sakalı hissediyorum, ki oldum olası tahammül edemem buna. Ayağa kalkıp odada dolaşmak istiyorum, fakat hemşire müsaade etmiyor, önce başhekime sorması gerektiğini söylüyor.

Öyle nefret ediyorum ki bu kadından! Sabahları pencerenin önünde oturup kahvesini höpürdetiyor, tığ işi de hep pencerenin denizliğinde. Ağzına götürdüğü kahve kupasının üzerinden bana bakıyor şimdi, aptal suratında bir kınama ifadesi var, muhtemelen benim kıpırdamadan yatmamı, hatta uyumamı istiyor. Ama uyuyamıyorum, neredeyse bütün gece gözümü kırpmadığım halde hiç yorgun değilim.

Bütün gece gözümü kırpmadan düşündüm. Kırmızımsı duvarlarına yaban sarmaşıklarının tırmandığı malikâneyi gördüm, çıkrıklı kuyuyu, bahçedeki kameriyeyi, kilisenin kare kulesini, köyün mütemadiyen, günbegün, gece gündüz bembeyaz bir sise gömülen evlerini gördüm. Ve sanki kayıp cenneti düşünür gibi düşündüm Bibiche'in kadınım olduğu sefil odayı. Bibiche! Nasıl da değişmişti o korkunç gecede, nasıl bir çılgınlığın pençesine düşmüştü? Ve Morwede hal-

kını gördüm... onları o hayalperestin, Baron von Malchin'in üstüne kuduz köpek sürüsü gibi saldırtan şey neydi?

Bu sorulara bir yanıt bulamıyordum. Düşünüp durmaktan vazgeçtim sonunda. Göğsümün üzerinde bir türlü kurtulamadığım ağır bir taş vardı sanki.

Ancak sabaha karşı uykuya daldım.

Başhekim iki asistanıyla birlikte odaya girdi. Bu sefer sargılarım değiştirilmedi.

"Eee? Bugün nasılsınız?" diye sordu başhekim. "İyi uyudunuz mu? Ağrınız var mı? İştahınız ne durumda? Pek yok, değil mi? Zamanla düzelir. Birkaç lokma olsun yemeye zorlayın kendinizi... Bir şey soracaktım size... şu buğday tokmağı hikâyesi neydi? Bana anlatacağınıza söz vermiştiniz."

"Anlatsam da inanmazsınız ki," dedim. "İnanmak istemiyorsunuz."

Keçi sakalını sıvazladı.

"Bu bir önyargı," dedi. "Hastalarımın söylediği her şeye inanırım ben. Hastalarım daima haklıdır."

Ama bu konunun üzerinde fazla durmadı. Hemşireye diyetimle ilgili bir iki talimat verdikten sonra odadan çıkmaya yelteniyordu ki, tıraş için bana bir berber göndermesini rica ettim.

"Gerekeni yaparım," dedi Doktor Friebe ve defterine not aldı.

Başhekim gülümsedi.

"Aramıza döndünüz demek," dedi. "Beğenilme ihtiyacıyla dış görünüşünüzü umursamaya başladınız. Bu iyiye işaret."

Başhekim çıkıp gittikten beş dakika sonra üstünde mavi beyaz çizgili önlüğü, elinde tıraş takımıyla Prens Praksatin odaya girdi.

Kendisine verilen görevden hiç hoşlanmamış gibi hırçın bir ifade vardı yüzünde. Halbuki odama sık sık girip

çıkmış, onun kim olduğunu anlamadığımdan emin olmaya çalışmıştı. Bir yandan da yanıma yaklaşmaktan kaçınmış, ancak kimsenin kendisini izlemediğine kanaat getirdiğinde bana kaçamak bakışlar fırlatmıştı. Yoksa davranışlarını yanlış mı yorumluyordum? Şüphe ya da korkudan söz edilemez miydi? Benimle gizlice konuşmak için fırsat mı kolluyordu yoksa? Bana söyleyecek bir şeyi varsa, fırsat çıkmıştı işte.

Üzerime eğilip yüzümü sabunladı, sonra da beni tıraş etmeye başladı... hiç fena değildi, beni şaşırttı doğrusu... Bu beceriyi hastanede edinmiş olmalı diye düşündüm. Morwede'de her akşam yemekten önce iki uşaktan birine tıraş ettirirdi kendini.

İşini bitirince yüzüme küçük bir el aynası tuttu. Hâlâ tek kelime etmemişti, ama ben... ben artık konuşmak zorundaydım onunla, bu oyuna bir son vermek istiyordum, sorularımı cevaplamadan bir yere gidemezdi. Bibiche'in nerede olduğunu, Baron von Malchin'in, Federico'nun başına ne geldiğini öğrenmem şarttı artık... o her şeyi biliyordu, bana da anlatsındı.

"Sizi kim buraya getirdi?" diye sordum alçak sesle.

Beni duymamış gibi yaptı.

"Neden buradasınız?" diye üsteledim.

Omzunu silkti. Sonra, o yumuşak, melodik ses tonuyla konuştu:

"Tıraş olmak istediniz ya. Beni doktor gönderdi."

Sabrım taştı.

"Kim olduğunuzu bilmediğimi sanmıyorsunuz herhalde," dedim sert, ama hemşirenin duyamayacağı kadar alçak bir sesle.

Huzursuz olmuştu, bakışlarını benden kaçırdı.

"Beni tanıyorsunuz ha?" diye homurdandı. "Öyle olsun. Ben sizi tanımıyorum. Tıraşınız bitti... başka bir şey yoksa gidiyorum. Tıraş etmem gereken başka beyler de var."

"Arkadiy Fyodoroviç," diye fısıldadım. "Sizi son gördüğümde kırmızı bir bayrak taşıyor, Enternasyonal'i söylüyordunuz."

"Ne taşıyordum?" diye sordu.

"Kırmızı bir bayrak."

Şimdi korkmuştu işte. Yüzü önce kıpkırmızı, sonra bembeyaz kesildi.

"Boş zamanlarımda ne yaptığım kimseyi ilgilendirmez," diye bağırdı; hemşire başını kaldırıp kulak kabarttı. "Herkes gibi ben de işimi yapıyorum burada."

Bana kötü kötü baktı. Sonra tıraş takımlarını topladı ve giderken bir kez daha dönüp bağırdı:

"Hem de hiç kimseyi ilgilendirmez."

Sonra kapıyı çarpıp çıktı.

Bir süre sonra odama Doktor Friebe geldi. Yatağımın kenarına oturup benimle havadan sudan konuşmaya başladı. Sonra birdenbire dedi ki:

"Baksana, az önce hastabakıcımızla kavga etmişsin. Adam bayağı sinirlenmiş. Bana gelip seni şikâyet etti. Siyasi görüşünü yüzüne vurmuşsun. Tanrım, komünistler yürüyüş yaptığında kırmızı bayrağı onun taşıdığını burada hepimiz biliyoruz tabii. Partinin kayıtlı üyesi. Çok parlak bir zekâ sayılmaz tabii, ama buradaki işini iyi yapıyor, gayet zararsız biri."

"Ben onun zararsız biri olduğunu düşünmüyorum," dedim. "Adam numara yapıyor, neden bilmiyorum ama, burada aptal rolünü oynuyor."

"Yok yahu!" diye bağırdı Doktor Friebe. "Gerçekten mi? Sen nereden tanıyorsun ki onu?"

"Doktorluk yaptığım köyden tanıyorum."

"Demek öyle... Köyün adı ne?"

"Morwede."

"Morwede," diye tekrarladı düşünceli düşünceli. "Evet, buralarda bir yerde bu isimde bir köy var hakikaten. Bir

keresinde, Morwede'den bir hastamız oldu, oradaki şeker fabrikasında işçiydi."

"Morwede'de şeker fabrikası yok," dedim.

"Var var, bir şeker fabrikası olması lazım. Bizim hastabakıcıyla Morwede'de tanıştın, öyle mi? İlginç. Orada ne yapıyordu peki?"

"Toprak sahibinin kâhyasıydı."

"Daha da neler," dedi Doktor Friebe. "Ben kanguru avından ne kadar anlıyorsam, adam da tarımdan ancak o kadar anlıyor. Çok icap ederse ineği öküzden ayırt edebilir belki. Kâhyaymış!"

"Bana inanmıyorsun," dedim bezgin bir sesle. "Bunu daha fazla konuşmanın bir anlamı yok. Belki şuna da inanmayacaksın ama... Bakteriyoloji Enstitüsü'nde bizimle birlikte çalışan Yunan öğrenciyi hatırlıyor musun? Kallisto Tsanaris'i?"

"Evet," dedi. "Çok iyi hatırlıyorum."

"Morwede'de onunla da karşılaştım."

"Demek öyle," dedi. "Evlenip buraya, Osnabrück'e yerleşti de o. Emin misin? Morwede'de konuştun mu onunla?"

Kendimi tutamayıp güldüm.

"Onunla konuştum mu?" diye haykırdım. "Yahu, Morwede'de sevgiliydik biz."

Bunu söylediğime anında pişman olmuş, kendime çok kızmıştım... Sırrımı ifşa ederek hem kendimi hem de Bibiche'i ele vermiştim.

"Sakın kimseye söyleme," dedim. "Birine bununla ilgili tek laf edersen boğarım seni."

Gülümsedi ve beni yatıştırmak maksadıyla elini hafifçe kaldırdı.

"Düşündüğüne bak!" dedi. "Ben... yani biz erkekler bu tür konularda sır saklamayı biliriz. Demek sevgilindi?"

"Evet. Bir gece boyunca. Yoksa buna da mı inanmıyorsun?"

"Yo," dedi büyük bir ciddiyetle. "İnanıyorum. Niye inanmayacakmışım ki? Onun sevgilin olmasını istiyordun, ille de sevgilin olmalıydı ve oldu. İmkânsız olan bir şeyi elde ettin... ama rüyanda, Amberg, rüyanda, burada ateşler içinde sayıklarken."

Bedenimde buz gibi bir ürperti dolaştı, sanki soğuk bir el kalbimi durdurmak için yavaş yavaş ona doğru uzanıyordu. Çığlık atmak istedim ama sesim çıkmıyordu. Doktora, yatağımın kenarında oturan bu insana hayretle bakakaldım, doğru söylüyor gibiydi... Olamaz! Olamaz! Olamaz! diye isyan ettim içimden... Yalan söylüyor, dinleme onu, Bibiche'i senden çalmak istiyor, her şeyini çalmak istiyor, çekilsin gitsin, yüzünü görmek istemiyorum artık... Sonra birdenbire üstüme bir halsizlik ve yorgunluk çöktü, o kadar yorgundum ki, nefes almakta zorlanıyordum, derin bir ümitsizliğe kapılmıştım, gerçeği söylediğini biliyordum... Bibiche asla sevgilim olmamıştı.

"Hadi ama, şok geçirmiş gibi bakma öyle Amberg," dedi Doktor Friebe. "O kadar ciddiye alma bunu. Cimri hayatın bizden esirgediğini, rüya bol keseden verir. Hem, gerçeklik dediğimiz nedir ki? Neye dönüşür, ondan geriye ne kalır? Yaşadıklarımız da bir süre sonra hayal gibi gelir bize, zamanla rüya gibi solup gider onlar da."

"Git!" dedim ve gözlerimi kapadım, yalnız kalmak istiyordum, söylediği her söz canımı yakıyordu.

Ayağa kalktı.

"Bir gün bunun üstesinden gelirsin," dedi giderken. "Nasıl olsa bir gün öğrenecektin. Neyse... yarın çok farklı düşüneceksin."

Ve ancak o zaman, ancak yalnız kaldığımda kavramaya başladım başıma geleni, tüm ümidimi ancak o zaman yitirdim.

Yaşamanın ne anlamı kaldı ki! diye isyan ettim içimden. Neden uyandım ki! Sıradan hayatın ruhsuzluğuna

elbirliğiyle geri getirdiler beni. Bitti artık, her şeyi kaybettim, dımdızlak ortada kaldım. Yaşamaya devam etmek zorunda mıyım? Bibiche, Morwede, çavdarmahmuzu... bütün bunlar sadece ateş nöbetinin hezeyanları, rüya sabuklamaları... Ve anılarım da birbirine karışmaya başladı, görüntüler silikleşti, sözler uçtu, rüya elimden kayıp gitti. Unutuş sis gibi çöktü Morwede'nin evleri ve insanlarının üzerine.

İçimi bir karanlık kapladı. Bibiche! Gözlerini kapatmak ve bir daha uyanmamak. Yaşamak zorunda değil insan. Bibiche ...

"İsa Mesih'e hamdolsun," diye bağırdı birdenbire hemşire.

"Ebediyen, amin," diyen bir ses duydum ve bir anda irkildim, bu sesi tanıyordum.

Gözlerimi açtım. Yatağımın yanında Morwede'nin rahibi duruyordu.

Yirmi Dördüncü Bölüm

"Siz ha?" diye bağırdım büyük bir şaşkınlıkla ve elimle cüppesini yokladım. "Nasıl olur? Gerçekten siz misiniz, yoksa..."

Rahip burnunu mavi kareli mendiline gömüp genzini uzun uzun temizledi. Sonra bana dönüp başını salladı.

"Yanınıza geldiğime şaşırmış gibisiniz," dedi. "Beni beklemiyor muydunuz yoksa? Bilincinizin yerine geldiğini duydum... insaniyet namına sizi bir yoklamak istedim. Korkuttum mu sizi? İçinizde kötü anılar mı canlandırdım?"

Yatakta doğrulup ona baktım, cüppesinden yayılan kokuyu, o enfiye ve tütsü kokusunu alabiliyordum... Oydu gerçekten... 'Doktor Friebe nerede?' diye haykırdım içimden. 'Doktor Friebe neden burada değil şimdi?!'

"Evet, başınızdan kötü şeyler geçti," diye devam etti Morwede rahibi. "Tanrı'ya şükürler olsun ki atlattınız, birkaç güne hastaneden çıkarsınız. Ama inanın bana, yere yığıldığınızı görmek benim için de korkunçtu."

"Nerede yere yığıldım?" diye sordum.

"Giriş salonunda. Jandarmalar geldiği sırada. Hatırlamıyor musunuz?"

"Siz Morwede rahibisiniz, değil mi?" dedim. "Merdivenlerden indiniz ve binanın etrafının sarıldığını söylediniz, sizden hemen sonra da ellerinde buğday tokmakları ve bal-

talarla köylüler geldiler. Cüppeniz yırtılmıştı. Bütün bunlar gerçekten oldu değil mi? Yoksa hepsi bir rüya mıydı?"

"Rüya mı?" Peder başını iki yana salladı. "Bunu da nereden çıkardınız? Her şey aynen dediğiniz gibi oldu maalesef... Yoksa size bunları rüyanızda gördüğünüzü mü söylediler?"

Başımı evet anlamında salladım.

"Evet. Doktorlar bundan beş hafta önce burada, Osnabrück'te bir arabanın altında kaldığımı yutturmaya çalışıyorlar bana. Ondan beri bu odada yattığımı ve Morwede'ye hiç gitmediğimi söylüyorlar... Eğer siz gelmeseydiniz muhterem Peder..."

"Hiç şaşırmadım," diye sözümü kesti peder. "Benzer bir şey bekliyordum... Bu olayı örtbas etmek isteyenler var, büyük bir ihtimalle başarılı da olacaklar, zira kişisel amaçların kamu çıkarlarıyla örtüştüğü bir durum var burada. Yukarıdakiler, köylüler arasında devrimci bir kalkışma olduğunun duyulmasını istemiyorlar. Anlayacağınız, bütün bunlar siyasi bir anlam taşımayan yerel bir kargaşadan başka bir şey değildi, zaten hemen bastırıldı, köylüler tarlalarına ve sabanlarına döndü, dolayısıyla hiçbir şey olmamış gibi yapılabilirdi... eğer hastanedeki şu can sıkıcı tanık da olmasaydı. O tanık susmayabilir, bildiklerini söyleyebilirdi, o zaman soruşturma yapılması, hatta bazı kişiler hakkında dava açılması gerekirdi. Yaşadığınız her şeyin sadece yüksek ateşten kaynaklanan bir sabuklama olduğuna sizi niye inandırmaya çalıştıklarını anlıyor musunuz şimdi? Kimi tanıklar konuşur, kimi tanıklar da susmak zorundadır. Ve siz Doktor, susacaksınız, öyle değil mi?"

"Şimdi her şeyi anlıyorum," dedim ve birdenbire kendimi kuş gibi hafif ve özgür hissettim. "Hayatımın bir bölümünü benden çalmak istiyorlar. Ama biz, muhterem Peder, biz ikimiz hayal görmediğimi biliyoruz, gerçekten Morwede'de bulunduğumu biliyoruz."

"Biz ikimiz biliyoruz," diye onayladı peder.

"Peki Baron von Malchin?" diye sordum. "O konuşmayacak mı?"

Pederin dudakları içinden dua ediyormuş gibi kıpırdadı.

"Hayır, Baron von Malchin konuşmayacak," dedi sonra. "Baron von Malchin öldü. O kargaşanın ortasında kalp krizi geçirerek yere yığıldı. Bu kolay ölümü çok görmeyin ona. Bir dakika sonra köylüleri onu sopalarla döve döve öldüreceklerdi."

Sustum, başka bir şey sormaya cesaret edemedim.

"Evet, Doktor," diye devam etti rahip, "Hohenstaufen İmparatorluğu rüyasının sonu geldi. Kyffhäuser yok artık, gizli imparator da yok. Federico? Onu Bergamo'ya götürüp babasına teslim ettim. Marangoz olacak. Küçük kız, Elsie, İsviçre'de bir yatılı okulda, babasının öldüğünü henüz bilmiyor. Yıllar sonra çocukluğunun yoldaşını hatırlar belki ve onu marangozhanesinden almaya gider. Belki de unutur."

"Ya o?" diye sordum kendimi daha fazla tutamayarak. "Ona ne oldu?"

Rahip gülümsedi. Bibiche'i sorduğumu anlamıştı.

"Güvende," dedi. "Evli olduğunu bilmiyordunuz belki... bundan pek söz etmezdi, kocasından ayrı yaşıyordu. Şimdi ona geri döndü, buraya, Osnabrück'e. Bu olayı örtbas etmek isteyen de kocası zaten. Şehirde önemli bir şahsiyet, nüfuz sahibi bir adam. Sakın ona engel olmaya kalkmayın. Bu mücadelede yanınızda kimse olmaz, tek başınıza onca kişiyle uğraşamazsınız... Ben mi? Yüce Tanrım! Hayır Doktor, beni hesaba katmayın. Dikkat edin: Az sonra bu binadan çıkıp gideceğim ve hiç kimse beni görmemiş olacak. Ben gittikten sonra sizin rüyanızın bir parçasından başka bir şey olmayacağım. Akıllı olun Doktor! Doktorlar size bilinciniz yerinde değilken Morwede rüyasını gördüğünüzü söylerlerse yine, itiraz etmeyin, her şeye peki tamam deyin. Bütün bunlar o kadın için yapılıyor, bunu unutmayın! Siz de sevmiştiniz onu... yoksa yanılıyor muyum?"

"İyi de, barona neden ihanet etti?" diye bağırdım. "Onun hayatının eserini neden yok etti?"

"Öyle bir şey yapmadı," dedi peder başını hafifçe iki yana sallayarak. "Baron von Malchin'in başına gelenlerde onun hiçbir suçu yok. O sadece baronun planlarını uyguladı."

"O zaman baron hesaplarında bir hata yaptı. Nasıl bu kadar yanılabildi! Böyle bir son! Deneyin böylesine korkunç bir biçimde sonuçlanması!"

"Deney başarılı oldu Doktor. Baron yanılmadı. Dünyaya inancı geri getirmek istiyordu, ama inanç... İsa'nın kilisesi değişmez ve ebedidir, gerçeğin de değişmez ve ebedi olduğu gibi. Oysa inanç? Her dönemin kendi inancı vardır, günümüzün inancı ise, uzun zamandır biliyordum ki, günümüzün inancı..."

Çaresiz bir el hareketi yaptı; yüzünde keder, yorgunluk ve derin bir yılgınlık vardı.

"İhtilal mi?" diye fısıldadım tereddütle. "Günümüzün inancı bu mu?"

Peder cevap vermedi.

Gözlerimi kapayıp düşündüm... İhtilal! Düzeni şiddete başvurarak yeni baştan kurmanın hayali. Her inanç gibi bu inancın da kurucuları, Kitabı Mukaddes'i, mitleri ve dogmaları, rahipleri ve tarikatları, şehitleri ve cenneti yok mu? Bu öğreti de her yeni öğreti gibi dünyadaki iktidar sahipleri tarafından baskılanıp yasaklanmıyor mu? Dudaklarıyla onu inkâr edenlerin kalplerinde yaşamaya devam etmiyor mu? Dünyanın her yerinde bu öğreti uğruna oluk oluk kan akıtıldı. Günümüzün İncil'i mi o, yoksa Molek'i mi?..

"Peder hazretleri!" diye haykırdım. "Yardım edin bana! Günümüzün inancı ne?"

Cevap alamadım.

Gözlerimi açıp yerimde doğruldum.

Morwede rahibi artık odada değildi. Ondan geriye sadece hafif bir enfiye ve tütsü kokusu kalmıştı.

"Hemşire, lütfen," diye rica ettim, "beyefendiyi geri çağırın."

Hemşire başını elindeki tığ işinden kaldırdı.

"Hangi beyefendiyi?"

"Az önce dışarı çıkan Peder Bey'i."

"Kimse yoktu ki burada."

"Yahu, daha bir dakika önce bir pederle konuşuyordum ya. Başucumda duruyordu. Odamdan çıkıp gitti. Bir din adamı. Bir peder."

Hemşire termometreyi aldı, silkeledi ve koltuğumun altına koydu.

"Peder mi?" diye tekrarladı. "Hayır, odada kimse yoktu. Kendi kendinize konuşuyordunuz."

Ona baktım, önce hayretle, sonra öfkeyle... sonra nihayet anladım. Tabii ya! Peder söylemişti zaten... Dikkat edin, demişti, binadan çıkıp gittiğim zaman kimse beni görmemiş olacak... Aynen dediği gibi olmuştu. Nasıl da doğru tahmin etmişti!

Bana tavsiyesi neydi? Her şeye peki tamam mı demeliydim?.. Pekâlâ.

"Haklısınız hemşire," dedim. "Kendi kendime konuştum. Sık sık yaparım bunu, biliyorum, kötü bir alışkanlık... Başhekim bugün uğrayacak mı yine? Onunla acilen konuşmam lazım."

Başhekim kapının ağzında durdu.

"Ee?" dedi. "Beni çağırtmışsınız. Bir sorun mu var? Ateşiniz mi çıktı?"

"Hayır," dedim. "Ateşim yok. Kazanın nasıl olduğunu artık çok iyi hatırladığımı söylemek istedim size. Gar meydanından karşıya geçiyordum, etraf korkunç gürültülüydü, elimden düşürdüğüm broşürü yerden almak için yolun ortasında durduğumda hemen arkamda korna sesleri duydum, otomobil bana tam o sırada çarpmış olmalı."

Başhekim yatağıma yaklaştı.

"Peki şu buğday tokmağı hikâyesi?"

"Rüyamda gördüm herhalde, Başhekim Bey."

"Hele şükür!" diye haykırdı, çok rahatladığı her halinden belliydi. "Bakın... sizin için çok endişelenmiştim. Beyinde yine hematom oluşmasından, bilincinizin kapanmasından korkuyordum. Neyse, bu tehlike ortadan kalkmış görünüyor. Şimdi önemli olan tek şey eski kuvvetinize kavuşmanız. Evde dinlenmeniz şartıyla sizi bir hafta içinde taburcu edebileceğimi düşünüyorum... anlaştık mı?"

Yirmi Beşinci Bölüm

Bir hafta sonra bir bastona dayanarak merdivenlerden iki kat yukarı çıktım ve vedalaşmak için başhekimin odasına girdim.

Başhekim yazı masasından kalkıp yanıma geldi.

"Oo, geldiniz demek," diye selamladı beni. "Son günlerde şaşırtıcı derecede hızlı iyileştiniz. Sizi tanıyamıyorum. Demek bugün ayrılıyorsunuz bizden? Buraya ne halde getirildiğinizi hatırlıyorum da!.. Hayır, meslektaşım, teşekküre gerek yok, bu kadar çabuk toparlanmanızı sağlam bünyenize borçluyuz, hayır, hayır, ben sadece görevimi yaptım. Evet, tesadüfen benim uzmanlık alanımdı, orası öyle. İkindi treniyle gidiyorsunuz demek? Yolunuz yine Osnabrück'e düşerse..."

"Eduard, beyefendiyi tanıştırmayacak mısın?" dediğini duydum arkamda bir sesin, dönüp bakınca karşımda Bibiche'i gördüm.

Bakıştık... yüzünde hiçbir heyecan okunmuyordu. Kendine bu kadar hâkim miydi gerçekten? Yoksa buraya geleceğimi tahmin mi etmişti?

"Doktor Amberg... eşim," diye tanıştırdı başhekim. "Araban aşağıda mı? Biraz erken geldin, işim henüz bitmedi... Doktor Amberg bugüne kadar hastamızdı. Gar meydanından geçerken... Nasıl olduğunu siz anlatın Doktor Amberg!"

"Meydanda bana bir araba çarptı, hanımefendi."

Başhekim keçi sakalını keyifle sıvazladı.

"Tepenize bir buğday tokmağı inmedi yani? Biliyor musun, böyle bir saplantısı vardı. Günlerce bunu sayıkladı."

Güldü. Bibiche iri, ciddi gözlerini yüzüme dikmişti. "Kafatası kırığı, beyinde hematom," diye devam etti başhekim.

"O kadar kötü müydü!" dedi Bibiche ve sesindeki merhamet ve üzüntüyü duyunca içimden ona sarılmak geldi.

"Evet, basit bir olay değildi," diye benim yerime cevap verdi başhekim. "Tam altı hafta uğraştırdı bizi."

"O günleri iyi duygularla hatırlamazsınız herhalde, değil mi?" diye soran Bibiche'in vereceğim cevaptan ne kadar korktuğunu bakışlarından anladım.

"Bana o dönemden kalan çok değerli ve güzel anılarım var," dedim. "O günleri asla unutmayacağım."

Hafifçe öne eğilip fısıldadım:

"Ya siz Bibiche?"

Çok alçak sesle konuşmuş olsam da, başhekim beni duymuştu.

"Karımı tanıyor musunuz?" diye sordu. "Onun takma adını biliyorsunuz?"

"Ben de deminden beri düşünüp duruyorum Doktor Bey'i nereden tanıdığımı," dedi Bibiche çabucak.

Bana bakarken gözleriyle yalvarıyordu: Dikkatli ol! Beni ele verme! Aramızda bir şeyler olduğunu seziyor. Eğer emin olsaydı...

Hayır, Bibiche, korkma, seni ele vermem ben.

"Berlin'de," dedim, "Bakteriyoloji Enstitüsü'nde hanımefendiyle birlikte çalışmaktan büyük memnuniyet duymuştum."

Bibiche gülümsedi.

"Tabii ya! Nasıl hemen hatırlamadım. O kadar da uzun zaman olmadı üstelik."

Sustuk ve bir an ikimiz de Morwede'yi, gıcırdayan bir merdivenle çıkılan o küçük, sefil odayı düşündük.

Başhekim genzini temizledi. Bibiche bana elini uzattı.

"İyi yolculuklar, Doktor, ve..."

Duraksadı, bir veda sözcüğü arıyor gibiydi.

"Ve bizi güzel hatırlayın," dedi sonra usulca.

Elinin üzerine eğildim.

"Teşekkür ederim," dedim ve elinin elimde nasıl titrediğini hissettim... Bibiche ona niçin teşekkür ettiğimi anlamıştı.

Avludan geçtim. Bibiche pencerede durmuş, peşimden bakıyordu, biliyordum bunu, dönüp bakmasam da biliyordum, bakışlarını hissediyordum.

Yavaş yavaş yürüdüm. Kar erimeye başlamış, güneş bulutların arasından çıkmıştı, çatılardan su damlıyordu. Hava yumuşaktı, sanki daha bugünden ilkbahar gelmiş gibiydi.